

Østlandsk lærerstevne

2. og 3. nov. 2012
på Høgskolen i Oslo

Norges største læremiddelutstilling

www.ostlandsklarerstevne.no

e-Lector er et lese- og skrivetreningsprogram for PC som hjelper personer til å bli flinkere og mer motiverte til å lese og skrive. Det er et godt verktøy for opplesing av tekster, innskriving av egne tekster, pedagogiske øvelser og i språkfag. Også ypperlig til fremmedspråklige som skal lære norsk.

Programmet

- Tydeliggjør tekst og enkeltord
- Lydering av enkeltbokstaver
- Øker lese- og skriveferdigheter
- Opplesing av ALLE tekster
- Lær å lese ved å skrive. Få lest opp det du skriver – over alt
- eTaleboka – 100 000 innleste ord
- Talesyntese på 8 språk
- Støtter språkundervisning
- Glosepugging i spillform
- Repeterende lesing
- For alle elever i en eller flere faser. Barneskole til voksenopplæring
- Gir lærere og elever en bedre hverdag og motivasjon
- Et læremiddel og ikke bare et hjelpemiddel
- Stort øvelsesarkiv
- Pedagogisk forankring
- Flere motiverende spill

NYHET!!

Nå kan du skrive i alle programmer og få lest opp det du skriver inn, samt stavekontroll fra Word. Dette betyr at brukeren kan skrive på internett, chat, epost osv og fange opp skrivefeil man gjør.

Kom raskt i gang med opplæringsvideoer og Undervisningsopplegg for lærere.

Last ned programmet fra:

www.e-lector.no

østlandsk lærerstevne

2. og 3. nov. 2012
på Høgskolen i Oslo

STYRET I ØSTLANDSK LÆRERSTEVNE

Postadresse:

Østlandsk Lærerstevne, Postboks 1950 Vika, 0125 Oslo

Hjemmeside:

www.ostlandsklarerstevne.no

Leder:

Terje Bergersen, Westye Egebergsgt. 8b, 0172 Oslo,
mobil 482 01 494

Forretningsfører:

Rune Ek, Ryenbergveien 35, 0196 Oslo, mobil 901 75 620

Terje Bergersen
Disen skole
Leder

Anne Holsæter
Nordbye
Støperiet
barnehage

Jørgen Øverbye
Disen skole

Peter Croos
Sørum kommune

Maria Skogly
Østbytunet
behandlings-
senter og skole

Elisabeth
Heggehagen
Bryn Skole

Tutti Sillén
Kurland
barnehage

Birgit Åkermoen
Prytz
Gommerud
barnehage

Anne Borgersen
Bjørnemyr skole

Dag Ulvin
Veitvet skole

Rune Ek
Rykkinn skole
Forretningsfører

VELKOMMEN TIL ØSTLANDSK LÆRERSTEVNE 2012!

For oppdatert informasjon om Østlandsk lærerstevne deltagere. Gå inn på vår hjemmeside **www.ostlandsklarerstevne.no**.

På hjemmesiden kan du lese kursbeskrivelsene og melde deg på kurs. Da er det viktig for oss at du også registrerer mobiltelefonnummer. Du vil få bekreftelse på at påmeldingen er mottatt, og i god tid før stevnet vil du motta elektronisk bekreftelse på om du har fått plass på kurset. Denne bekreftelsen vil du få etter at påmeldingsfristen har gått ut.

På hjemmesiden vil også finne kart og andre nyttige opplysninger om stevnet.

Visste du at:

- Østlandsk Lærerstevne arrangeres i år for 77. gang!
- Østlandsk Lærerstevne ble første gang arrangert 1931 og hadde da 650 deltagere.
- I 2011 besøkte mer enn 8000 personer stevnet
- Årets stevne tilbyr 220 kurs og ca. 80 utstillere
- Østlandsk lærerstevne er en uavhengig, ideell organisasjon
- Østlandsk lærerstevne organiseres av et styre på 10 personer og en tilsatt forretningsfører
- Østlandsk lærerstevne ønsker å speile den aktuelle, pedagogiske debatten i skoler og barnehager

Styret ønsker deg et riktig godt utbytte av årets stevne!

Med vennlig hilsen for styret

Terje Bergersen
Leder

INNHold

	Side
1. Informasjon	
Kontaktinformasjon	5
Praktiske opplysninger	6
Påmelding	7
2. Presentasjon av styret	2
3. Kursoversikt	8
4. Kursomtaler:	
	Fredag Lørdag
1. Pedagogikk	s. 23 s. 107
2. Samfunnsfag / Religion / Etikk	s. 64 s. 122
3. Organisasjonsteori / Veiledning / Ledelse	s. 68 s. 124
4. Praktiske / estetiske fag	s. 77 s. 128
5. Norsk	s. 85 s. 137
6. Fremmedspråk	s. 90 s. 141
7. IKT	s. 91 s. 142
8. Matematikk	s. 95 s. 145
9. Natur / Teknikk / Miljø	s. 99 s. 146
10. Fysisk aktivitet / Motorisk trening / Helse	s. 103 s. 147
5. Utstillerguide	
Kartskisse over høgskoleområdet	s. 152–153
Utstillerguide	s. 154–155
Kartskisse over utstillingslokalene	s. 156–158
6. Vedtekter for Østlandsk Lærerstevne	s. 159

INFORMASJON

PRIS

Inngangsbilletten koster **kr. 200,-**. Den inkluderer adgang til alle kurs du er påmeldt, samt læremiddelutstillingen begge stevnedagene.

KONTAKTINFORMASJON

Servicetelefon: 22 74 31 12
e-post: post@ostlandsklarerstevne.no
Hjemmeside: www.ostlandsklarerstevne.no

Telefontid:

1. til 30. september: tirsdag, onsdag og torsdag: kl. 08.30–15.30

Fra 1. oktober til stevnestart:

Mandag, tirsdag, onsdag og torsdag kl. 08.00–15.30

Fredag kl. 08.00–12.00

Servicetelefonen er stengt i uke 39.

Stevnested:

Høgskolen i Oslo, Pilestredet 52, 0167 Oslo.

Alle henvendelser vedrørende stevnet rettes til 22 74 31 12.

Merk at noen kurs avholdes i eksterne lokaler.

Stevnekontorets åpningstid under stevnet:

Torsdag 1. november kl. 16.00–19.00

Fredag 2. november kl. 08.30–16.00

Lørdag 3. november kl. 08.30–16.00

Stevnekontoret er i innerste glassgangen, inngang A ved hovedresepsjonen Anna Sethnes hus.

Årsmøte:

Lørdag 3. november 2012, kl. 17.00

Høgskolen i Oslo, A-inngangen, auditorium 2, Anna Sethnes hus.

PRAKTISKE OPPLYSNINGER

Buss: nr 21 Helsfyr – Aker brygge. Stopper på Bislet, 2 minutter fra Høgskolen i Oslo

Trikk: nr 11 Disen – Majorstuen

nr 17 Sinsen / Grefsen – Rikshospitalet

nr 18 Ljabru – Rikshospitalet

Alle trikkene stopper utenfor Høgskolen i Oslo

Parkering må foregå i de tilstøtende gater. Det er ikke mulig å parkere på høgskolens område. På grunn av vanskelige parkeringsforhold, anbefales bruk av kollektiv transport.

Kantiner og kafeer finnes på stevneområdet.

Røyking er kun tillatt utendørs.

Det er heiser i alle bygg.

For mer opplysninger og kart over området: se www.hioa.no

PÅMELDING

Vi minner om at det er forhåndspåmelding til alle kurs.

All påmelding foregår via hjemmesiden:

www.ostlandsklarerstevne.no

På hjemmesiden registrerer du deg som deltager. Hvis du er registrert tidligere, kan du bruke samme brukeridentiteter. Når flere fra samme arbeidsplass går sammen på kurs, er det best at arbeidsplassen registreres slik at alle meldes på samlet. Påmelding via hjemmesiden gir elektronisk tilbakemelding.

Det viktig for oss at du skriver mobiltelefonnummer slik at vi kan nå deg ved behov. Du vil få bekreftelse på at påmeldingen er mottatt, og i god tid før stevnet vil du motta elektronisk bekreftelse på om du har fått plass på kurset. Denne bekreftelsen vil du få etter at påmeldingsfristen er gått ut.

Når du har registrert deg som deltager på hjemmesiden vil du også kunne melde deg av kurs før påmeldingsfristen utløper. For praktiske kurs kan deltagerantallet være begrenset. For disse kursene vil prinsippet om «førstemann til mølla» gjelde. Det er da mulig å melde interesse for kurset. Interesselisten vil vise styret hvor stor den reelle etterspørselen etter kurset er, den vil også kunne fungere som en reserveliste.

PÅMELDINGSFRISTEN ER 20. SEPTEMBER 2012.

Billetter til kursdeltagere sendes ut sammen med faktura. Billetter refunderes ikke.

EMNEOVERSIKT

KURS FREDAG 2.11

1. Pedagogikk

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
1	Skolen	Krenkelse i skolen – mobbingens bakteppe	Alberti-Espenes, Jostein	1F	09.00–12.30	23
1	Bhg	Samlingsstunden – utgangspunkt og høydepunkt	Almehagen, Eli	2F	14.00–16.00	23
1	Alle	Temmelig hemmelig – om barn som lever med vold i familien	Aschjem, Øivind	3F	13.00–16.00	24
1	S.trinn/ M.trinn	Vurdering for læring	Aslam, Soufia	4F	09.00–12.00	24
1	Alle	ADHD: et problem når det gjelder sanse-integrasjon, tilknytningsvansker – eller en kombinasjon?	Berndt, Sabine Imhof, Ute	5F	12.30–15.30	25
1	Bhg	Hvordan skape et språkstimulerende miljø for minoritetsspråklige barn	Bråthen, Nina Indseth	6F	09.30–12.30	26
1	Alle	Muntlig kompetanse	Børresen, Beate	7F	09.30–12.30	26
1	Bhg	VANN VITTIG – Læring, lek og naturvitenskap	Devold, Else Havnevik	8F	09.30–11.30	27
1	Bhg	Barn hverdagskriser	Ebbesvik, Trygve	9F	13.00–16.00	27
1	Alle	Språk og kommunikasjon 3–16 år. Hvorfor besøker Nobelprisvinneren i litteratur Askeby- og Rinkebyskolens elever hvert år?	Ehrstrand, Börje	10F	13.00–16.00	28
1	Skolen	Vurdering for læring i skolen	Engh, Roar	11F	09.00–12.00	30
1	Bhg	Lek til utvikling av sosial kompetanse	Farstad, Camilla Knudsen, Borgny	12F	09.30–12.00	30
1	Skolen	Støtte til elevens læring – i et foreldreperspektiv	Falck, Kjersti Hellevang, Christian	13F	13.00–15.00	31
1	Bhg/SFO	Hvordan forholde seg til barns seksuelle leker?	Friis, Pia	14F	09.00–11.00	31
1	Bhg/Alle	Barnehagen som inkluderende arena for språklæring	Giæver, Katrine	15F	12.30–15.30	32
1	Alle	Asperger syndrom. Det synes ikke, men det merkes!	Gjesti, Ellen	16F	09.00–12.00	33
1	Alle	Barn med ADHD – et stort problem i dagens skole eller en spennende utfordring for dyktige lærere?	Glevoll, Sølvi	17F	13.00–16.00	33
1	Bhg	Hvordan kan barnehagene forberede 5-åringene til skolestart?	Hals, Janne Østnes, Anne Bøe Bergem, Fride	18F	13.00–16.00	34

EMNE/MÅLGRUPPE	KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
1 Bhg	Små barn i barnehagen. Et kunnskaps-basert grunnlag for tilbudet til de minste	Hansen, Marit Bergum	19F	13.30–15.30	34
1 Alle	Kommunikasjon med barn og unge Del 1: Anerkjennelse	Hauge, Anniken	20F	09.00–12.00	35
1 Alle	Kommunikasjon med barn og unge Del 2: Å være en tydelig voksen	Hauge, Anniken	21F	13.00–16.00	35
1 S.trinn/ M.trinn	Sammen for livet. Glimt inn i en flerkulturell skolehverdag	Helland, Unni	22F	13.00–16.00	36
1 Alle	Aldersgrenser og filmsensur – Hvordan gir vi barn den gode film-opplevelsen?	Heyerdahl, Annette	23F	13.00–16.00	36
1 Alle	Prinsen som ingen kunne målbinde	Holand, Johan	24F	09.00–12.00	37
1 S.trinn/ M.trinn	Reell elevmedvikning i skolen – et praktisk eksempel	Hope, Christine Midgaard, Arnhild	25F	13.30–15.30	37
1 Alle	Hva med de evnerike barna våre?	Idsøe, Ella Hagenes, Tove	26F	13.00–16.00	38
1 Bhg	Marte Meo-samspill i hverdagen	Iversen, Monica Gresseth, Eli	27F	09.00–12.00	39
1 Bhg/ SFO/ Alle	Hvorfor skal guttene ville høre på deg?	Johansson, Knut Rune	28F	09.00–12.00	39
1 Alle	Du er viktigere enn du tror – også for andre barn	Kinge, Emilie	29F	09.00–12.00	40
1 Alle	Omsorgssvikt og betydningen av tidlig tilknytning og trøst	Klette, Trine	30F	13.00–16.00	40
1 Bhg/ SFO/ S.trinn/ M.trinn	Demokratisk kommunikasjon, en anerkjennende væremåte – om å ta barn på alvor	Knudsen, Hans Inge	31F	13.00–16.00	41
1 M.trinn/ U.trinn/ Ledere	Disiplin og sosial kompetanse	Lind, Erik	32F	09.00–12.00	42
1 Bhg/ S.trinn	Se, hør og gjør. Le, lek og lær. Snakkepakken® – et praktisk språkverktøy	Malinovsky, Lena	33F	09.00–12.00	42
1 Bhg	Barnehagens grunnmur – alt du trenger å vite om danning!	Melvold, Line	34F	13.00–16.00	43
1 Alle	Elevkultur og læring	Michelet, Simon	35F	13.00–16.00	43
1 Bhg/SFO	«Sinnataggen og jeg» – et kurs om U-trolige barn og voksne	Moe, Nuria Oliu	36F	13.00–16.00	44
1 Alle	Gjennom barneøyne. Barns møte med psykisk lidelse	Moen, Grete	37F	13.00–16.00	44
1 S.trinn/ M.trinn	Begynneropplæring i lesing for minoritetselever – lesing i kontekst	Molander, Berit	38F	09.00–12.00	45

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
1	Alle	En velfungerende kropp er et godt redskap for læring, og grunnleggende begreper en forutsetning for analytisk tenking	Natås, Elin	39F	09.00–12.00	45
1	Bhg/ SFO/ S.trinn/ Ledere	Hvordan tilrettelegge for god språkutvikling og analytisk tenking	Natås, Elin	40F	13.00–16.00	46
1	Bhg/Alle	«Kan jeg være med å leke»	Nakling, Nina	41F	09.00–12.00	46
1	Bhg/Alle	«Dette er vel de minste for små til»	Nakling, Nina	42F	13.00–16.00	47
1	Skolen	Relasjonsarbeid i klasserommet	Odden, Kari Voldset, Bente	43F	09.30–12.00	47
1	Alle	Når konfliktene oppstår – relasjonsarbeid i skolen med skolemeglingsprogrammet	Odden, Kari Farstad, Camilla	44F	13.00–16.00	48
1	Alle	Filosofiske samtaler – hvordan skape et undersøkende fellesskap i klasserommet?	Ranfelt, Åse	45F	09.00–12.00	48
1	Alle	Tenke sjæl – hvordan gjør vi det i praksis?	Ranfelt, Åse	46F	13.00–16.00	49
1	M.trinn/ U.trinn	Les for å forstå!	Refsahl, Vigdis	47F	09.30–12.00	49
1	Bhg	Rammeplan og didaktikk	Rønning, Grethe Steen	48F	13.00–16.00	50
1	Bhg/ Ledere	Danning i barnehagen – hvordan kan barnehagen aktivt støtte barnas dannelses- prosess	Schjelderup, Anne	49F	09.00–12.00	50
1	Skolen	Uro i skolen – hva gjør vi?	Skjæret, Synne Bertnes Amundsen, Heidi	50F	13.00–16.00	51
1	Bhg	Den skrivende førskolelærer	Slåtten, Mette Vaagan Hansen, Lene Chatrin Hagen, Mari- anne Irgens Fuglestad, Otto Laurits Solli, Arne	51F	09.00–12.00	51
1	Alle	ART – et program for å styrke elevenes sosiale kompetanse	Slåttøy, Astrid Liamo, Henry	52F	09.00–12.00	52
1	Skolen	Læreren som nøkkelperson i arbeidet med elever som viser en utfordrende atferd	Smedsplass, Jannike Grøndalen, Stein	53F	09.00–12.00	52
1		Elever med ADHD i klasserommet?	Smedsplass, Jannike Grøndalen, Stein	54F	13.00–16.00	53

EMNE/MÅLGRUPPE	KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
1 Bhg/ SFO/Alle	Relasjonsbasert kommunikasjon og konflikthåndtering	Solhjell, Hans Holter	55F	09.00–12.00	53
1 Bhg	Språklek i barnehagen – til glede og lyst	Strand, Ellen	56F	14.00–16.00	54
1 Alle	Trygg tilknytning- sunn utvikling- økt læring!	Strømme, Brit Hildonen, Kjersti	57F	09.00–12.00	54
1 Alle	Barnet viser vei. – Veien til samhandling med barn som er vanskelige å forstå og vanskelige å komme i kontakt med	Thiedemann, Mette Nettum, Lena B. Aagre, Greta	58F	09.00–10.30	55
1 Bhg/ SFO/ S.trinn	Uteskolen – en vei til språket	Torp, Hilde Svendsen, Åse May	59F	13.00–15.00	55
1 Alle	Jeg bare MÅ – tvangslidelser hos barn og unge	Torp, Nor Christian	60F	09.00–12.00	56
1 Bhg/ Ledere	Å skrive seg til lesing – barnehage	Trageton, Arne	61F	09.00–12.00	56
1 S.trinn	Å skrive seg til lesing – småskole	Trageton, Arne	62F	13.00–16.00	57
1 Alle	Hvis noen hadde våget å spørre meg! Kommunikasjon med barn hvor det er mistanke om vold, overgrep eller annen omsorgssvikt	Trøften, Kari Gamst	63F	09.00–12.00	58
1 Skolen	Lydfargemetoden	Visser, Maaike	64F	14.00–15.30	59
1 Skolen	Systematisk arbeid med lese-forståelse og læringsstrategier i alle fag	Wennevold, Merete	65F	09.30–11.30	59
1 Skoen	Gråsoneelev eller dyslektiker	Wennevold, Merete	66F	13.30–15.30	60
1 Bhg	Prosjektarbeid i barnehagen – Verden gjennom kunst	Hansen, Anne B. Widell, Bente Marie	67F	13.00–16.00	60
1 Bhg	Rammeplan i praksis	Wiig, Ragnhild Eilsen	68F	09.00–12.00	61
1 Bhg	Voksenrollen i barnehagen	Wiig, Ragnhild Eilsen	69F	13.00–16.00	61
1 Bhg	Pedagogisk dokumentasjon knyttet til lek og læring blant de yngste barna i barnehagen	Wolf, Kristin Svenning, Bente	70F	09.00–12.00	62
1 Alle	Morgendagens pedagogikk går gjennom god interaksjonsdesign	Zimmer, Veronica	71F	09.30–11.30	62
1 Bhg/SFO	«Vi snik oss te å leik!» Om barns lek i en institusjonalisert barndom	Øksnes, Maria	72F	13.00–16.00	63

2. Samfunnsfag / Religion / Etikk

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
2	M.trinn	Praktisk og grunnleggende RLE	Bondevik, John Harald	73F	09.00–12.00	64
2	U.trinn/ Alle	Seksualitet, grensesetting og krenkelser, sunn og usunn utprøving i ungdomstiden	Hegg, Kaja Stordahl, Gry	74F	09.30–11.30	64
2	S.trinn/ M.trinn	På nett med barna? Mobbing og yrkesetikk i en digital tidsalder	Hegg, Kaja	75F	13.00–15.00	66
2	Alle	Rusforebygging i et individuelt, kulturelt og strukturelt perspektiv	Klyve, Arne	76F	13.00–15.00	66
2	Bhg/S. trinn	Solsikkebarna – hvordan gi barn tro påat det nytter å hjelpe i en verden med fattigdom og nød?	Pettersen, Wonja Eirin Vik, Lene Moen	77F	09.30–11.30	67
2	Bhg/ S.trinn/	Arbeid med religion, filosofi og etikk i barnehage og skole	Winje, Geir	78F	13.30–15.30	67

3. Organisasjonsteori / Veiledning / Ledelse

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
3	Alle	Skoleutvikling som begeistrer	Andresen, Gro Løvald Benjaminsen, Gunn-Eva	79F	13.00–16.00	68
3	Alle	Relasjonskompetanse – avgjørende for samhandling og gode resultater	Bratt, Elin Gullesen	80F	09.00–11.00	68
3	Alle	Relasjonskompetanse – avgjørende for samhandling og gode resultater	Bratt, Elin Gullesen	81F	12.00–14.00	69
3	Alle	Forebygging av trakassering, trusler og vold	Bråten, Ole Andre	82F	13.00–16.00	69
3	Bhg/Alle	Barnehager som begeistrer!	Bugge-Hansen, Vidar Sandvoll, Vera	83F	09.00–12.00	70
3	Skolen	Skoler som begeistrer!	Bugge-Hansen, Vidar Henriksen, Nina	84F	13.00–16.00	71
3	Alle	Kunsten å overleve utfordrende foreldre	Heim, Anne Stenersen	85F	09.30–11.30	72
3	Bhg/ SFO/ Ledere/ Alle	Hvorfor skal noen ville følge meg? Om modige ledere i barnehagen	Johansson, Knut Rune	86F	13.00–16.00	72
3	Alle	«Arbeidsmiljøet på jobben, – en kilde til motivasjon, inspirasjon eller depresjon?»	Jorselje, Ingelin	87F	12.30–15.30	73
3	Alle	Mestring og mestringsstrategier	Palm, Anne Kristin Vindenes, Anne Kari	88F	13.30–16.00	73

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
3	Skolen	Miljøkartlegging i klassen	Palm, Anne Kristin Vindenes, Anne Kari	89F	09.00–12.00	74
3	Ledere	Tydelig lederskap = Omsorg	Palmer, Trine	90F	13.00–16.00	74
3	Bhg/ SFO/ S.trinn/ M.trinn	Når barns atferd gjør deg bekymret	Rieber-Mohn, Therese	91F	09.00–12.00	75
3	Alle	Når barn og unge blir pårørende. – Hvem ser? – Hvem tar ansvar?	Skorpen, Trine	92F	13.00–16.00	75
3	Bhg/ Ledere/ Alle	LØFT for barn i barnehagen	Wiik, Terje	93F	13.00–16.00	76

4. Praktiske / Estetiske fag

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
4	Bhg	Musikk for smårollingene i barnehagen. Hvorfor og hvordan arbeider vi med musikk for 1–3-åringene	Bogen, Bente	94F	09.00–12.00	77
4	Bhg/SFO/ S.trinn	Sesam, sesam lukk deg opp!	Elmenhorst, Constanse	95F	10.00–12.00	77
4	Bhg	Barnehagensrammeplan i praksis. Med fokus på kunst, kultur og kreativitet i aldersgruppen 1–3 år	Førnebø, Bente Jernberg, Unni	96F	09.00–12.00	78
4	Bhg	Små barn, storestreker – forming med de minste i barnehagen (Teoridel)	Grieg, Camilla	97F	10.00–12.00	79
4	M.trinn	Kreativ grindveg	Gulsvik, Tove	98F	09.00–12.00	80
4	Bhg	Kreativ dans for barn 2–7 år	Lambertsen, Janne	99F	09.00–12.00	80
4	Alle	Trommekurs	Nying, Modou	100F	09.00–12.00	81
4	M.trinn/ U.trinn	Rytmask musikkpedagogikk i praksis	Ophus, Tone	101F	09.00–12.00	81
4	SFO/ S.trinn	Musikkdramatisk lek med barn	Ophus, Tone	102F	13.00–16.00	82
4	Alle	Snorer og bånd	Skadsem, Kari	103F	13.00–16.00	82
4	Skolen	Tråsløyd – Tatersløyd	Tallerås, Magnhild	104F	13.00–16.00	83
4	Bhg/ SFO/	Kreativ dans for barn 3–6 år +++	Thorshaug, Cathrine Bull	105F	13.00–16.00	83
4	Alle	Ny norsk kunst	Ustvedt, Øystein	106F	09.00–12.00	84

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
4	SFO/ S.trinn/ M.trinn	Tegne med tråd	Vadøy, Synøve Eriksen	107F	13.00–16.00	84

5. Norsk

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
5	S.trinn/ M.trinn	Les og skriv med Nysgjerrigper – med vekt på strategisk lesing og autentisk skriving	Bjørkvold, Tuva	108F	09.30–11.30	85
5	S.trinn/ M.trinn	Lesestrategier i Nysgjerrigper – nytt gratis-tilbud for strategisk lesing av fagtekster, Lesekroken	Bjørkvold, Tuva	109F	14.00–15.00	85
5	S.trinn/ M.trinn	Nysgjerrig på... fagtekster, lesestrategier og leselyst	Holm, Dagny Spilde, Ingrid Holm, Magnus Parvela, Timo	110F	09.00–12.00	86
5	S.trinn	Tidlig innsats i norsk! Hvordan stimulere elevene til lese- og skrivelest?	Elsness, Turid Fosby	111F	12.30–16.00	86
5	S.trinn/	Lekende lett – den første lese- og skriveopplæringen	Gjerdrum, Anne-Lise Solli, Anne-Lise Moe, Hogne	112F	13.00–16.00	87
5	M.trinn	Effektiv trening i lesestrategier i norskfaget	Løkken, Bjørg Gilleberg Saltnes, Bjørn Gunnar	113F	12.30–16.00	87
5	Bhg/ SFO/ Alle	Storyline basert på litteratur – skap leselyst og skriveglede	Nitschke, Marianne	114F	14.00–16.00	88
5	Bhg/Alle	Flerspråklighet i barnehagen – er det mulig?	Sandvik, Margareth	115F	09.00–12.00	88
5	U.trinn/ Ledere	Litteraturformidling i ungdomsskolen	Voldner, Wanda Bakken, Bjarte	116F	09.30–11.30	89

6. Fremmedspråk

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDERE	KURS	TID	SIDE
6	S.trinn	Explore English – gå på oppdagelsesferd med elevene og utforsk språket	Flognfeldt, Mona E.	117F	09.00–12.00	90
6	S.trinn	Tidlig innsats i engelsk – med fokus på grunnleggende ferdigheter	Lien, Tormod Pritchard, Pat Røen Hansen, Christine	118F	13.00–16.00	90

7. IKT

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
7	S.trinn/ M.trinn/ Ledere	IKT i grunnskolen IKT-boken 1–4 Analog metode – digital kompetanse	Skevik, Rande Bauge Andreassen, Kristina Johnsdatter	119F	13.00–16.00	91
7	S.trinn	Bruk av interaktiv tavle i småskolen	Næss, Tove Anita Bergfjord	120F	09.00–12.00	91
7	Skolen	Lese- og skrivemuligheter med IKT-verktøyet ClaroRead	Hagen, Lars Johan	121F	14.00–16.00	92
7	Alle	Nybegynnerkurs i digital bildebehandling	Løken, Knut	122F	10.00–15.00	92
7	Skolen	Lese- Skrive- Matematikkopplæring på SMART Board	Torvund, Tove Gustavsen, Anita	123F	09.00–12.00	93
7	Bhg/SFO	Lær å lage fotofortellinger sammen med barna	Øiestad, Even	124F	09.30–11.30	93
7	Bhg/SFO	Lær å lage fotofortellinger sammen med barna	Øiestad, Even	125F	13.30–15.30	94

8. Matematikk

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
8	S.trinn	Tidlig innsats i matematikk!	Bøhn, Christian	126F	13.00–16.00	95
8	S.trinn	Begynneropplæringen i matematikk	Dahl, Hanne Hafnor Nohr, May Else	127F	13.00–16.00	95
8	Alle	Hvordan motivere elever i matematikk?	Hansen, Skage	128F	09.30–11.30	96
8	S.trinn/ M.trinn	Dei grunnleggjande ferdigheitene i matte overalt	Kaufmann, Odd Tore Olafsen, Audun Rojahn	129F	13.00–16.00	96
8	Bhg/SFO/ S.trinn	Format – Aktiv matematikk for de minste	Kristiansen, Ingebjørg	130F	13.30–16.00	97
8	S.trinn	Regneglede og mestring – et metodisk kurs i matematikk for 1. til 4. trinn	Skovdahl, Espen	131F	13.30–15.30	97
8	S.trinn	«Det er så vanskelig med tekstoppgaver!» – Teknikker for løsning av tekstoppgaver på småskoletrinnet.	Strandseter, Renate Willassen, Ingebjørg	132F	13.00–16.00	98
8	Bhg	Mattelek	Sundby, Randi	133F	09.00–12.00	98

9. Natur / Teknikk / Miljø

EMNE/MÅLGRUPPE	KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
9 Alle	ADHD, ADD(g), TS, OCD, ASD. Abra-kadabra eller meningsfulle diagnoser?	Diderichsen, Jørgen	134F	13.00–16.00	99
9 Bhg/ SFO/ S.trinn	Lek og lær i friluft	Moe, Nicolay Bratberg, Ståle	135F	09.00–11.30	99
9 Bhg/Alle	Mangfoldig naturglede i barnehagen – naturen som danningsarena	Maanum, Lars	136F	13.00–16.00	100
9 U.trinn/ Ledere	Universell Naturfag Ungdom – praktisk og digital naturfagsundervisning	Norvalls, Hilde	137F	09.30–11.30	101
9 M.trinn/ U.trinn	Vannets kretsløp og vann i verden – et ferdig undervisningsopplegg for grunnskolen	Skjærbakken, Ingrid Holøyen Kjenseth, Kjetil	138F	13.30–15.30	101
9 S.trinn	Hvordan stimulere til aktivt elev- engasjement i natur- og samfunnskap?	Wollberg, Karen Elilla, Anja Flølo	139F	13.00–16.00	102

10. Fysisk aktivitet / Motorisk trening / Helse

EMNE/MÅLGRUPPE	KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
10 Skolen	Idrettsglede i skolen	Dønnestad, Anne Sanderud, Jorunn	140F	09.00–12.00	103
10 Bhg	Sprell levende	Heiestad, Hege	141F	09.00–12.00	103
10 Alle	Hvordan lage sunn og god mat på tur?	Moe, Nicolay Bratberg, Ståle	142F	12.30–15.00	104
10 Bhg	Dans i barnehagen	Olsen, Bjørge Grete	143F	14.30–16.00	104
10 M.trinn/ U.trinn	Inspirasjonskurs for deg som underviser i faget mat og helse	Selseth, Kjersti	144F	10.00–15.00	105

KURS LØRDAG 3.11

1. Pedagogikk						
EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	SELSETH, KJERSTI	KURS	TID	SIDE
1	Skolen	Krenkelse i skolen – mobbingens bakteppe	Alberti-Espenes, Jostein	1L	09.00–12.30	107
1	Bhg/ SFO/ Alle	Enkle veier til karakterdannelse/ The Virtues Prosjekt	Seljevold, Elise Seljevold, Terje	2L	12.30–15.30	107
1	Bhg/ Ledere	Å være liten i barnehagen	Drugli, May Britt	3L	10.00–12.00	108
1	Skolen	Relasjonen lærer og elev – viktig for elevenes læring og trivsel	Drugli, May Britt	4L	13.00–15.00	108
1	S.trinn/ M.trinn	Elever og hverdagskriser	Ebbesvik, Trygve	5L	09.00–12.00	109
1	Alle	Mestringspedagogisk leksehjelp	Germundsson, Odd Erik	6L	12.30–15.30	109
1	Alle	Mestringspedagogikk – veien til egenverd og motstandskraft	Germundsson, Odd Erik	7L	09.00–12.00	110
1	Alle	Belønning av barn – veien til det kommersielle mennesket, eller selve løsningen på dysfunksjonell atferd?	Glavin, Patrick Holm, Erling Dokk	8L	09.00–12.00	110
1	Alle	Barn med ADHD – et stort problem i dagens skole eller en spennende utfordring for dyktige lærere?	Glevoll, Sølvi	9L	09.00–12.00	111
1	SFO/ S.trinn/ M.trinn	Syng og lær – Et læringsverktøy som gir kunnskap og glede!	Heldor, Margaret	10L	13.00–16.00	111
1	Alle	Digitalt fortalte historier	Haug, Kristin Holte Ohlmann, Carsten Jamissen, Grete	11L	13.00–15.00	112
1	SFO/ S.trinn/ Ledere	«Sammen kan vi klare det». Samarbeid med minoritetsspråklige foreldre.	Hugo, Bente B.	12L	13.00–15.00	112
1	Skolen	Hvordan kan en god vurderingspraksis også føre til god klasseledelse?	Jensen, Marit	13L	09.00–12.00	113
1	Alle	Det verdifulle museumsbesøket?	Kühle-Hansen, Stine Cathrine	14L	10.00–12.00	113
1	Skolen	«Barn og ungdom som uteblir fra skolen. Erfaringer fra arbeid med skoler, familier og elever.»	Langeland, Sjur	15L	13.00–16.00	114
1	Alle	Det optimistiske barnet – hvordan finne og styrke barns positive tenkning	Montgomery, Hedvig	16L	09.00–12.00	114

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
1	Alle	Kunsten å stille gode spørsmål i klasserommet	Schjelderup, Anne	17L	09.00–12.00	115
1	Bhg	Kunsten å stille gode spørsmål i barnehagen	Schjelderup, Anne	18L	13.00–16.00	116
1	Alle	Lederskap i klasserommet	Sjøberg, Peter	19L	09.00–12.00	117
1	Skolen	Neste time	Skagen, Kaare	20L	13.00–15.00	117
1	M.trinn/ U.trinn/ Ledere	Demokratisk Medborgerskap	Stray, Janicke Heldal	21L	09.00–12.00	118
1	Bhg	Vi kan! Skapende arbeid i barnehagen	Sæther, Morten	22L	09.00–11.30	118
1	Alle	Barnet viser vei. – Veien til samhandling med barn som er vanskelige å forstå og vanskelige å komme i kontakt med.	Thiedemann, Mette Nettum, Lena B. Aagre, Greta	23L	13.00–14.30	119
1	Skolen	Lydfargemetoden	Visser, Maaike	24L	13.00–14.30	119
1	Bhg/ S.trinn	Rommet som den tredje pedagog	Wiig, Ragnhild Eilsen	25L	09.00–12.00	120
1	Bhg	Prosjektarbeid i barnehagen – Verden gjennom kunst	Hansen, Anne B. Widell, Bente Marie	26L	12.30–15.30	120
1	Bhg/ SFO/ S.trinn	Steg for steg	Øibrekken, Wenche Kamp	27L	09.00–12.00	121

2. Samfunnsfag / Religion / Etikk

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
1	U.trinn	Retten til å ta egne valg – dialogbasert undervisning som engasjerer mange elever – et undervisningsopplegg som kan brukes i ulike fag	Cohen, Ronit Spillum, Bjørg	28L	09.00–11.30	122
1	Alle	Barn og unge født i feil kropp som får behandling på Rikshospitalet	Hansen, Tone Maria Bjerkeli, Mikael	29L	12.30–15.30	122
1	Alle	Seksuelle overgrep mot barn og unge. Hvordan kan jeg oppdage det – og hva gjør jeg da? Kan det forbygges?	Aasland, Margrete Wiede	30L	09.00–15.00	123

3. Organisasjonsteori / Veiledning / Ledelse

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
1	Alle/ Ledere	Løsningsfokus i ledelse; noen grep ved ulike lederutfordringer	Haugen, Jan Olav	31L	09.00–12.00	124

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
1	Skolen	Lederstiler: Flokkleder eller sliten gjeter?	Palm, Anne Kristin Vindenes, Anne Kari	32L	13.00–15.30	124
1	Alle	Innføring i coachingteknikker	Palm, Anne Kristin Vindenes, Anne Kari	33L	09.00–12.00	125
1	Alle	Kvalitetsvurdering som organisasjon- slæring på skole- og kommunenivå. – Når lærere, ledere og politikere skaper skoleutvikling	Roald, Knut	34L	09.00–12.00	125
1	Ledere	Lederteam som gjør en forskjell	Stray, Christine Hauge, Birgitte	35L	09.00–12.00	126
1	Ledere	Situasjonsavhengig ledelse – hvordan treffe medarbeidere der hvor de er?	Stray, Christine Hauge, Birgitt	36L	13.00–16.00	126
1	Bhg/ Ledere/ Alle	LØFT for barn i barnehagen	Wiik, Terje	37L	13.00–16.00	127

4. Praktiske / estetiske fag

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
4	Bhg/SFO/ Ledere	Skatteskrinet – repertoar til samlingsstunden!	Berge, Anita	38L	09.00–13.00	128
4	Bhg	Musikk for smårollingene i barnehagen. Hvorfor og hvordan arbeider vi med musikk for 1–3-åringene	Bogen, Bente	39L	09.00–12.00	128
4	Bhg/ SFO S.trinn	Sesam, sesam lukk deg opp!	Elmenhorst, Constanse	40L	10.00–12.00	129
4	Bhg/SFO/ S.trinn	Musisk lek gjennom lyd – stemme – bevegelse	Fuglestad, Svein	41L	09.00–12.00	129
4	Bhg	Små barn, store streker – forming med de minste i barnehagen (Praksisdel) – Workshop	Grieg, Camilla	42L	13.00–16.00	130
4	M.trinn	Kreativ grindvev	Gulsvik, Tove	43L	09.00–12.00	130
4	SFO/ S.trinn/ M.trinn	Leker med låt	Gunnerød, Anne Guri	44L	09.00–12.00	131
4	Bhg/SFO/ S.trinn	Forming med barn – materialer og teknikker	Iversen, Trude	45L	13.00–16.00	131
4	Alle	Formingsglede med av form	Magnussen, Tor Eirik	46L	09.00–12.00	132

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
4	M.trinn/ U.trinn/ Ledere	Produksjon for sal og scene	Moe, Hogne	47L	13.00–16.00	132
4	Alle	Trommekurs	Nying, Modou	48L	09.00–12.00	133
4	Alle	Trommekurs	Nying, Modou	49L	13.00–16.00	133
4	S.trinn	Sans og samling	Somer, Ingeborg	50L	13.00–16.00	134
4	S.trinn/ M.trinn	Kunst og håndverk etter K97	Stave, Agneta	51L	12.30–16.00	134
4	M.trinn	Hvordan lage flotte dyrehoder av gips og papir!	Sæter, Solveig Hegerstrøm, Liv	52L	09.00–12.30	135
4	Skolen	Tråsløyd – Tatersløyd	Tallerås, Magnhild	53L	13.00–16.00	135
4	M.trinn/ U.trinn	«Design og kreativitet på stram line»	Tolk, Anne	54L	09.00–15.00	136
4	S.trinn/ M.trinn	Dans for 4.–7.klasse	Ørbæk, Hanne Marie	55L	13.00–16.00	136

5. Norsk

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
5	U.trinn	Muntlige ferdigheter i norskfaget – praksiseksempler fra ungdomstrinnet	Blichfeldt, Kathinka Fløtre, Therese	56L	09.00–12.00	137
5	S.trinn	Sikringskost for en god lesestart	Eide, Marit Aars	57L	13.00–15.00	137
5	Skolen	Les mindre – forstå mer! Om lesing og lesestrategier.	Gunnulfsen, Ann Elisabeth Brevik, Lisbeth M	58L	09.00–12.00	138
5	S.trinn/ M.trinn	Veiledet lesing på småskoletrinnet	Holm, Solveig Kristin	59L	09.00–13.00	138
5	M.trinn/ U.trinn/ Ledere	Å skrive er å tenke – arbeid med skriving som grunnleggende ferdighet i alle fag!	Jensen, Marit	60L	13.00–16.00	139
5	Bhg	Fortellerkurs – Miljøfortelling	Keable, Georgiana	61L	09.00–12.00	139
5	Bhg	Les for meg!	Reite, Karianne	62L	13.00–15.00	140
5	M.trinn	Så blekket spruter – skriving i ulike sjangre	Wegge, Kathrine	63L	09.00–11.00	140

6. Fremmedspråk

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
6	U.trinn	Fortellerkurs – mer levende engelsk!	Keable, Georgiana	64L	12.30–15.30	141

7. Matematikk

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
7	Skolen	Lese- og skrivemuligheter med IKT -verktøyet ClaroRead	Hagen, Lars Johan	65L	09.00–11.00	142
7	Alle	Nybegynnerkurs i Powerpoint	Løken, Knut	66L	10.00–15.00	142
7	M.trinn/ U.trinn	Photo Story i skolen	Rustad, Petter	67L	13.00–15.00	143
7	S.trinn/ M.trinn	Smartboard på barnetrinnet	Sørlien, Ketil Torvund	68L	13.00–16.00	143
7	Bhg	Fra kreativ lydopptak til animasjonsfilm	Undheim, Marianne	69L	09.00–12.00	144

9. Natur / Teknikk / Miljø

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
9	M.trinn	Forsøk til oppklaring, undring og lek	Lützerkirchen, Kai	71L	13.00–15.00	146

10. Fysisk aktivitet / Motorisk trening / Helse

EMNE/MÅLGRUPPE		KURSTITTEL	KURSHOLDER	KURS	TID	SIDE
10	Alle	Aball1 – motiver til faglig læring gjennom samarbeid og morsom fysisk aktivitet!	Andersen, Glenn	72L	13.00–15.00	147
10	Bhg/SFO/ S.trinn	«Barna i skogen»	Fjeld, Jan-Kåre	73L	13.00–15.00	148
10	Alle	Alle barn skal være «konge over kroppen» – hele livet	Kølle, Per	74L	13.00–16.00	148
10	Bhg/SFO/ S.trinn	Skridedans	Johnsen, Marianne Rasch	75L	09.30–11.30	149
10	Bhg/SFO/ S.trinn	Naturleikeplassen	Loftesnes, Jan M	76L	13.00–16.00	149
10	Bhg	Dans i barnehagen	Olsen, Bjørg Grete	77L	12.00–13.30	150
10	Bhg	Dans i barnehagen	Olsen, Bjørg Grete	78L	14.00–15.30	151

KURSOMTALER

På de følgende sidene vil du finne en oversikt med en kursbeskrivelse av de kursene som holdes under lærerstevnet.

Det tas forbehold om at det melder seg nok deltakere for at et kurs kan holdes.

Melding om hvor kurset vil gå, vil bli sendt ut med bekreftelsen på at du har kommet med på kurset. Styret håper på den måten å unngå å avvise deltakere ved at de mest søkte kursene kan legges til de største lokalene.

I kursoversikten brukes bokstavforkortelse for å antyde hvilket hovedtrinn kurset er beregnet på:

Bhg: barnehage/førskole
SFO: skolefritidsordning
B.trinn: barnetrinn
S.trinn: småskoletrinn 1.–4.
M.trinn: mellomtrinn 4.–7.
U.trinn: u.trinn
Ledere:
Alle: alle

Fredag 2.11**Krenkelse i skolen – mobbingens bakteppe**KURSHOLDER: *Jostein Alberti-Espenes***Kurs 1 F
Fredag 2.11
09.00–12.00****Skole**

Hva handler egentlig mobbing om? Hvorfor får vi ikke bukt med det? Er det gode lærere eller gode atferdsprogrammer vi trenger? Bli med inn i en dypere forståelse av krenkelse, konflikt og løsninger i skolen!

Jostein Alberti-Espenes er utdannet allmennlærer med hovedfag i pedagogikk, har jobbet mange år som kontaktlærer, sosiallærer og de siste årene som systemrådgiver for skoler. Forfatter av boka «Krenkelse i skolen – mobbingens bakteppe». Kurset arrangeres i samarbeid med Gyldendal Akademisk.

**Samlingsstunden
– utgangspunkt og høydepunkt**KURSHOLDER: *Eli Almehagen***Kurs 2 F
Fredag 2.11
14.00–16.00****Bhg**

Samlingsstunden bør ha sin plass i barnehagens travle hverdag. Her møtes små og store for å gjøre noe hyggelig sammen. Å kunne lede en samling med en hel barnegruppe og gjøre den morsom, spennende og lærerik er en utfordring og krever god planlegging. Kurset inneholder praksisfortellinger, morsomme ideer og konkrete forslag til opplegg som enkelt kan tilpasses den enkelte barnegruppe.

Eli Almehagen er utdannet førskolelærer med tillegg i spesialpedagogikk. Hun har over 20 års erfaring fra barnehage som styrer, pedagogisk leder, støttepedagog og faglig veileder. Hun arbeider nå som redaktør i GAN Aschehoug. Kurset arrangeres i samarbeid med GAN Aschehoug.

Temmelig hemmelig – om barn som lever med vold i familien

KURSHOLDER: *Øivind Aschjem*

Kurs 3 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

Barn som lever med vold i familien utsettes for skader på kort og lang sikt. De fleste utsatte barn lever alene med sin lidelses-historie. Barn som er redde i eget hjem trenger å bli oppdaget, beskyttet og hjulpet. Ansatte i barnehager og i skolesektoren har en stor anledning og et stort ansvar for å utføre disse oppgavene i samarbeid med andre instanser. Følgende temaer vil bli omtalt på kurset: Hvorfor skal vi hjelpe barn? Hvordan skades barn? Hvordan skal vi samtale med utsatte barn? Vår egen forberedthet som hjelpere.

Øivind Aschjem (f.49) er familierådgiver og har arbeidet med vold i nære relasjoner i 30 år. Er i dag ansatt i Alternativ til Vold i Telemark.

Vurdering for læring

KURSHOLDER: *Soufia Aslam*

Kurs 4 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

B.trinn

Vurdering i klasserommet: Kurset handler om å få elever til å lære mer gjennom systematisk arbeid med egen- og kameratvurdering. Det vil bli gitt noen enkle og praktiske tips til hvordan man kommuniserer mål med elever, involverer elever i å utarbeide kriterier, innblikk i ulike vurderingsformer og ulike måter å dokumentere læring på.

Soufia Aslam er allmennlærer og jobber 40 prosent som lærer på Hasle skole i Oslo. Hun har erfaring som prosjektleder i Vurdering For Læring. Soufia har siden 2010 holdt kurs i regi av Gyldendal Kompetanse og er nå ansatt i 60 prosent stilling som prosjektleder og kursholder. Hun jobber tett opp mot skoleledelse, lærere og elever og har god erfaring med skoleutvikling av vurderingspraksis på enkeltskoler.

ADHD: et problem når det gjelder sanseintegrasjon, tilknytningsvansker – eller en kombinasjon?

KURSHOLDERE: *Sabine Berndt og Ute Imhof*

Kurs 5 F
Fredag 2.11
12.30–15.30

Alle

Hvordan differensere ADHD-symptomer? Kan det være en KISS/KIDD-problematikk, tilknytningsforstyrrelser, lærevansker og/eller hjernefeil? Hvordan kan vi finne ut av dette? Å forstå og erkjenne sammenhengene mellom disse årsakene gir en mer effektiv tilnærming til barna det gjelder. Det kan være ulike årsaker og sammenhenger med likt symptombilde. Dette krever ulike, differensierte tilnærminger som til sammen kan gi mer effektiv hjelp til barna det gjelder. Temaet blir formidlet på en praksisorientert måte ved hjelp av video.

Sabine Berndt er bl.a. psykoterapeut og lærer i Lovt-konsept. Hun holder foredrag over hele Tyskland og også internasjonalt. Berndt har eget institutt i Hamburg. Ute Imhof er spesialist i barnefysioterapi med 20 års erfaring fra arbeid på sykehus. Hun har siden 2006 jobbet på eget institutt. Hun holder kurs for andre fysioterapeuter og faggrupper over hele Norden.

Hvordan skape et språkstimulerende miljø for minoritetsspråklige barn

KURSHOLDER: *Nina Indseth Bråthen*

Kurs 6 F
Fredag 2.11
09.30–12.30

Bhg

Barn har i dag svært ulik bakgrunn og forutsetninger når de møter barnehage og skole. Mange har et annet morsmål enn norsk og kulturelle, religiøse, sosiale og økonomiske forskjeller gir oss store utfordringer i hvordan vi skal møte enkeltbarn og deres familier. Å utvikle språket er noe av det viktigste som skjer i et barns liv. Gjennom språket lærer vi å forstå oss selv og omgivelsene. Språk gir oss identitet, fellesskap og tilhørighet i det samfunnet vi lever i. I barnehagen må vi ta oss tid til å sette oss inn i den enkeltes situasjon, skaffe oss kompetanse om ulike språk, språkutvikling og kulturforskjeller. Vi må ta oss tid til å skape gode språkstimulerende miljøer slik at alle barn kan ta del i fellesskapet.

Nina Indseth Bråthen er førskolelærer og har videreutdanning i spesialpedagogikk. Hun er pedagogisk leder, og har i tre år jobbet med å utarbeide metoder og materiell til praktisk bruk i barnehagen. Målet er å øke den språklige aktiviteten hos minoritetsspråklige barn og barn med behov for ekstra språkstimulering. Det siste året har hun samarbeidet nært med GAN Aschehoug om utgivelse av bok og konkretiseringsmateriell. Kurset arrangeres i samarbeid med GAN Aschehoug.

Muntlig kompetanse

KURSHOLDER: *Beate Børresen*

Kurs 7 F
Fredag 2.11
09.30–12.30

Alle

Muntlige ferdigheter er viktig i de fleste fag i skolen og er i kunnskapsløftet (2006) beskrevet som én av fem grunnleggende ferdigheter. Beate Børresen gir både teoretiske innføringer i emnet og gode eksempler på hvordan det kan arbeides i skolen for at disse ferdighetene kan styrkes og utvikles. Kurset presenterer fire grunnleggende muntlige ferdigheter: lytte, spørre, argumentere og vurdere, samt tre muntlige sjangre: muntlig fortelling, samtale og presentasjon.

Beate Børresen er førstelektor ved Høgskolen i Oslo, avdeling for lærerutdanning og internasjonale studier. Hun har utgitt en rekke bøker og kommer i juni ut med boken *Muntlig kompetanse* sammen med Lise Grimnes og Sigrun Svenkerud. Kurset arrangeres i samarbeid med Fagbokforlaget.

VANN VITTIG

– Læring, lek og naturvitenskap

KURSHOLDER: *Else Havnevik Devold*

Kurs 8 F
Fredag 2.11
09.30–11.30

Bhg

Et praktisk kurs om hvordan barn kan lære om vannets egenskaper gjennom ulike aktiviteter, forsøk og lek med vann. Dere får høre om og se gjennomføring av ulike naturvitenskapelige forsøk som fint kan gjennomføres i barnehage. Vi undersøker hva som flyter og hva som synker, hva skjer når vi tilsetter såpe i vann og finner ut hva som er tyngst og hva som er lettest av varmt og kaldt vann.

Else Havnevik Devold er førskolelærer med hovedfag i barneha-gepedagogikk og har arbeidet mange år i barnehage og skole. Hun er forfatter av matematikkbøkene: «En to støvel og sko» og «Fem seks det kommer en heks». Devold sitter som barnehage-representant i Landslaget for matematikk i skolens (LAMIS) sentralstyre og er en ettertraktet foredragsholder. Kurset arran-geres i samarbeid med GAN Aschehoug.

Barns hverdagskriser

KURSHOLDER: *Trygve Ebbesvik*

Kurs 9 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg

Mange barn opplever kriser i hverdagen. Det kan være vold i hemmet, omsorgssvikt, seksuelle overgrep, samlivsbrudd, ute-stengelse. Barnehagene blir anklaget for ikke å se disse barna og ikke gripe fatt i livssituasjonen deres. Heller ikke noe krise-team står klar. Opplevelsene kan ha store konsekvenser for bar-nas læring, utvikling og helse. Det er avgjørende at barna ser disse barna og er klar til å hjelpe de og familiene deres.

Trygve Ebbesvik er utdannet prest. Nå er han daglig leder i Per-sonalomsorg. Han har arbeidet mye med barn i kriser. Han har gitt ut ressursverkene «Omsorg i Skolen» og «Omsorg i Barne-hagen».

Språk og kommunikasjon 3–16 år. Hvorfor besøker Nobelprisvinneren i litteratur Askeby- og Rinkebyskolens elever hvert år?

KURSHOLDER: *Börje Ehrstrand*

**Kurs 10 F
Fredag 2.11
13.00–16.00**

Alle

Askebyskolan F-6 och Rinkebyskolan 7–9 får hvert år besøk av Nobelprisvinneren i litteratur. Elevene leser flest bøker i Sverige, omkring 30 bøker pr elev pr år. Askebyskolan har to år på rad fått prisen til Astrid Lindgrens minne for sitt arbeide med ord og bilder. For å øke lese- og skriveinteresse arrangeres lese-dager, leseuker og gjentagende skrivekonkurranser med pris-utdelinger i høytidelige former. Satsningen på språk og kom-munikasjon fra barnehage opp til 16 år har gjort at Rinkebysko-lan de seneste årene har nådd toppresultater også i den interna-sjonale matematikkkonkurransen Känguruns Hopp med 4 milli-oner deltagere fra hele verden.

Börje Ehrstrand, rektor på Askebyskolan, 6–12 år och Rinkeby-skolan 13–16 år, ses som Sveriges mest kjente rektor. Han har for sitt arbeid på Askeby och Rinkebyskolan fått European Label, Europeisk kvalitetsutmerkelse, for det språkutviklende arbeidet fra 3 år i barnehagen till 16 år på högstadiet. Börje Ehrstrand har også fått den mest prestisjefylte prisen for en skole i Sve-rige, kunnskapsprisen, på 250 000 svenske kroner, samt Nor-diska skolledarpriset. Han er en kjent foreleser som flere ganger har medvirket i NRK 1, svensk, dansk, finsk, tysk og fransk TV. Börje Ehrstrand er kjent for sine underholdende og glade fore-lesninger som innbyr til latter. Rinkebyskolan har under Börje Ehrstrands ledelse også fått prisen European Crime Prevention Awards i London for beste kriminalitetsforebyggende arbeide i Europa. Språk og kommunikasjon i stedet for slagsmål!

ADHD - forskning

ved Syddansk universitet, Odense

PROTAC®

Protac kuledele for barn og ungdom

- med innsovningsproblemer
- med urolig søvn
- som har uro eller angst

PROTAC®

Protac Sensit kulestol for barn og ungdom

- med stort behov for fysisk og mental avspenning
- med behov for time-out

Forskningen viser at Protac kuledele forbedrer søvn og konsentrasjonsevne hos barn med ADHD.

Forskningsrapporten ble publisert 22 juli 2010 i Nordic Journal of Psychiatry.

**Les mer om rapporten på
www.amajo.no**

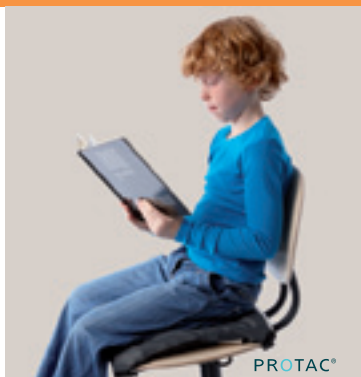
Hvorfor virker Protacs produkter beroligende?

De er utviklet på bakgrunn av sanseintegrasjonsteorier. Tyngde og punktvis trykk fra kulene stimulerer berørings-, muskel og leddsans. Stimulering av disse sansene gir økt kroppsbevissthet og skaper ro og trygghet.

**Besøk oss under
ØSTLANDSKE
LÆRERSTEVNE.**

Du finner oss i glassgangen.

Amajo as,
Hellinga 16D, 1481 Hagan
Tel 67074340
firmapost@amajo.no

PROTAC®

Protac Kulepute for barn og ungdom

- med konsentrasjonsproblemer
- med motorisk uro
- med dårlig sittestilling

PROTAC®

Protac MyFit kulevest for barn og ungdom

- med uro og konsentrasjonsproblemer
- med behov for bedret kroppsoppfattelse

Vurdering for læring i skolen

KURSHOLDER: *Roar Engh*

Kurs 11 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Skole

Kurset tar utgangspunkt i boka *Vurdering for læring i skolen* og forfatteren er opptatt av å vise hvordan vurdering integrert i daglig undervisning kan bidra til å øke elevenes trivsel, motivasjon og læringsutbytte. Roar Engh baserer seg på internasjonal forskning og norske læreres erfaring med vurdering for læring. Han har tips til ideer og verktøy som kan prøves ut både i grunnskole, videregående skole og i spesialundervisning.

Roar Engh er dosent i pedagogikk ved Høyskolen i Vestfold. Han har også mange års erfaring som lærer og spesialpedagog. Engh har hatt hovedansvar for høyskolens kurs i vurdering for læring. Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Høyskoleforlaget.

Lek til utvikling av sosial kompetanse

KURSHOLDERE: *Camilla Farstad og Borgny Knudsen*

Kurs 12 F
Fredag 2.11
09.30–12.00

Bhg

Lek er viktig for å utvikle evner til god samhandling, til å lære og utvikle sosial kompetanse. Gjennom kurset vil deltagerne lære et utvalg samarbeidsleker som egner seg i barnehagen, og lære om hvordan disse kan brukes for å fremme tillit, gode relasjoner og godt samspill i barnegruppen. Kursinnholdet er egnet for barn i alderen 4–6 år.

Klinsj AS har siden 2003 vært fagansvarlig for Skolemegling OSLO. De er ofte brukte kursholdere i kommunikasjon, konflikt-håndtering og megling rettet mot skole og barne/ungdomsarbeid. Deres metoder er praktiske og bygger på å lære gjennom å gjøre.

Støtte til elevens læring – i et foreldreperspektiv

KURSHOLDERE: *Kjersti Falck og Christian Hellevang*

Kurs 13 F
Fredag 2.11
13.00–15.00

Skole

Har du noen gang lurt på om foreldrene har hatt utbytte av foreldremøtet? Har du lurt på hva som er tema for praten blant foreldrene på vei hjem? Var utviklingssamtalen et godt utgangspunkt for elevens læringsarbeid i tiden som kommer? Fikk du de opplysningene du trengte? Fikk foreldrene?

Kjersti Falck, seniorkonsulent i FUGs sekretariat, tidl. leder av Oslo Kfu, fembarns mor og 23 år som tillitsvalgt forelder. Christian Hellevang, tidl. leder av Ås Kfu og FUGs nestleder. Kurset arrangeres i samarbeid med Foreldreutvalget for grunnopplæringen FUG.

Hvordan forholde seg til barns seksuelle leker?

KURSHOLDER: *Pia Friis*

Kurs 14 F
Fredag 2.11
09.00–11.00

Bhg / SFO

Barns seksuelle lek og nysgjerrighet har vært tabuområde i barnehager og SFO siden Bjugn-saken. Dette tabuet har lagt lodd på den frie nysgjerrigheten og leken som er nødvendig for at barn skal utvikle et sunt og normalt forhold til egen kropp og seksualitet. Foredraget gir personalet i barnehager og SFO kunnskaper om barns seksuelle utvikling og lek og hvordan personalet kan møte barns seksuelle leker, onani og seksuelle utforskning. Hvordan kan personalet komme frem til en felles holdning og hvordan kan de møte foreldrene? Filmen «Barns seksualitet» vises på slutten av foredraget.

Pia Friis er daglig leder i Tinkern Kanvas-barnehage og har jobbet med Handlingsplanens mål siden midten av 90-tallet. I 2006/2007 ledet hun et prosjekt kalt Observant og rettferdig i samarbeid med Reform, Ressurssenter for menn. Prosjektet filmet personalet i samhandling med barn for å øke personalets bevissthet om hvordan de møtte gutter og jenter på ulike måter.

Barnehagen som inkluderende arena for språklæring

KURSHOLDER: *Katrine Giæver*

Kurs 15 F
Fredag 2.11
12.30–15.30

Bhg / Alle

Det legges stadig større vekt på betydningen av tidlig innsats og barnehagens som arena for å lære norsk språk. Men å gå i barnehagen er ikke i seg selv tilstrekkelig for at flerspråklige barna skal utvikle norsk som andrespråk. Personalet må ha kunnskap om hvordan de skal legge til rette for et godt språkmiljø, ikke først og fremst gjennom terping av ord, men ved å skape inkluderende lekemiljøer der barna får behov for å utvikle norsk språk. Kursholderen beskriver språklæring i et dannelsingsperspektiv, og snakker om hvordan vi kan legge barnehagen til rette for språklæring gjennom gjensidig påvirkning. Hun er også innom sentrale temaer i språkutvikling som vektlegging av morsmål og kartlegging av norske språkferdigheter.

Katrine Giæver er utdannet førskolelærer med master i barneha-gepedagogikk. Hun har mangeårig erfaring fra flerkulturelle barnehager både som pedagogisk leder, styrer og fagkonsulent for tospråklig assistanse. Videre har hun vært rådgiver på Nasjonalt senter for flerkulturell opplæring og i Kunnskapsdepartementet, der hun blant annet var med å skrive NOUer om opplærings-systemet for minoritetsspråklige barn, unge og voksne, og om systematisk pedagogisk tilbud til alle førskolebarn. Hun jobber nå som høgskolelektor ved Høgskolen i Oslo og Akershus.

Asperger syndrom. Det synes ikke, men det merkes!

KURSHOLDER: *Ellen Gjesti*

Kurs 16 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Alle

De fleste lærere vil i løpet av sin karriere møte elever med Asperger syndrom. Disse elevene både overrasker og forvirrer: de kan være skoleflinke, kunnskapsrike og samvittighetsfulle, men med mange underlige reaksjoner og påfallende atferd.

Kursinnhold:

- Hva er Asperger syndrom og hvordan arter det seg?
- Behov for tilrettelegging og særbehandling
- Viktige metoder og hjelpemidler

Mange eksempler fra skolehverdagen.

Kursholder er førskolelærer og spesialpedagog med arbeidsplass på Nordvoll skole og autismesenter. Arbeidsoppgaver er bl.a:

- Kartlegging og veiledning i forhold til elever med autisme/Asperger syndrom på alle klassetrinn.
- Kursvirksomhet

Barn med AD/HD – et stort problem i dagens skole eller en spennende utfordring for dyktige lærere?

KURSHOLDER: *Sølvi Glevoll*

Kurs 17 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

Antall urolige barn og barn med lærevansker i skolen øker. Bør barn med spesielle problemer gå på spesialskoler? Medfører integrering at verken barn med AD/HD eller øvrige elever får god undervisning? Hva er årsaken til AD/HD, hvilke egenskaper hos lærere og hvilken pedagogikk er viktig for å lykkes med disse barna? Hvilke tilrettelegging er nødvendig for at krevende barn utvikles til nyttige samfunnsborgere?

Kursholder har vært leder for Oslo/Akershus Fylkeslag av ADHD Norge. Som forelder til barn med AD/HD, har hun mange års erfaring i hvordan utfordringer med barn med AD/HD kan løses i skolesituasjonen. Hun er en mye brukt foreleser.

Hvordan kan barnehagene forberede 5-åringene til skolestart?

KURSHOLDERE: *Janne Hals, Anne Bøe Østnæs og Fride Bergem*

Kurs 18 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg

Kurset legger opp til en praktisk og teoretisk vinkling av bruk av skoleforberedende aktiviteter og materiell. Det vil legges vekt på læring gjennom lek, grunnleggende ferdigheter, sosial kompetanser og selvstendighet. Siste del av kurset vil vise hvordan man på en engasjerende og morsom måte tar for seg skoleforberedende aktiviteter i barnehagen ved hjelp av digitale ressurser.

Janne Hals: Forfatter på Trampoline aktivitetshefte og veiledning, et skoleforberedende materiale til 5-åringene i barnehagen. Har erfaring som støttepedagog og jobber som pedagogisk leder. Anne Bøe Østnæs: Driver veilederressursen samt jobber som spesialpedagogisk veileder. Er utdannet førskolelærer og spesialpedagog, med tilleggsfag innenfor veiledningspedagogikk og mastergrad i spesialpedagogikk fra 2007. Fride Bergem: jobber som redaksjonssjef i Gyldendal Undervisning og har skapt Salaby og Trampoline nettsted.

Små barn i barnehagen. Et kunnskapsbasert grunnlag for tilbudet til de minste

KURSHOLDER: *Marit Bergum Hansen*

Kurs 19 F
Fredag 2.11
13.30–15.30

Bhg

80 prosent av ettåringene går nå i barnehager. Det er en utfordring fordi ettåringer har andre behov for utviklingsstøtte enn f.eks. treåringer. Forelesningen oppsummerer norsk og internasjonal forskning på feltet og diskuterer hva ettåringer trenger med vekt på utviklingspsykologisk kunnskap tilpasset en barnehagehverdag. Samarbeid med foreldre og bruk av kartleggingsverktøy blir også tatt opp.

Marit Bergum Hansen er pedagog og familieterapeut. Hun er leder av Nasjonalt kompetansenettverk for sped- og småbarns psykiske helse ved RBUP Øst og Sør, samt tidligere leder av Aline spedbarnsenter. Erfaring fra barnevern, BUP, PPT og høgskole (førskolelærerutdanning).

Kommunikasjon med barn og unge.

DEL 1: Anerkjennelse

KURSHOLDER: *Anniken Hauge*

Kurs 20 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Alle

Dette er et selvstendig kurs, men også del 1 av det å kommunisere med barn og unge. Anerkjennelse er å lytte til barn, uten å overta eller styre innholdet i samtalen. Vi formidler at de er verdifulle gjennom å stimulere selvfølelsen i stedet for selvtilliten. Hvem de ER – ikke hva de GJØR.

Anniken Hauge er sosionom og selvstendig næringsdrivende innen kommunikasjon og selvutvikling; med selvfølelse/selvtillit og selvinnsikt som hovedområde. Hun har arbeidet med kurs for barnehage/skole/SFO i 15 år.

Kommunikasjon med barn og unge.

DEL 2: Å være en tydelig voksen

KURSHOLDER: *Anniken Hauge*

Kurs 21 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

Dette er et selvstendig kurs, men også del 2 av det å kommunisere med barn og unge. Kunsten er å skille mellom å være generaliserende og anklagende og å være konkret og faktisk. Vi må lære oss å gi uttrykk for egne følelser og være tydelig på egne behov. Å avgrense oss mot uønsket atferd, uten å få den andre til å føle seg mindreværdig. Det handler om å skille mellom sak og person.

Anniken Hauge er sosionom og selvstendig næringsdrivende innen kommunikasjon og selvutvikling; med selvfølelse/selvtillit og selvinnsikt som hovedområde. Hun har arbeidet med kurs for barnehage/skole/SFO i 15 år.

Sammen for livet – glimt inn i en flerkulturell hverdag

KURSHOLDER: *Unni Helland*

Kurs 22 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

B.trinn

Tilpasset opplæring: Hvordan administrere individuelt tilpassede lekser til hver elev? Utdannelse og dannelse: Hvor er det siste aspektet blitt av i norsk skole? Utvikling av sosial kompetanse gjennom klasseledelse. RLE: Det viktige holdningsdannende faget. Tilpasset opplæring, også for foreldre. Det er diskriminerende ikke å stille krav! Glem aldri: NORMEN ER ULIKHET! Fordommer fordummer! Kunnskap skaper grobunn for respekt. Hvordan synliggjøre ulikhet?

Unni Helland er lærer ved Fjell skole i Drammen, en skole med 80 prosent minoritets elever. Hun har skrevet bøkene «Fra det flerkulturelle klasserommet og «En lærers dagbok». Ble i 2009 nominert av Confex til Årets foreleser.

Aldersgrenser og sensur – Hvordan gir vi barn den gode filmopplevelsen?

KURSHOLDER: *Annette Heyerdahl*

Kurs 23 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

Kurset gir nyttig bakgrunnsinformasjon til lærere og førskolelærere som ønsker å benytte film i undervisningen:

- Kort filmsensurhistorikk – eksempler fra 100 år med filmsensur
- Informasjon om aldersgrensene som gjelder i dag
- Hvilke kriterier ligger til grunn for vurdering av film og vedtak om aldersgrenser?
- Hvordan kan en film ha skadelig påvirkning på barn og unge?
- Tips til bruk av film i undervisningen

Annette Heyerdahl er utdannet lærer ved HiO og har 11 års erfaring som lærer i grunnskolen. I dag er hun filmsakkyndig i Medietilsynet som fastsetter aldersgrensene på kinofilm. Kurset arrangeres i samarbeid med Medietilsynet.

Prinsen som ingen kunne målbinde

KURSHOLDER: *Johan Holand*

Kurs 24 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Alle

I gjennom Johans sterke livshistorie får man et innblikk i hvordan man kan tilrettelegge for endring og utvikling hos barn som har et lite hensiktsmessig atferdsmønster. Johan forteller åpenhertig om å leve under omsorgssvikt og de sammenhenger det er mellom atferdsvansker, lærevansker og omsorgssvikt.

Johan Holand har holdt jevnlige foredrag for høgskoler, etater og andre aktører innen opplæring omsorg siden 2006. Temaer som relasjonsbygning, rammebetingelser, omsorg og atferdsendring ut ifra barnets perspektiv er sentrale elementer i Holands foredrag. Det sto i 2009 en lengre artikkel om Holand i Aftenpostens A magasin. Link til dette:

<http://www.aftenposten.no/amagasinet/article2837230.ece>

Reell elevmedvirkning i skolen – et praktisk eksempel

KURSHOLDERE: *Christine Hope og Arnhild Midgaard*

Kurs 25 F
Fredag 2.11
13.30–15.30

B.trinn

Hvordan sikre reell elevmedvirkning på individ, klasse- og skolenivå? Redd Barna presenterer unike erfaringer fra et pilotprosjekt om elevmedvirkning fra skoleåret 2011/12. I tett samarbeid med ledelse, lærere og elever har Redd Barna sammen med Forandringsfabrikken og Høyskolen i Hedemark, utviklet metoder, arbeidsmåter og indikatorer som bidrar til økt elevmedvirkning i skolen. Vi presenterer her resultatene fra pilotprosjektet og viser hvordan elevmedvirkning kan realiseres innenfor de rammer, tids- og personalressurser skolen har!

Christine Hope og Arnhild Midgaard er rådgivere i Redd Barnas Norgesprogram med ansvar for undervisningsmaterieell om nord/sør-spørsmål, og implementering av program for elevmedvirkning og inkluderings- og trivselsarbeid i norsk skole. Kurset arrangeres i samarbeid med Redd Barna.

Hva med de evnerike barna våre?

KURSHOLDERE: *Ella Idsøe og Tove Hagenes*

Kurs 26 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

Kurset er rettet mot alle lærere som er interessert i å få mer kunnskap om hvordan de møter evnerik barn og deres foreldre. Temaer som blir belyst er blant annet karakteristika ved evnerike barn, hvilke emosjonelle og kognitive behov de har samt tilpassede undervisningsstrategier. Kurset tar også for seg hvordan evnerike elever har det i norsk grunnskole, hvorfor denne gruppen ofte blir oversett og konsekvenser av dette.

Ella Cosmovici Idsøe er førsteamanuensis v/Senter for atferdsforskning, UiS. Hun har en Phd med temaet *Identifisering av og klasseromstiltak for evnerike barn*; er medforfatter av boken *Våre evnerike barn* (Fagbokforlaget), og har bred erfaring i arbeid med evnerike barn. Tove Hagenes er sosiolog fra UiO og har skrevet masteroppgaven *Begavede barn i norsk grunnskole. Hvordan opplever foreldrene barnas og sitt eget møte med skolen?* Hun har også lang erfaring som foreldrekontakt for foreldre til høyt begavede barn. Kurset arrangeres i samarbeid med Lykkelige Barn.

LESE BEDRE

www lese-bedre.no

**HAR DU ELEVER MED EN
BEKYMRRINGSFULL
LESE- OG SKRIVEUTVIKLING?**

DA KAN DETTE VÆRE NOE FOR DEG!

**To lesekurs og ett rettskrivingskurs med lærerveiledning,
samlet i en perm. Kan kopieres fritt på din skole.**

KUN KR. 1980,- +FRAKT

Marte Meo-samspill i hverdagen

KURSHOLDERE: *Monica Iversen og Eli Gresseth*

Kurs 27 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg

Om metoden:

- Videobasert og løsningsorientert.
- Innehar et positivt og respektfullt menneskesyn.
- Ikke konkurrerende ift andre metoder.
- Fokus på holdninger til barn.

Kurset vil legge vekt på:

- Bevisstgjøring av hva som fører til godt samspill.
- Hvordan gjøre mer av det som virker?
- Fokus på ressurser og muligheter.
- Hvordan forebygge og snu vanskelige situasjoner?

Monica Iversen og Eli Gresseth

- Har jobbet i mange år som pedagogiske ledere. Jobber nå som henholdsvis fagkonsulent og støttepedagog.
- UTDANNING: Førskolelærer med småbarnspedagogikk og barnevernpedagog og coach.
- Til sammen 27 års erfaring fra arbeid med barn.
- Brenner for samspillet i hverdagssituasjonene!

Vi tror at barn kan!

Hvorfor skal guttene ville høre på deg?

KURSHOLDER: *Knut Rune Johansson*

Kurs 28 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg / SFO /
Alle

Det er guttene som vil og kan, men gir du dem sjansen og mulighetene? Har du «guttetekke» eller er du redd for «guttelus»? Når regler tar over og du utsetter ditt lederskap. Om «nei» og kjeffe- og smellekultur som destruktive prosesser, og hva kan du gjøre istedenfor?

Knut Rune Johansson er daglig leder i FUS – Draufukollen barnehage. 24 års erfaring som pedagogisk leder og styrer. Holder på med masterstudiet i ledelse. Gitt ut boka «Modig ledelse i barnehagen». «Jeg er den jeg ønsker å bli, mer enn å være den jeg er.»

Du er viktigere enn du tror – også for andres barn

KURSHOLDER: *Emilie Kinge*

Kurs 29 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Alle

- Hvem er de sårbare barna, og hva trenger de?
- Hvordan snakker voksne med barn?
- Hvordan kan foreldregruppen bidra til å skape et godt barnehage, skole- og nærmiljø for alle barn?
- Hvordan kan foreldre motiveres til å inkludere barn som har det vanskelig?

Emilie Kinge er førskolelærer med embetseksamen i spesialpedagogikk. Hun er en hyppig benyttet kursholder og veileder, og er forfatter av flere fagbøker om disse temaene.

Omsorgssvikt og betydningen av tidlig tilknytning og trøst

KURSHOLDER: *Trine Klette*

Kurs 30 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

Kurset tar sikte på å gi en oversikt over ulike former for omsorgssvikt og belyse forhold som ligger til grunn. Det vil bli lagt særlig vekt på betydningen av tidlig tilknytning for å forstå og forklare barn og foreldres atferd og reaksjoner. Ulike tilknytningsstrategier, konsekvenser av disse, betydningen av trøst og muligheter for endringer vil bli tatt opp.

Dr. Philos Trine Klette har bakgrunn som sykepleier og hun har i mange år arbeidet som forsker innenfor områdene tidlig samspill og tilknytning. Hun arbeider i dag som førsteamanuensis ved Høyskolen Diakonova. Hennes doktorgradavhandling har tittelen «Tid for trøst. En undersøkelse av sammenhenger mellom trøst og trygghet over to generasjoner». Hun er særlig opptatt av forebyggende helsearbeid blant barn og unge.

Demokratisk kommunikasjon, en anerkjennende væremåte – om å ta barn på alvor

KURSHOLDER: *Hans Inge Knudsen*

Kurs 31 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg / SFO /
B.trinn

Målet for kurset er å sette lys på hvordan du møter barn som utfordrer med sin atferd og normaltfungerende barn på en mer profesjonell måte. Her får du kunnskap du trenger for å planlegge og å gjennomføre tiltak som virker, men som forutsetter at hele personalet samarbeider godt. Det brukes mye tid på å «slukke branner». Når en metode eller straff ikke virker, dobler vi ofte dosen med virkemidler og straff i håp om at det skal ha den ønskede effekt. Og når dette ikke virker, dobler vi dosen enda en gang, gjerne til det «koker over». Når vi bruker demokratisk kommunikasjon, personlig språk, tar ansvar og bruker samarbeidende problemløsningsmetoder hjelper vi barn til å skaffe seg de ferdighetene de mangler for å kunne oppføre seg godt, uten å være belærende eller kjeft/ irettesette. Kurset går gjennom viktigheten av anerkjennelse og anerkjennende kommunikasjon, om å ha et personlig språk, personlige grenser og hvordan du som voksen kan være med å forandre livet til barn noe som kan ha stor innflytelse på barnets fremtid.

Hans Inge Knudsen er førskolelærer med 25 års fartstid i barnehage, daglig leder i barnehage, prosjektleder i flere EU-prosjekter og stifter av Raptus-barn foreldreveiledning/ Learning-Box kurs for foreldre, barnehager og skoler. Kurset «Kunsten å være foreldre med god samvittighet» har blitt holdt i Norge og Spania det siste halve året og fått sterke tilbakemeldinger. Kurset arrangeres i samarbeid med Raptusbarn.

Disiplin og sosial kompetanse

KURSHOLDER: *Erik Lind*

Kurs 32 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

M.trinn /
U.trinn /
Ledere

Disiplin er blitt et løsningsord som ofte kastes inn i skoledebatter. Foredraget vil i tillegg til å drøfte «disiplin», se på sosial kompetanse og ta for seg begreper som høflighet, folkeskikk, samvittighet og demokrati – og se dette både i et historisk perspektiv og i et samfunnsperspektiv.

Erik Lind er rektor på Østfold fylkeskommunale grunnskole. Utdannet spesialpedagog og master i utdanningsledelse. Erfaring fra normal- og spesialskoler.

Se, hør og gjør. Le, lek og lær. Snakkepakken® – et praktisk språkverktøy

KURSHOLDER: *Lena Malinovsky*

Kurs 33 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg / S.trinn

Mange kurs handler om at det er viktig å stimulere barns språk. Dette kurset handler om hvordan man kan gjøre det! Bli bevisstgjort og føl deg sikrere, arbeid mer systematisk med barn, lek og språk. Snakkepakken® er enkel å bruke for hele personalet og alle barn uansett morsmål. Opplev hvordan vi kan gjøre barn til aktive deltagere og hvordan barn kan tilegne seg språk på en enkel og grundig måte. Kom å få påfyll, glød og massevis av tips til aktiviteter: Fortellinger, sanger, leker, rim og regler i samlingsstunder for små og store barnegrupper. Velkommen inn i Snakkepakkens spennende verden! **www.snakkepakken.no**

Besøk Malinovsky i utstillingshallen hos Riktige Leker AS. Se Snakkepakken®, Året Rundt – serien og nyheter i 2012: Plingeling – språkpedagogiske musikkprodukter for barn! Fylldig notathefte i farger med kursbevis kan kjøpes i kurslokalet kontant for kr.50.

Lena Malinovsky er førskolelærer med bachelorgrad i pedagogikk fra DK og har bachelorgrad i kultur- og samfunnsfag med fordypning i norsk som andrespråk fra UiO. Hun ledet i 12 år en flerkulturell korttidsavdeling i Oslo og har lang erfaring i direkte språkarbeid med barn og med veiledning av barnehagepersonale. Hun har holdt over 500 kurs og utvikler læringsmateriell.

Barnehagens grunnmur – alt du trenger å vite om danning!

KURSHOLDER: *Line Melvold*

Kurs 34 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg

Kurset tar for seg hele formålsparagrafen, men har spesielt fokus på *danning* som begrep. Hva gir begrepet barnehagene i praksis og hvordan se dette i sammenheng med de andre endringene? Kursholder setter også humanistisk arv og tradisjon og det bærekraftige perspektivet i sammenheng med dannelsesbegrepet. Kurset vil passe for alle som jobber i barnehage og ha et *praksisnært* fokus.

Line Melvold driver STYD kommunikasjon AS. Hun er utdannet førskolelærer, er sertifisert Marte Meo terapeut og har skrevet masteroppgave om voksnes profesjonalitet i barnehagen. Hun jobber også som høgskolelektor på Høgskolen i Vestfold.

Elevkultur og læring

KURSHOLDER: *Simon Michelet*

Kurs 35 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

Som lærer kan du bidra til utviklingen av en elevkultur der elevene både gir og får hjelp, tar ledelsen og venter på tur, føler tilhørighet og utviser selvstendighet i arbeid med skolefag. Dominerende oppfatninger, normer og verdier elevene imellom utgjør en elevkultur som påvirker handlemåten til elever flest. Et kulturperspektiv er også relevant for ledelsesarbeid i SFO, i barnehage eller i skolen som organisasjon.

Førstelektor dr. Simon Michelet har lang erfaring som lærer og lærerutdanner. Gjennom forskningsprosjektet *Elevene imellom* har han utviklet *elevkultur* som teoretisk begrep.

Sinnataggen og jeg – et kurs om U-trolige barn og voksne

KURSHOLDER: *Nuria O. Moe*

Kurs 36 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg / SFO

Når barn er urolige, er det ofte fordi deres egne lyster, tanker og behov ikke blir møtt av omgivelsene i barnehagen. Da omsetter de all kraft i aktiviteter og atferd som ikke ønskes verken av barn eller voksne. Hvordan utfordrer disse barna oss voksne og hvordan utfordrer vi dem? Hvilken påvirkningskraft har vår egen atferd på barna – på godt og vondt?

Kurset handler om betydningen av kompetente voksne i samspill med barn. Nuria O. Moe er en engasjert kursholder. Hun er utdannet lærer i Barcelona i Spania og førskolelærer i Norge. Har jobbet som pedagogisk leder i barnehagen siden 1987. Hun har videreutdanning i barnelitteratur og formidling for barn, og i drama, teater og kommunikasjon. Grunn-, mellom- og storfag med fordyping i fortellerkunst. Nuria har siden 2007 vært kursholder på fulltid, både i inn- og utland.

Gjennom barneøyne – barns møte med psykisk lidelse

KURSHOLDER: *Grete Moen*

Kurs 37 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

«Gjennom barneøyne» er beretningen om hvordan det kan oppleves å vokse opp med en psykisk syk forelder, og hvordan det oppleves å være usynlig i møte med voksenverden og hjelpeapparatet. Kurset gir konkrete eksempler og råd for hvordan ansatte i skole, barnehage og SFO kan bidra til å se, støtte og hjelpe barnet/ungdommen i en vanskelig livssituasjon.

Grete Moen er forfatter og klinisk barnevernspedagog med videreutdanning i gestaltveiledning. Hun har bred erfaring innen ungdomspsykiatri, barnevern og som kursholder. Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Akademisk.

Begynneropplæring i lesing for minoritetselever – lesing i kontekst

KURSHOLDER: *Berit Molander*

Kurs 38 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

S.trinn / M.trinn

Det er en utfordring for skolen og lærerne å gi minoritetselever med utilstrekkelige norskferdigheter forståelig opplæring i fagene. Kurset omfatter leseopplæring og arbeid med utvidelse av elevenes vokabular. Kursholderen knytter arbeidsmåter til egne erfaringer i klasserommet og til anerkjent forskning på området. Hun viser hvordan opplæringen kan bygge på elevenes tidligere erfaringer og bakgrunnskunnskap og presenterer ulike måter å konkretisere lærebokas meningsbærende ord og uttrykk på.

Berit Molander er allmennlærer og har lang erfaring med begynneropplæring i lesing. Hun har hovedfag i pedagogikk og tilleggsutdanning i flerkulturell pedagogikk. Hun har arbeidet med norskopplæring for minoritetselever på kommunalt nivå, har utgitt bok om temaet og holder kurs for Gyldendal kurs og kompetanse.

En velfungerende kropp er et godt redskap for læring, og grunnleggende begreper en forutsetning for analytisk tenking

KURSHOLDER: *Elin Natås*

Kurs 39 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Alle

Hva kan hemme læring? Hvordan observere om det kan være fysiologiske, sansemessige eller ernæringsmessige årsaker? Hvordan kan eventuelle ubalanser rettes på? På kurset lærer dere å se mulige årsaker til utfordringer barn og unge har og å tilrettelegge for best mulige betingelser for læring. Dere vil få konkrete tips til bruk i hverdagen og kanskje en ny innfallsvinkel til utfordringene dere opplever.

Elin Natås er spesialpedagog og jobber i Oslo. Hun er en del av et tverrfaglig team og har mange års erfaring med elever som har forskjellige former for konsentrasjons- og lærevansker.

Hvordan tilrettelegge for god språkutvikling og analytisk tenking

KURSHOLDER: *Elin Natås*

Kurs 40 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg / SFO /
S.trinn /
Ledere

Hvorfor velger vi de lekene vi gjør? Er det bare lek, eller handler det om *noe* barna skal lære? Hva er dette *noe*, og hvorfor er det viktig? Et kurs i begrepslæring: Hva er begreper? Hva er grunnleggende begreper, og hvorfor er de så viktige for all videre læring? Hvordan kan vi gjennomføre systematisk begrepslæring i hverdagen? Svarene vil dere få på dette kurset.

Elin Natås er spesialpedagog og jobber i Oslo. Hun er en del av et tverrfaglig team og har mange års erfaring med elever som har forskjellige former for konsentrasjons- og lærevansker.

Kan jeg være med å leke?

KURSHOLDER: *Nina Nakling*

Kurs 41 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg / Alle

Rammeplanen sier leken skal ha en «fremtredene plass i barnas liv i barnehagen» Men, hvor er den? Er den borte, eller er det vi voksne som, midt i all dokumentasjonen og kartleggingen har glemt den litt? Hvordan kan vi finne tilbake til den befriende følelsen leken gir, hvordan tilrettelegger vi for at barna skal bygge den, utvikle den og blomstre i den? Og hvor ble det av den «sunne, gamle» leken vi lekte da vi var små? Det er ikke sikkert den er borte, kanskje har den bare fått et «nytt» utseende?

Nina Nakling er førskolelærer, har mange års erfaring som pedagogisk leder og styrer i bhg og driver nå firmaet Nakling Entusiasme. Ninas hjerte brenner for bhg, og hun er opptatt av at energi, entusiasme og glød smitter. Kursene er preget av Ninas lager av entusiasme og energi og konkrete eksempler fra hverdagen.

Dette er vel de minste for små til?

KURSHOLDER: *Nina Nakling*

Kurs 42 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg / Alle

«Men dette er de minste for små til». Hvor mange ganger har du tatt deg selv i å si dette? Er det kanskje sånn at vi midt i hverdagen med skift, mat og soving glemmer hva de minste er i stand til? Dette kurset gir et innblikk i teoriens verden om 0 til 3 åringen, hvordan tilrettelegge for de minste og balansen mellom mestringsbehov og trass, alt godt ispedd konkrete eksempler fra hverdagen.

Nina Nakling er førskolelærer, har mange års erfaring som pedagogisk leder og styrer i bhg og driver nå firmaet Nakling Entusiasme. Ninas hjerte brenner for bhg, og hun er opptatt av at energi, entusiasme og glød smitter. Kursene er preget av Ninas lager av entusiasme og energi og konkrete eksempler fra hverdagen.

Relasjonsarbeid i klasserommet

KURSHOLDERE: *Kari Odden og Bente Voldset*

Kurs 43 F
Fredag 2.11
09.30–12.00

Skole

Gode relasjoner til jevnaldrene og mellom elev/lærer har stor betydning for trivsel og læring. For å lykkes i å skape gode relasjoner, må dette ha fokus daglig, i hver enkelt time. På dette kurset ønsker vi å vise hvordan godt relasjonsarbeid også er faglig motiverende. Vi vil gjennomføre en mattetime – til inspirasjon og som grunnlag for en etterfølgende felles refleksjon og erfaringsdelig. Pedagogisk tilnærming vil være i tråd med SkolemeglingOSLO-programmet og være overførbart til andre fag enn matematikk.

Bente Voldset er fagansvarlig for matematikk hos Utdanningsetaten i Oslo. Hun har mange års erfaring som ressurslærer i skolemegling på Høyenhall skole. Kari Odden fra Klinsj AS har siden 2003 vært fagansvarlig for SkolemeglingOSLO.

Når konfliktene oppstår – relasjonsarbeid i skolen med skolemeglingsprogrammet

KURSHOLDERE: *Kari Odden og Camilla Farstad*

Kurs 44 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

Konflikter oppstår overalt der mennesker er sammen. God konflikthåndtering er derfor en viktig del av vår sosiale kompetanse. Denne workshopen vil introdusere praktiske og konkrete verktøy for god konflikthåndtering, med prinsipper om medvirkning og å gripe mulighetene til å utvikle sosial kompetanse. Verktøyene er fra SkolemeglingOSLO-programmet som er et konkret virkemiddel for å realisere forpliktelsene i Opplæringsloven og Kunnskapsløftet.

Klinsj har siden 2003 vært fagansvarlig for SkolemeglingOSLO. De er ofte brukte kursholdere i konflikthåndtering og megling rettet mot skole, barne-/ungdomsarbeid og arbeidsplass, samt er meglere og tilretteleggere for stormøter.

Filosofiske samtaler – hvordan skape et undersøkende fellesskap i klasserommet?

KURSHOLDER: *Åse Ranfelt*

Kurs 45 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Alle

I dette kurset vil du lære hvordan du som lærer kan øve elevene i å tenke selvstendig, og hvordan du kan skape et undersøkende fellesskap der du og elevene dine sammen kan utforske ulike problemstillinger og begreper. Du vil få være med på en filosofisk samtale, og du vil få flere tips til hvordan du kan bruke den filosofiske samtalen til å gi elevene dypere forståelse for det de lærer i fagene.

Åse Ranfelt er lærer på ungdomstrinnet. Hennes filosofiutdanning er primært fra England. Hun samarbeider med James Nottingham (p4C). Åse har kurset lærere fra førskole til videregående. Hun var også en av initiativtakerne til universitetskonferanse om filosofering med barn.

Tenke sjæl – hvordan gjør vi det i praksis

KURSHOLDER: *Åse Ranfelt*

Kurs 46 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

Vi kan alle sammen tenke – derfor kan vi alle sammen filosofere! Å filosofere handler nettopp om å tenke selv. Som i alle andre sammenhenger trenger man å trene for å bli bedre. Målet for kurset er å bli kjent med måter å øve tenkeferdigheter på og å få elever til å tenke selvstendig. I kurset vil du lære leker og øvelser som er enkle å gjennomføre og som passer både for yngre og eldre elever.

Åse Ranfelt er lærer på ungdomstrinnet. Hennes filosofiutdanning er primært fra England. Hun samarbeider med James Nottingham (p4C). Åse har kurset lærere fra førskole til videregående. Hun var også en av initiativtakerne til universitetskonferanse om filosofering med barn.

Les for å forstå!

KURSHOLDER: *Vigdis Refsahl*

Kurs 47 F
Fredag 2.11
09.30–12.00

M.trinn /
U.trinn

Kurset tar for seg hvordan lærere på mellom- og ungdomstrinnet kan styrke elevenes leseforståelse gjennom sin fagundervisning. Kurset er relevant for alle slags faglærere, ikke bare norsklærere. Det handler om å få leseopplæringen som en integrert del av fagene, og en gradvis overføring av strategier og lesemetoder fra lærer til elever, slik at elevene lærer seg hvordan de selv kan tilegne seg kunnskap.

Vigdis Refsahl arbeider ved Bredtvet kompetansesenter, dysleksiteamet og Universitetet i Oslo. Hun arbeider med kommunale prosjekter som har til mål å styrke leseopplæringen på alle nivåer, samt videreutdanning av lærere som språk- og leseveiledere i skolen.

Rammeplan og didaktikk

KURSHOLDER: *Grethe Steen Rønning*

Kurs 48 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg

Didaktikkens oppgave handler blant annet om å problematisere og stille spørsmål. Hva er vesentlig? Hvorfor er dette vesentlig? Og hvordan kan barnehagen planlegges og organiseres slik at barna får erfaring med det vi anser som viktig og verdifullt? Dette kurset vil både ha fokus på rammeplanen som styringsinstrument og didaktikken som verktøy i planlegging, gjennomføring og dokumentasjon.

Grethe Steen Rønning er førstelektor ved Universitetet i Agder, og har i flere år vært tilknyttet førskolelærerutdanningen. Hun har også skrevet artikler og bok om blant annet læreplanteori og didaktikk. Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Høgskoleforlaget.

Danning i barnehagen – hvordan kan barnehagen aktivt støtte barnas danningsprosess

KURSHOLDER: *Anne Schjeldrup*

Kurs 49 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg / Ledere

Hvordan kan barnehagene legge grunnlag for danning? Hvordan kan vi støtte barna i å utvikle evnen til å reflektere over egne handlinger og væremåter, slik at de blir en ressurs for seg selv og andre? Kurset handler om hvordan barnehagen kan bidra til å legge et emosjonelt, intellektuelt og sosialt grunnlag for danning. Deltagerne vil få en grunnleggende innføring i affektteori, barns kognitive utvikling og hvordan et presist språk når det gjelder barnets gode egenskaper, kan gi dem en grunnleggende positiv selvfølelse, evne til å forsvare seg selv og andre, til å se muligheter, ta egne valg og inkludere andre.

Anne Schjeldrup jobber som fagleder for Plan og Utvikling for 5 barnehager i bydel Søndre Nordstrand, og er daglig leder for Taranrød barnehage. Hun har hovedfag i pedagogikk og er spesialisert innen filosofisk samtaleledelse. Hun var tidligere høgskolelektor ved førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Vestfold.

Uro i skolen – hva gjør vi?

KURSHOLDERE: *Synne Bertnes Skjæret og Heidi Amundsen*

Kurs 50 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Skole

Kurset handler om hvordan skoler og lærere kan skape og legge til rette for gode læringsmiljøer gjennom tydelig og positiv kommunikasjon – både lærere imellom og overfor elevgrupper, enkeltelever og hjemmene. Kurset har fokus på praktiske tiltak og strukturer som inngår i et systemisk og systematisk endringsarbeid.

Synne Bertnes Skjæret har cand.ed.graden i spesialpedagogikk med fordypning i sosiale og emosjonelle vansker. Har tidligere erfaring fra barnehage, barne- og ungdomspsykiatri og habiliteringstjeneste. Arbeider i dag som veileder i Majorstuteamet. Heidi Amundsen er lærer med videreutdanning innen sosialpedagogikk og spesialpedagogikk. Har jobbet som lærer, spesiallærer og rådgiver i grunnskolen og er sertifisert Marte meo-veileder. Arbeider i dag som veileder i Majorstuteamet. Kurset arrangeres i samarbeid med Pedlex norsk skoleinformasjon.

Den skrivende førskolelærer

Kurs 51 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg

KURSHOLDERE: *Mette Vaagan Slåtten, Lene Chatrin Hansen, Marianne Irgens Hagen, Otto Laurits Fuglestad og Arne Solli*

Kurs basert på boka *Den skrivende førskolelærer – om profesjonalitet og praksis!* er praktisk anlagt med innlagte skriveøvelser. Ta gjerne med deg din lille bærbare. Det er mye den moderne førskolelærer trenger, og skriveferdigheter er så absolutt en nødvendighet. Vi hjelper deg på vei!

Høgskolelektor Mette Vaagan Slåtten forteller om den viktige skrive seg i gangprosessen og tar deg med inn i kunsten å bruke et tankekart. Frilansskribent Lene Chatrin Hansen redegjør hvordan *nyspråket* kan påvirke arbeidsplassen. Kommunikasjonsrådgiver og nettredaktør Marianne Irgens Hagen er spesialist når det gjelder nettskriving. Professor emeritus Otto Laurits Fuglestad fører deg inn i skriveprosessen og i responsarbeid. Redaktør Arne Solli binder programmet sammen. Kurset arrangeres i samarbeid med Fagbokforlaget.

ART – et program for å styrke elevenes sosial kompetanse

KURSHOLDERE: *Henry Liamo og Astrid Slåttøy*

Kurs 52 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Alle

Aggression Replacement Training er et strukturert pedagogisk program i sosiale ferdigheter, sinnekontroll og moralsk resone-
ring. Forskning viser at programmet får gode resultater når det
gjelder å forebygge, redusere eller erstatte aggressiv atferd. Kur-
set vil gi en kort innføring og presentere opplegg fra praktisk
arbeid i grupper og klasser.

Astrid Slåttøy er veileder ved kompetanseenheten for elevatferd
og læringsmiljø. Hun har tidligere arbeidet bl.a. som lærer, råd-
giver og rektor ved Lønnebakken skole og ressurscenter for
elever med sosiale og emosjonelle vansker, og har skrevet lære-
boka «Problematferd i klasserommet». Henry Liamo er også vei-
leder ved Kompetanseenheten for elevatferd og læringsmiljø.
Han har jobbet i vanlig grunnskole og ved Lønnebakken skole og
ressurscenter. I de siste år har han drevet mye med ART-arbeid
rettet mot grunnskoler i Oslo.

Læreren som nøkkelperson i arbeidet med elever som viser en utfordrende atferd

KURSHOLDERE: *Jannike Smedsplass og Stein Grøndalen*

Kurs 53 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Skole

Kurset tar for seg betydningen av læreren som nøkkelperson i
arbeidet med elever som viser en utfordrende atferd. Det vekt-
legges betydningen av positive holdninger og felleskap blant
voksne i arbeidet med elever som viser en utfordrende atferd.
Det vektlegges også hvordan man skal utvikle en voksenstan-
dard som fremmer trygghet hos lærere og elever, og hvordan
utvikle en kollektiv elevstandard med positive forventninger til
elevens atferd.

Jannike Smedsplass jobber som veileder på Brusetkollen skole
og ressurscenter. Hun har master i spesialpedagogikk fra Uni-
versitetet i Oslo. Stein Grøndalen er lærer og spesialpedagog.
Begge har erfaring fra normalskolen og med grupper av elever
fra Brusetkollen skole.

Elever med AD/HD i klasserommet?

KURSHOLDERE: *Jannike Smedsplass og Stein Grøndalen*

Kurs 54 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Skole

Kurset omhandler utfordringer rundt elever med AD/HD i skolen. Det vektlegges diagnosekriterier og betydningen av gode tiltak i arbeidet med elever som har en AD/HD diagnose. Det vektlegges også hvordan et godt skole/hjemsamarbeid fremmer et positivt arbeid rundt denne elevgruppen.

Jannike Smedsplass jobber som veileder på Brusetkollen skole og ressurscenter. Hun har master i spesialpedagogikk fra Universitetet i Oslo. Stein Grøndalen er lærer og spesialpedagog. Begge har erfaring fra normalskolen og med grupper av elever fra Brusetkollen skole.

Relasjonsbasert kommunikasjon og konflikthåndtering

KURSHOLDER: *Hans Holter Solhjell*

Kurs 55 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg / SFO /
Alle

Dette kurset er for deg som ønsker å bli bedre på å:

- forebygge og løse konflikter
- bli tryggere på deg selv i forhold til hvilke grenser du setter
- kombinere tydelighet i voksenrollen med empati og forståelse for barnet
- hjelpe barnet bedre med å håndtere sine egne følelser og å føle seg forstått og akseptert.

Hans Holter Solhjell har hovedfag i pedagogikk, har undervist i psykologi ved Politihøgskolen i Oslo og har drevet firmaet Foreldrekompetanse i fem år, med kurs for foreldre og fagfolk om kommunikasjon og konflikthåndtering.

Språklek i barnehagen – til glede og lyst

KURSHOLDER: *Ellen Strand*

Kurs 56 F
Fredag 2.11
14.00–16.00

Bhg

Å leke med språk er morsomt og svært viktig i ett forebyggende perspektiv. Systematisk språklek stimulerer barnas ord- og begrepsforråd, samt deres bevissthet om språket. Morsomme språkleker gir barna glede over å bruke språket. Kurset inneholder morsomme ideer og konkrete forslag til systematisk språkstimulering, samt noe teori som belyser opplegget i et faglig perspektiv.

Ellen Strand er førskolelærer og logoped med mastergrad i spesialpedagogikk. Hun har erfaring fra barnehage og SFO og arbeider som spesialpedagog på et kommunalt ressurscenter. Hun er også tilknyttet IMDIs prosjekt SPRÅK 4, utprøving av kartleggingsverktøyet helsestasjonen benytter på fireårskontrollen. Kurset arrangeres i samarbeid med GAN Aschehoug.

Trygg tilknytning – sunn utvikling – økt læring!

KURSHOLDERE: *Kjersti Hildonen og Brit Strømme*

Kurs 57 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Alle

Kurset presenterer trygghetssirkelen som baserer seg på metoden Circle of Security. Trygghetssirkelen fokuserer på hvordan voksne kan møte barn for å øke deres trygghet, kommunisere om følelser samt forebygge psykiske vansker. Videre rettes fokus på hvordan barn hjelpes til sunn utforskning og økt læring.

Psykologspesialist Strømme og psykolog Hildonen jobber i Lørenskog kommune med bl.a. forebygging og tidlig intervensjon. Kompetanse innenfor sped- og småbarns psykiske helse, tilknytningsmetodikk og teori. *Hvordan komme inn for sent så tidlig som mulig* er sentralt i deres arbeid.

Barnet viser vei

– Veien til samhandling med barn som er vanskelige å forstå og vanskelige å komme i kontakt med

KURSHOLDERE: *Mette Thiedemann, Lena B Nettum og Greta Aagre*

Kurs 58 F
Fredag 2.11
09.00–10.30

Alle

Gjennom å dele våre erfaringer, refleksjoner og videoeksempler ønsker vi å illustrere hvordan barnet kan vise vei i samhandlingen. Ved å tone seg inn på og lytte til barnets uttrykksformer, blir de hjulpet til å forstå barnet bedre. Ved å følge og speile barna etableres det gradvis en relasjon som igjen gir rom for gjensidig lek og samhandling. Vi beveger oss inn i et landskap med tidlig relasjon og samspill, musikk, musisk improvisasjon og ikke minst lek.

Kursholderne er musikkterapeuter og førskolelærere, og ansatt på Pedagogiske fagsenter i hver sin bydel i Oslo. Deres musikkterapeutiske arbeidsområde er knyttet til barn med nedsatt funksjonsevne i bydelenes barnehager. De er også førskolelærere med til sammen over 30 års erfaring som musikkterapeuter ved fagsentrene.

Uteskolen – en vei til språket!

KURSHOLDER: *Hilde Torp og Åse May Svendsen*

Kurs 59 F
Fredag 2.11
13.00–15.00

**Bhg / SFO /
S.trinn**

«Jeg klatra opp i den høyeste bjørka!» «Men Mari klatra enda høyere enn deg!» Barns språk utvikler seg etter hvert som de får behov for å sette ord på ulike opplevelser og erfaringer. Uteskoleaktiviteter og opplevelser gir klassen eller gruppa en felles referanseramme for samtale og fortelling, en felles referanseramme for begrepsinnlæring og utvidelse av ordforrådet.

Åse-May Svendsen og Hilde Torp er lærere på Rykkinn skole – en skole med et svært sammensatt elevgrunnlag. Gjennom prosjektet «Språk i fokus» har de vært med å videreutvikle arbeidsmetoder for begrepslæring for barn på tvers av kulturelle og sosiale skiller.

Jeg bare MÅ – tvangslidelser hos barn og unge

KURSHOLDER: *Nor Christian Torp*

Kurs 60 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Alle

Det er stor forskjell på en «fiks idé» og «jeg bare MÅ». Barn som har denne lidelsen forstyrres av påtrengende tanker og må gjøre tvangshandlinger for å minske angst og ubehag. Barn som har tvangslidelser og deres omgivelser opplever ofte at tvangsproblemen som veldig plagsomme og noe som gjør livet vanskelig. Heldigvis finnes det behandling som kan hjelpe barnet med å bli kvitt plagene. For at barnet skal kunne få hjelp, MÅ nærpersonene ha kjennskap til hvordan de skal forholde seg til og bidra i prosessen. På en «vanlig» barne- og ungdomsskole vil det være flere barn med tvangslidelser.

Nor Christian Torp, psykolog/PhD. Stipendiat UiO har lang erfaring fra klinisk arbeid innen barne- og ungdomspsykiatri, førstelinjetjenesten, undervisning, konsultasjoner og veiledning til spesialisthelsetjenesten og førstelinjetjenesten. Han jobber i dag ved Vestre Viken HF, Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk(BUP) ved Bærum sykehus og regionssenteret for barn og unges psykiske helse (RBUP Øst og Sør). Nor Chr. Torp holder for tiden på med et doktorgradsprosjekt, som er et nordisk multisenter forskningsstudie for behandling av barn og unge med tvangslidelser.

Å skrive seg til lesing – barnehage

KURSHOLDER: *Arne Trageton*

Kurs 61 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg / Ledere

Språklek på PC i barnehagen. IKT i barnehagen – spill eller multimodal tekstskeping? Språklek eller testing? Rammeplanen vektlegger språkutvikling/stimulering. Skrivelek med bokstaver/ord på PC forsterker samtale, rollelek og lek med materialer. Mange nordiske kurs viser at også førskolebarn skriver seg til lesing lekende lett. Kurset bygger på nytt barnehagekapittel i «Skriv på PC-lær å lese». Hvordan forberede for skolens basiskompetanser? Videoer. Utstilling. www.arnetrageton.no (også barnehage).

Arne Trageton har vært lærerutdanner i 33 år. Spesialinteresse barnehage/småskole. Kurs for 20 000 deltakere i Norden (småskole og barnehage). Bøker: Lek med materialer. Fokus på lek. Skriv på PC-lær å lese.

Å skrive seg til lesing – småskole

KURSHOLDER: *Arne Trageton*

Kurs 62 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

S.trinn

Hvordan realisere basiskompetansene i alle fag 1–4. kl. i LK2006 når tekstskeping på data er obligatorisk? Å uttrykke seg muntlig, å uttrykke seg skriftlig, å lese, bruk av digitale verktøy (produsere, komponere, publisere elektroniske tekster) Lese- og skriveopplæring blir snudd til skrive- og leselæring. Hvordan praktisere dette? Boken «Å skrive seg til lesing» er oversatt til dansk, svensk og finsk. Video. Utstilling. Stort gjennomslag i Norden. www.hsh.no/home/atr/tekstskeping

Arne Trageton har vært lærerutdanner i 33 år. Spesialinteresse barnehage/småskole. Kurser for 20 000 deltakere, særlig Norge, Sverige, Finland. Hovedforeleser på europeisk lærerutdanningskonferanse i Praha februar 2010. Æresmedlem i svensk nettverk «att skriva sig till läsning».

DIGITALE OG TRYKTE LÆREMIDLER

Barnehage • Grunnskole
 Videregående • Fagskole
 Førskole- og grunnskolelærerutdanning

God i ord

Los geht's

first choice

Inn i livet 1-7

Matte OVERALT

Følg Fagbokforlaget
 fram mot høstens
 lærerstevner!
facebook.com/larerstevner

FAGBOKFORLAGET

Hvis noen hadde våget å spørre meg! Kommunikasjon med barn hvor det er mistanke om vold, overgrep eller annen omsorgssvikt

KURSHOLDER: *Kari Trøften Gamst*

**Kurs 63 F
Fredag 2.11
09.00–12.00**

Alle

Det er enhver voksens plikt til å involvere seg når de har valgt å arbeide med barn. Når barn gis anledning til å være informanter om egen virkelighet, vil vold og overgrep og annen omsorgssvikt avdekkes i større grad, slik at gode hjelpetiltak og beskyttelse av barnet sikres. Men barn forteller ikke lett om stressfylte og traumatiske erfaringer. Det er en klar sammenheng mellom måten voksne kommuniserer med barn på og meningsinnholdet i det barnet forteller. Det gis en presentasjon av en dialogisk metode hvor målet er å styrke barneperspektivet og maksimere informasjonen fra barnet. Undervisningsfilmen LA STÅ! laget av Jarle Eskedal for Redd Barna, RVTS-Ø og NKVTS, vil bli vist. Den handler om læreren Runes utfordringer i møte med en elev utsatt for vold i familien. Læreren spilles av Håvard Tjora.

Kari Trøften Gamst er spesialpedagog og dr. polit. Hun har forsket på kommunikasjon med barn i barnehage/ skole, i dommeravhør og i barnevernet, og har utviklet en dialogisk samtalemetode for barn i vanskelige livssituasjoner. Hun har tidligere erfaring fra barnepsykiatri, skole, barnehage og PPT. Hun har deltatt i utvikling av etterutdanningsprogram innen etterforskning av vold og overgrep mot barn ved Politihøgskolen i Oslo, hvor hun underviser, og kompetansehevingsprosjekter innen barnevernet i kommunikasjon med barn og i asylintervju av enslige mindreårige. Hun er for tiden blant annet prosjektleder for kompetansehevingsprosjektet Barnesamtalen i barnevernet, som er et politisk satsingsområde for barnevernkontorene i Oslo Kommune.

Lydfargemetoden

KURSHOLDER: *Maaike Visser*

Kurs 64 F
Fredag 2.11
14.00–15.30

Skole

Lydfargemetoden er en fonologisk lese- og skriveopplæringsmetode. Det er en praktisk metode som er konkret og appellerer til flere sanser. Elever som har brukt metoden øker sin fonologiske bevissthet og utvikler en raskere og sikrere avkodning. Lydfargemetoden bygger på en faglig progresjon hvor en går skrittvis fram og det blir brukt en del konkretiseringsmateriell.

Maaike Visser er pedagog, helsesøster og Marte Meo-terapeut, og har lang erfaring i kunnskapsformidling. Hun utviklet Lydfargemetoden etter at hun opplevde at hennes dyslektiske sønn ikke hadde tilstrekkelig utbytte av ordinær spesialundervisning.

Systematisk arbeid med leseforståelse og læringsstrategier i alle fag

KURSHOLDER: *Merete Wennevold*

Kurs 65 F
Fredag 2.11
09.30–11.30

Skole

Alle lærere skal undervise i lesing og leseforståelse. Derfor står læringsstrategier sentralt i alle fag. Kurset gir en praktisk innføring i hvordan læringsstrategier kan integreres i undervisning og arbeidsplaner. Målet med lesingen og lærerens engasjement i innøving av arbeidsmåtene står sentralt. Et utvalg strategier settes i system. Praktiske eksempler gir ideer til undervisning og hvordan elever kan fordype seg i fagstoff.

Merete Wennevold er lektor med nordisk hovedfag med spesialfelt leseforståelse/ læringsstrategier. Hun har lang erfaring fra videregående skole. Gjennom sitt firma *Lesekompetanse* holder hun kurs og arbeidsseminarer for lærere og elever. Hun underviser også elever med lese- og skrivevansker.

Gråsoneelev eller dyslektiker?

KURSHOLDER: *Merete Wennevold*

Kurs 66 F
Fredag 2.11
13.30–15.30

Skole

Gråsoneelever og dyslektikere kan ha mange av de samme problemene. Noen får en diagnose og hjelp. Andre vaker på kritisk grense og får beskjed om å jobbe mer og lese lettlestbøker, men blir hengende etter, år etter år. De blir etter hvert sett på som late, umotiverte og lite arbeidsvillige. Hva kjennetegner gråsoneelever og deres lesevaner, og hvordan kan vi hjelpe dem?

Merete Wennevold er lektor med nordisk hovedfag med spesialfelt leseforståelse/ læringsstrategier. Hun har lang erfaring fra videregående skole. Gjennom sitt firma *Lesekompetanse* holder hun kurs og arbeidsseminarer for lærere og elever. Hun underviser også elever med lese- og skrivevaner.

Prosjektarbeid i barnehagen – Verden gjennom kunst

KURSHOLDERE: *Anne B. Hansen og Bente Marie Widell*

Kurs 67 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg

Verden gjennom kunst er et prosjekt med fokus på de estetiske fagene i barnehagen, knyttet opp mot en flerkulturell tilnærming. Østheim Barnehage har de siste årene jobbet med prosjektarbeid og har utviklet seg i takt med at barnehagen har fått mer og mer inspirasjon fra Reggio Emilia. Kurset passer for de som ønsker nye impulser til prosjektjobbing, ideer til å jobbe med estetiske fag og de som er nysgjerrige på pedagogikken i Reggio Emilia.

Bente M. Widell og Anne B. Hansen jobber som styrer og pedagogisk leder i Østheim Barnehage. De har 5 års samarbeid med fokus på prosjektarbeid og estetiske fag. Reggio Emilia-pedagogikken preger deres barnesyn etter å ha deltatt på kurs i Italia høsten 2012.

Rammeplan i praksis

KURSHOLDER: *Ragnhild Eielsen Wiig*

Kurs 68 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg

Rammeplan i praksis – hverdagsaktivitetens betydning for læring og rammeplanens plass i disse aktivitetene – praktisk innføring og inspirasjon. Systematisk arbeid med fagområdene gir bedre oversikt over barnehagens pedagogiske arbeid, samt en tydeligere profil ut mot foreldre, tilsynsmyndighet m.fl. Rammeplanen henvender seg til samtlige barnehageansatte, og dette kurset vil støtte både pedagoger og kanskje spesielt assistenter i arbeidet med å implementere rammeplanen i hverdagen.

Ragnhild Eielsen Wiig – utdannet førskolelærer, jobbet som styrer i privat barnehage, jobbet som rådgiver hos barnehagesjefen i Stavanger kommune, driver nå inPed med pedagogkollega. Fokus på læring gjennom dialog og relasjonsbygging. Kurset arrangeres i samarbeid med InPed.

Voksenrollen i barnehagen

KURSHOLDER: *Ragnhild Eielsen Wiig*

Kurs 69 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg

Voksenrollen i barnehagen – relasjonens betydning for læring og den voksnes ansvar som utviklingsstøtte. Kurset vil ta for seg praktisk tilnærming til elementer for god dialog med barn. I tillegg fokuseres det på subjektsyn som grunnlag for tilrettelegging for et godt leke-, lærings- og utviklingsmiljø.

Ragnhild Eielsen Wiig – utdannet førskolelærer, jobbet som styrer i privat barnehage, jobbet som rådgiver hos barnehagesjefen i Stavanger kommune, driver nå inPed med pedagogkollega. Fokus på læring gjennom dialog og relasjonsbygging. Kurset arrangeres i samarbeid med InPed.

Pedagogisk dokumentasjon knyttet til lek og læring blant de yngste barna i barnehagen

KURSHOLDERE: *Bente Svenning og Kristin Danielsen Wolf*

Kurs 70 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg

I barnehagen forsøker vi å nærme oss barnas utforskning, oppdagelser og forståelser av tilværelsen på måter som styrker barna og gir dem muligheter til å utforske videre, leke og lære og oppleve glede og mening. Vi tar for oss begrepet pedagogisk dokumentasjon og snakker om hvordan vi kan anvende pedagogisk dokumentasjon som arbeidsmåte for å ivareta og fremme lek og læring i møter med de yngste barna i barnehagene (1–3 år). Vi tar utgangspunkt i faglitteratur, feltarbeid og egne erfaringer fra praksisfeltet.

Bente Svenning, førskolelærer og høgskolelektor i pedagogikk ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Har jobbet mye med fokus på dokumentasjon. Kristin Danielsen Wolf, førskolelærer og høgskolelektor i pedagogikk ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Har jobbet mye med fokus på de yngste barna og leken.

Morgendagens pedagogikk går gjennom god interaksjonsdesign

KURSHOLDER: *Veronica Zimmer*

Kurs 71 F
Fredag 2.11
09.30–11.30

Alle

Hva skjer når alt digitaliseres? Interaksjonsdesign har som oppgave å definere atferden og systemer som mennesker kan samhandle med. God interaksjonsdesign – god kommunikasjon. Hvordan har anerkjent pedagogikk forandret seg gjennom digitalisering, og hvordan vil det påvirke morgendagen? Vi tror vi har knekt koden og kan gi en praktisk gjennomgang av godt interaksjonsdesign basert på metodikken i SHUFFLEbook.

Veronica Zimmer er gründer og har lykket med SHUFFLEbook konseptet. Hun er utdannet fra Høgskolen i Hedmark. I tillegg er hun webdesigner og grafiker. Kurset arrangeres i samarbeid med Barnebokforlaget.

Vi snik oss te å leik!

– Om barns lek i en institusjonalisert barndom

KURSHOLDER: *Maria Øksnes*

Kurs 72 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg / SFO

Mange filosofer har forsøkt å gi leken en nyttig pedagogisk rolle ved for eksempel å hevde at barns lek er en form for utvikling. Kursholder viser hvordan det går an å forstå lek på andre måter enn de vi ofte har tatt for gitt. Her har barn interessant informasjon om lek i barnehage og SFO. Kurset inneholder en gjennomgang av ulike syn på lek og drøfting av caser.

Maria Øksnes er utdannet førskolelærer og har graden PhD i pedagogikk. Arbeidsområdet hennes er i hovedsak knyttet til lek og fritid. Hun har gitt ut en rekke artikler i bøker og tidsskrift. Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Akademisk.

Praktisk og grunnleggende RLE

KURSHOLDER: *John Harald Bondevik*

Kurs 73 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

M.trinn

RLE er et levende, praktisk fag, og det skal timene også være. Deltakelse på kurset vil medføre bevegelse. Du kan ikke regne med å få sitte i ro på en stol gjennom hele kurset. Kurset vil gi konkrete tips til aktiviteter og oppgaver som utvikler de grunnleggende ferdighetene i RLE. I tillegg lærer du hvordan du gjennomfører filosofiske samtaler i klasserommet gjennom selv å delta i en.

John Harald Bondevik er far til tre gutter, har sju års erfaring som allmennlærer på mellomtrinnet og er forfatter på læreverket VIVO. Erfaring som journalist, redaktør, barne- og ungdomskon-sulent, fotballtrener, oppgaveutvikler for nettoppgaver med mer.

Seksualitet, grensesetting og krenkelser, sunn og usunn utprøving i ungdomstiden

KURSHOLDERE: *Kaja Hegg og Gry Stordahl*

Kurs 74 F
Fredag 2.11
09.30–11.30

U.trinn / Alle

Teamet er gråsonene mellom positiv utprøving, forelskelser og krenkelser mellom ungdom. Å teste ut grenser er en positiv og sunn del av det å være ungdom, men det er grunn til bekymring når ungdom presses mot til seksuelle handlinger mot egen vilje eller er i forhold der maktfordelingen er skjev. Ungdom kan utsettes for krenkelser i egen omgangskrets på skolen og nærmiljøet og via kontaktarenaer på nettet. Utprøving via nett kan medføre ekstra risiko for ungdom, fordi filmer med seksuelt innhold kan spres raskt, noe som både kan brukes som en trussel mot en ungdom til å dele grovere innhold, for å møtes fysisk eller spres for å mobbe medelever. Vi vil gi en gjennomgang av aktuelle lærerressurser og veiledere og gi noen smakebiter av Uke Sex-materialet som tilbyr quiz, dialog og rollespill for at ungdom skal gjøre reflekterte valg i seksuelle situasjoner, og for at deres grenser ikke krenkes.

Kaja Hegg er utdannet Cand. Polit fra Universitet i Oslo og hun arbeider i Redd Barnas Norgesprogram. Hun har arbeidet som prosjektutvikler i Redd Barna med ansvar for å dokumentere rettighetsbrudd mot barn i det norske samfunnet. De siste årene arbeidet for å beskytte barn mot nettrelaterte overgrep og andre former for krenkelser mot barn og unge. Gry Stordahl er prosjektleder for kampanjen Uke Sex i Politikk og samfunn. Kurset arrangeres i samarbeid med Redd barna.

**Er du venn med
elevene dine på
Facebook?**

**Digital mobbing
– ikke ditt problem??**

**Legge ut bilder
på nettet – er det
så farlig da?!?**

**Trenger du
noen tips for
å henge med?**

Besøk Trygg bruk-senterets stand (nr. 33) og snakk med oss.
Her får du informasjon og materiell fra en rekke aktører som
jobber med å gi barn og unge en god digital hverdag.

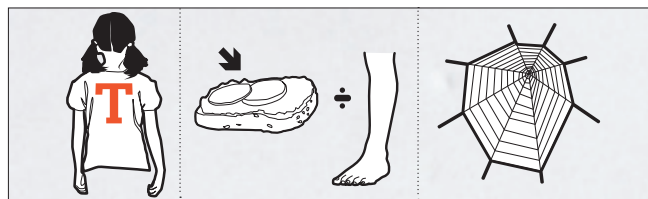
Medietilsynet
NORWEGIAN MEDIA AUTHORITY

Trygg bruk

www.tryggbruk.no

LØS REBUSEN!

REGISTRER LØSNINGEN
PÅ VÅR STAND OG BLI
MED I TREKNINGEN AV
FINE PREMIER.

På nett med barna? Mobbing og yrkesetikk i en digital tidsalder

KURSHOLDER: *Kaja Hegg*

Kurs 75 F
Fredag 2.11
13.00–15.00

B.trinn

Hvordan forholde seg til skolebarnas sosiale liv på nett etter at skoleporten er stengt? Første delen handler om at nettet er en positiv og viktig oppvekstarena som kan bidra til å styrke fellesskap og trivsel blant elever, samtidig som digitale medier kan brukes til å true, plage og mobbe medelever slik at det går ut over trivsel, trygghet og læringsmiljø på skolen. Andre delen tar opp læreres bruk av sosiale medier, som både åpner opp for mange nye og positive muligheter for lærere, samtidig yrkesetikken også må ivaretas.

Kaja Hegg er utdannet Cand. Polit fra Universitet i Oslo og er rådgiver i Redd Barnas Norgesprogram. Hun har arbeidet mange år som prosjektutvikler med å dokumentere ny kunnskap om utsatte grupper barn. De siste årene har hun arbeidet med Redd Barnas arbeid for å skape en tryggere internetthverdag for barn og unge. Kurset arrangeres i samarbeid med Redd Barna.

Rusforebygging i et individuelt, kulturelt og strukturelt perspektiv

KURSHOLDER: *Arne Klyve*

Kurs 76 F
Fredag 2.11
13.00–15.00

Alle

Kurset vil sette søkelys på risiko – og beskyttende faktorer knyttet til problemskapende rusbruk. Hva er det med samfunnsutviklingen som evt. øker rusbehovet i befolkningen og hvordan kan vi se dette i en kultursensitiv sammenheng? Hvordan kan barnehage, SFO og skole bidra til å forløse foreldrepotensialet?

Kursholderen er samfunnsviter og har hele sitt liv arbeidet innen rusfeltet, spesielt med forebygging og tidlig intervensjon. Han har skrevet og redigert bøker om beslektede tema. I dag er han undervisningssjef i Stiftelsen Bergensklinikkene.

Solsikkebarna – hvordan gi barn tro på at det nytter å hjelpe i en verden med fattigdom og nød?

KURSHOLDERE: *Wonja Eirin Pettersen og Lene Moen Vik*

Kurs 77 F
Fredag 2.11
09.30–11.30

Bhg / S.trinn

Solsikkebarna – internasjonalt engasjement i et barnehageperspektiv: Skøyen Terrasse Barnehage har i 13 år jobbet med SOS-barnebyers opplegg spesielt rettet mot barnehager. Solsikkekonseptet ivaretar de typiske barnehagefokus innen barns medvirkning, kvalitet og sosial kompetanse, men det er også et skreddersydd opplegg for et engasjement i et internasjonalt perspektiv, klar til bruk. Mer enn 600 barnehager er i dag Solsikkebarnehager.

Wonja Eirin Pettersen, styrer i Skøyen Terrasse Barnehage. Barnehagen har vært Solsikkebarnehage i 13 år. Har videreutdanning i «Ledelse av kvalitetsarbeid». Hun har også skrevet «Internasjonal formingsbok». Lene Moen Vik, pedagog, fagansvarlig for skole og barnehage i SOS-barnebyer. Vært lærer på barnetrinnet i mange år. Wonja Eirin Pettersen og Lene Moen Vik.

Arbeid med religion, filosofi og etikk i barnehage og skole

KURSHOLDER: *Geir Winje*

Kurs 78 F
Fredag 2.11
13.30–15.30

Bhg / S.trinn

Kurset tar for seg hvordan en kan markere høytider i barnehage og skole på en slik måte at barn lærer om både egen og andres religions- og livssynstilhørighet. Kurset handler både om prinsipielle forhold, for eksempel om forskjellen mellom forsvarlig pedagogisk markering og uønsket religiøs feiring og involvering, og om konkrete høytider. Det handler også om filosofiske samtaler om etiske og andre spørsmål med barn.

Geir Winje er førstelektor ved Høgskolen i Vestfold og arbeider hovedsakelig med RLE-faget. Han har særlig fokusert på moderne religionsformer og hvordan religiøs kunst kan tas i bruk i undervisningen. Han har bl.a. utgitt boka *Høytidsmarkering i barnehagen* (Høyskoleforlaget). Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Høyskoleforlaget.

Skoleutvikling som begeistrer

KURSHOLDERE: *Gro Løvald Andresen og Gunn-Eva Benjaminsen*

Kurs 79 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

Appreciative Inquiry er en styrkebasert prosessmodell for skoleutvikling som tar utgangspunkt i det som fungerer i organisasjonen eller hos den enkelte. Dette er en ideologi som bygger på positiv psykologi som også kan brukes i utvikling av klassemiljø, arbeidsmiljø og veiledning av lærere. Det vil bli teori og praktisk gjennomgang av prosessmodellen, kalt 5D-modellen. Vi vil også ta inn praktiske eksempler fra skolehverdagen.

Gunn-Eva Benjaminsen er rektor på Hillestad skole i Holmestrand. Gro Løvald Andresen er spesialrådgiver i Holmestrand kommune. Begge har tatt utdanning i Appreciative Inquiry og har kurset skolelederne i Holmestrand kommune i metoder.

Relasjonskompetanse – avgjørende for samhandling og gode resultater

KURSHOLDER: *Elin Gullesen Bratt*

Kurs 80 F
Fredag 2.11
09.00–11.00

Alle

Gode løsninger og resultater oppstår i spenningsfeltet mellom mennesker. Relasjonskompetanse er avgjørende for kontakt og samhandling, og forskning viser at relasjonsmesterne oppnår de beste resultatene. Dette gjelder både for ledere, klasseledere, pedagoger og ellers alle som omgås mennesker – også privat. Vi har systematisert denne kunnskapen, og presenterer en viktig teori og et nyttig verktøy for å samhandle bedre med våre medarbeidere, elever, barn og medmennesker.

Elin Gullesen Bratt jobber i Relasjonsledelse Norge. Hun er en engasjert og erfaren kursholder og høster svært gode tilbakemeldinger fra kursdeltakere over hele landet. Elin er utdannet pedagog med videreutdanning innen ledelse, coaching og praktisk kunnskap.

Relasjonskompetanse – avgjørende for samhandling og gode resultater

KURSHOLDER: *Elin Gullesen Bratt*

Kurs 81 F
Fredag 2.11
12.00–14.00

Alle

Gode løsninger og resultater oppstår i spenningsfeltet mellom mennesker. Relasjonskompetanse er avgjørende for kontakt og samhandling, og forskning viser at relasjonsmesterne oppnår de beste resultatene. Dette gjelder både for ledere, klasseledere, pedagoger og ellers alle som omgås mennesker – også privat. Vi har systematisert denne kunnskapen, og presenterer en viktig teori og et nyttig verktøy for å samhandle bedre med våre medarbeidere, elever, barn og medmennesker.

Elin Gullesen Bratt jobber i Relasjonsledelse Norge. Hun er en engasjert og erfaren kursholder og høster svært gode tilbakemeldinger fra kursdeltakere over hele landet. Elin er utdannet pedagog med videreutdanning innen ledelse, coaching og praktisk kunnskap.

Forebygging av trakassering, trusler og vold

KURSHOLDER: *Ole André Bråten*

Kurs 82 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

Trakassering, trusler og vold i arbeidslivet er et økende problem, også i skolen. Møtet med slike situasjoner er krevende, men god konflikthåndtering kan læres. Kurset gir en innføring i hvordan du kan forebygge og håndtere et bredt spekter av konflikter, fra hverdagslige misforståelser til aggressiv adferd. Hva kan man konkret gjøre før, under og etter en konfliktsituasjon? Lær av en av Norges fremste eksperter innen kommunikasjon og konflikt-håndtering.

Ole André Bråten er spesialist i arbeids- og organisasjonspsykologi og høgskolelektor ved Politihøgskolen. Han har skrevet boken Håndbok i konflikthåndtering, og er en mye brukt foredragsholder. Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Høyskoleforlaget.

Alle

Barnehager som begeistrer!

KURSHOLDERE: *Vidar Bugge-Hansen og Vera Sandvoll*

Kurs 83 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg / Alle

Å bygge et læringsmiljø preget av engasjement, entusiasme og glød. Hvordan få fram det beste hos kolleger og barn? Dette kurset presenterer teori og gode eksempler fra Re kommune og Bærum Verks barnehager i Appreciative Inquiry AI (styrkebasert læring) og nyere forskning innen positiv psykologi. Hvordan man kan arbeide for å fremme ansatte og barns offensive tenkesett gjennom systematisk trening. Vi kan ikke gjøre noe med det som ligger i fortid, men vi kan styrke de mentale fremtidsbildene – Hva er det som får barnehager som allerede er gode til å bli fremragende? Kurset gir en innføring i å bygge et fundament for å forløse ubrukte potensialer.

Vidar Bugge-Hansen, prosjektleder smART oppvekst i Re. 25 års erfaring som lærer. SmART oppvekst har som hovedmål å utvikle positive og robuste barn, unge og voksne i Re gjennom AI og ART. SmART oppvekst har barnehagene som et meget viktig innsatsområde. Vera Sandvoll, Stor erfaring fra barnehage. Har jobbet med AI siden 2007 både i personalgruppa og i forhold til barna.

Skoler som begeistrer!

KURSHOLDERE: *Vidar Bugge-Hansen og Nina Henriksen*

Kurs 84 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Skole

Å bygge et læringsmiljø preget av engasjement, entusiasme og glød. Hvordan få fram det beste hos kolleger og elever? Hvordan legge til rette for at det som er bra hos elevene og de ansatte «brer om seg»? Hvordan kan vi arbeide med et offensivt, lært optimistisk tenkesett i skolen som forløser læring og motivasjon? Dette kurset presenterer teori og gode eksempler fra Re i Appreciative Inquiry AI (styrkebasert læring) og nyere forskning innen positiv psykologi. Hvordan man kan arbeide for å fremme ansatte og elevers offensive tenkesett gjennom systematisk trening. Vi kan ikke gjøre noe med det som ligger i fortid, men vi kan styrke de mentale fremtidsbildene – Hva er det som får skoler som allerede er gode til å bli fremragende? Kurset gir en innføring i å bygge et fundament for å forløse ubrukte potensialer.

Vidar Bugge-Hansen, prosjektleder smART oppvekst i Re. 25 års erfaring som lærer. SmART oppvekst har som hovedmål å utvikle positive og robuste barn, unge og voksne i Re. Nina Henriksen, rektor Kirkevoll skole siden 2002. Har siden 2005 ledet endringsprosesser ved skolen gjennom bruk av AI.

Kunsten å overleve utfordrende foreldre

KURSHOLDER: *Anne Stenersen Heim*

Kurs 85 F
Fredag 2.11
09.30–11.30

Alle

Hvorfor oppleves noen personer mer utfordrende enn andre? Hvordan forholder jeg meg til dem? Et foredrag hvor vi får muligheten til å se nye sider ved oss selv og andre og hvor vi får reflektere litt rundt våre holdninger, verdier og handlingsmønstre.

Anne Stenersen Heim har hovedfag i filosofi fra UIO. Med humor og alvor holder hun kurs og foredrag om aktuelle temaer innen menneskelige samspill og ledelse. Hun arbeider også som seniorrådgiver innenfor ulike ledelsessystemer og styringssystemer.

Hvorfor skal noen ville følge meg? Om modige ledere i barnehagen

KURSHOLDER: *Knut Rune Johansson*

Kurs 86 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

**Bhg / SFO /
Ledere / Alle**

Som voksen ser barna opp til deg. Da er du leder. Hvordan forvalter du dette lederansvaret. Det er ingen forskjell på å lede barn og voksne. Hvilke personlige egenskaper, interesser og væremåte har du som gjør at noen vil følge deg. Har du et spennende liv å leve, karismatisk og autentisk væremåte. Er du risikovillig?

Knut Rune Johansson er daglig leder i FUS – Drafukollen barnehage. 24 års erfaring som pedagogisk leder og styrer. Holder på med masterstudiet i ledelse. Gitt ut boka «Modig ledelse i barnehagen». «Jeg er den jeg ønsker å bli, mer enn å være den jeg er.»

Arbeidsmiljøet på jobben, – en kilde til motivasjon, inspirasjon eller depresjon?

KURSHOLDER: *Ingelin Jorselje*

Kurs 87 F
Fredag 2.11
12.30–15.30

Alle

Hvorfor gjør vi ikke det vi VET gir bedre resultater? Hvorfor oppfører noen seg negativt? Hva er konstruktiv feedback, og hvorfor er det så viktig? Det krever mot og åpenhet å gjøre seg selv og andre gode. Vår motivasjon og arbeidsglede avhenger helt av hvordan vi har det med våre kolleger. Et tankevekkende foredrag om at det å lykkes på jobben og i livet, er enkelt (men sjelden lett).

Ingelin har lang erfaring innenfor ledelse og helse/sosialsektor, og er i dag partner i Ergo Credo AS, hvor hun er kurs/foredragsholder og prosessveileder. Fokus er samspill i leder- og personalgrupper som ikke fungerer optimalt. Kurset arrangeres i samarbeid med Ergo Credo AS.

Mestring og mestringsstrategier

KURSHOLDERE: *Anne Kristin Palm og Anne Kari Vindenes*

Kurs 88 F
Fredag 2.11
13.30–16.00

Alle

Mestring er muligens den enkeltfaktor som har størst betydning for helse og velvære, i tillegg til at den påvirker sykefraværet. Vi fokuserer på mestringsfaktorer, mestringsstrategier og noen triks for mestringsopplevelsen. Når du lærer å kjenne igjen reaksjoner og følelser, gir dette deg viktig kunnskap om hva som påvirker din mestrings- og motivasjonsfølelse. Kartlegging av faktorer og strategier som forbedrer hverdagen din.

Anne Kristin Palm og Anne Kari Vindenes har spesialisert seg på co-active coaching og transformasjonsprosesser. Gjennom å trene menneskene og utvikle relasjonene mellom dem styrkes motivasjonen, mestringsopplevelsen og produktiviteten.

Miljøkartlegging i klassen

KURSHOLDERE: *Anne Kristin Palm og Anne Kari Vindenes*

Kurs 89 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Skole

Innføring i et praktisk og enkelt verktøy for kartlegging av klassemiljøet – nåsituasjon – ønsket situasjon – virkemidler for bedring. Når elevene selv tegner et kart av hvordan de opplever situasjonen, hvordan de ønsker å ha det og finner tiltak for å komme fra A til B, får de et eierskap til en felles handlingsplan med egne ansvarsområder og roller.

Anne Kristin Palm og Anne Kari Vindenes har spesialisert seg på co-active coaching og transformasjonsprosesser. Gjennom å trene menneskene og utvikle relasjonene mellom dem styrkes motivasjonen, mestringsopplevelsen og produktiviteten.

Tydelig lederskap = Omsorg

KURSHOLDER: *Trine Parmer*

Kurs 90 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Ledere

Kurset er en teoretisk og praktisk smakebit på lederutviklingsprogrammet *Tydelighet er omsorg*. Dette programmet gir kompetanseutvikling for lederskapet både i private og kommunale barnehager. Deltakerne arbeider med sin indre og ytre autoritet, rollebevissthet, rolleavklaring og systemteori. Det blir fokusert direkte på deltakernes konkrete situasjoner og profesjonelle dilemmaer i hverdagen. Kurset egner seg også godt for lærere med leder- eller teamansvar.

Trine Parmer er cand.philol. med historie hovedfag og har en tilleggsutdannelse som psykodramaleder. Hun jobber som konsulent i eget firma. De siste fem årene har hun primært jobbet med leder- og personalutvikling i barnehager.

Når barns atferd gjør deg bekymret

KURSHOLDER: *Therese Rieber-Mohn*

Kurs 91 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg / SFO /
B.trinn

Mange barn viser atferd som gjør de voksne bekymret. Hva er denne magesfølelsen, og hvordan håndtere den? Personale i barnehage, skole og SFO har unik kompetanse og muligheter til å åpne opp for at barn skal kunne sette ord på hvordan de har det. Hvordan snakke med barn om vanskelige tema? Hva er omsorgssvikt, når skal det sendes bekymringsmelding til barneverntjenesten og hvordan kan barneverntjenesten brukes som samarbeidspartner? Kurset vil også ta for seg en ny veileder for samarbeid mellom barnehage og barneverntjenesten til barnets beste.

Therese Rieber-Mohn er utdannet barnevernpedagog med videreutdanning i kriminologi. Hun har mange års erfaring fra arbeid i barnehage, har jobbet med barn med atferdsvansker i pedagogisk fagsenter og er i dag barnevernleder. Therese har også gitt ut ett hefte som heter *Når barns atferd gjør deg bekymret – en veileder for samarbeid mellom barnehagen, skolen og sfo/aktivitetsskolen*. Therese er nå barnevernleder i Sørums kommun.

Når barn og unge blir pårørende – Hvem ser? – Hvem tar ansvar?

KURSHOLDER: *Trine Skorpen*

Kurs 92 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Alle

Hvert år opplever 3500–4000 barn og unge at deres foreldre, søsken, eller en annen de er glad i, får kreft. I praksis vil det si at ca 14 000 barn lever – ofte over flere år – med alvorlig sykdom i familie eller vennekrets. Hvordan omgivelsene forholder seg til barn i sorg og krise har stor betydning for hvordan barna mestrer hverdagen. Situasjonen i barnehagen og på skolen er ofte tilfeldig og avhenger av den enkeltes engasjement og forståelse.

Trine Skorpen er sykepleier, helsesøster, yrkesfaglærer, og arbeider som rådgiver i Kreftforeningen. Hun har erfaring med arbeid rettet mot familier hvor mor eller far har kreft. Kreftforeningen gjennomfører bl.a. kurset « – hvem ser, – hvem tar ansvar» for fagpersoner som møter barn og unge og har også grupper for unge pårørende. Se www.kreftforeningen.no/kurstilbud. Kurset arrangeres i samarbeid med Kreftforeningen.

LØFT for barn i barnehagen

KURSHOLDER: *Terje Wiik*

Kurs 93 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg / Ledere /
Alle

Løsningsfokusert tilnærming (LØFT) er et glimrende verktøy for å løfte barn i barnehagen. Også de voksnes trivsel og motivasjon øker når man jevnlig lykkes som stolt barneveileder. I dette kurset møter du situasjoner og historier du vil gjenkjenne. Ettåringen løfter på beinet helt selv under bleieskift og får klapp og ros. Toåringen blir yr av glede når du tar henne på fersken i selv å henge opp smokken. Femåringen gleder seg til neste gang dere skal ha en trivselsprat. Du får verktøy som kan hjelpe deg til å øke innsatsen for det vi vet virker aller best. Gjennom humor, latter og lek skaper du en arena på din avdeling der barn blir sett for sine talenter og får sjansen til å utvikle seg til den beste versjonen av seg selv.

Terje Wiik er pedagog og far til tre jenter. Han har ti års erfaring som inspirator og foredragsholder og har de siste årene kurset og veiledet SFO-er og barnehager i LØFT-metodikk. I forbindelse med kurset får du spesialpris på boken «LØFT for barn i barnehagen», se **www.loftforbarn.no**.

Musikk for smårollingene i barnehagen. Hvorfor og hvordan arbeider vi med musikk med 1–3-åringene

KURSHOLDER: *Bente Bogen*

Kurs 94 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg

Praktisk musikkarbeid med 1–3-åringene i barnehagen med eksempler på sanger, regler, bevegelse, lydarbeid og spill på instrumenter. Kort teoridel om barns musikalske og sansemotoriske utvikling. NB! Kurset er kun åpent for deltakere som kan være tilstede i hele kursets lengde.

Bente Bogen driver privat musikkpedagogisk praksis med Musikk fra livets begynnelse-grupper, piano- og gitarundervisning, damekor og barnehagekurs. Hun er utdannet musikkpedagog ved Bergen lærerhøgskole, Universitetet i Oslo og Barratt Due musikkinstitut.

Sesam, sesam lukk deg opp!

KURSHOLDER: *Constanse Elmenhorst*

Kurs 95 F
Fredag 2.11
10.00–12.00

**Bhg / SFO /
S.trinn**

27 års lek med formingsfaget skal samles mellom to permer. I kurset får du konkrete tips om daglig formingslek med barn. Vi snakker om hva målet med forming kan være, rammen rundt en aktivitet og se på bilder som viser barn i ulikeformingsprosesser. Vi er innom temaene akvarell, trykk, fettfarger og tredimensjonale materiell.

Constanse Elmenhorst er førskolelærer med lang erfaring og har forfattet boken «Skrinet med det rare i. Praktisk bruk av eventyr i barnehage og småskole». Driver firmaet «Titt-deg!» Kommunikasjon og inspirasjon og er veileder og kursholder.

Barnehagens rammeplan i praksis. Med fokus på kunst, kultur og kreativitet i aldersgruppen 1–3 år

KURSHOLDERE: *Bente Fønnebø og Unni Jernberg*

Kurs 96 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg

Med fokus på fagområdet kunst, kultur og kreativitet vil deltakerne få prøve ut mange ulike arbeidsmåter, teknikker og egnete materialer for aldersgruppen 1–3 år. Kurset tar utgangspunkt i eksempler tilknyttet ett og toåringer fra boka «Barnehagens rammeplan i praksis- mange veier til dokumentasjon og kunnskap». Gjennom ideer og inspirasjon på tilrettelegging, materialer og utstyr, fokuseres det på aldersgruppens ressurser og uttrykksmåter. Ta med maleskjorte. Her skal pensler svinges!

Bente Fønnebø er førskolelærer, har master i arkeologi og hovedfag i tegning. Hun arbeider som høyskolelektor i Forming/ Kunst- og håndverk ved førskolelærerutdanningen ved HIO. Unni Jernberg er førskolelærer og spesialpedagog. Hun har vært redaktør av idétidsskriftet «Verktøykassa» og har utgitt «Juleverkstedboka» (2004). Sammen har de skrevet «Barnehagens rammeplan i praksis – mange veier til dokumentasjon og kunnskap». Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm.

Små barn, store streker – forming med de minste i barnehagen

KURSHOLDER: *Camilla Grieg*

Kurs 97 F
Fredag 2.11
10.00–12.00

Bhg

Hvor liten kan man egentlig være for å ha glede av å trykke, male, rive, tegne, veve eller forme i leire? Liten, mener Camilla Grieg, som gjennom det siste året har tatt fargeleken med seg helt ned blant de aller yngste barna i barnehagen. I dette inspirasjonsforedraget forteller Camilla Grieg om hvordan vi kan legge til rette for at også små barn helt ned i 0–2-års alderen får anledning til å sanse, eksperimentere og oppleve form og farge på en meningsfull måte i barnehagen. Med fargesterke fotos og praksisnære fortellinger viser Camilla Grieg eksepler fra egne prosjekter i en småbarnsavdeling. Foredraget varer i ca to timer, og er en introduksjon til metodikkurset Fargelek for alle, som avholdes lørdag. Her får deltagerne prøve ut flerfoldige kreative teknikker med form og farge. Kurset er meget praksisnært, og anbefales for alle som trenger ny inspirasjon i en travel hverdag.

Camilla Grieg er utdannet førskolelærer og har arbeidet med barn i barnehage og skole i mange år. I dag har hun etablert som frittstående kursholder og tekstforfatter, og har hatt skriveoppdrag blant annet for Barnahgeforum.no og Verktøykassa. Høsten 2010 kom hun med boken Fargelek – en håndbok for barnehagen, som ble laget i samarbeid med Pedagogisk Forum. Høsten 2012 kom hun ut med boken Skapende barnehage – matematikk, Cappelen Damm.

Kreativ grindvev

KURSHOLDER: *Tove Gulsvik*

Kurs 98 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

M.trinn

Enkel innføring i grindveving med fokus på fargeglede og mestring. Det veves kreative armbånd, skjerf og «akvariefisker». Lærer tar med alt utstyr som trengs. Materialpakke: kr. 30,– inkl. liten grindvev kr. 60,–.

Tove Gulsvik er ansatt i Norges Husflidslag som husflidskonsulent i Buskerud. Hun er utdannet vevlærer fra Høgskolen i Oslo og har undervist på alle trinn i grunnskolen og i videregående. I Norges Husflidslag er hun kurslærer bl.a. på kurs for instruktører i barnehusflid. Kurset arrangeres i samarbeid med Norges Husflidslag.

Kreativ dans for barn 2–7 år

KURSHOLDER: *Janne Lambertsen*

Kurs 99 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg

Målet med kurset er å gi inspirasjon og ideer til kreative danseaktiviteter i barnehagen. Kreativ dans tar utgangspunkt i Rudolf Labans teorier om dansens elementer. Deltakere trenger ikke ha ferdigheter innen dans. Kurset er praktisk og vi vil utforske enkle, konkrete bevegelsesoppgaver innfor områdene kropp, rom, dynamikk, bevegelse og relasjoner.

Janne Lambertsen er førskolelærer og gestaltterapeut med videreutdanning i dans fra Laban Centre of movement and Dance. Hun har undervist i kreativ dans for barn ved Spin Off Dansestudio i Oslo siden 1991 og drevet egen barnehage med fokus på dans og forming. Har undervist ved Den Norske Ballett høyskole, underviser ved og Oslo musikk og kulturskole.

Trommekurs

KURSHOLDER: *Modou Nying*

Kurs 100 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Alle

Lær å spille afrikansk djembe av erfarne Pa Modou. Fokus er grunnleggende rytmer, teknikk og samspill. Djembe er en tromme som gir en rund god lyd. Man spiller kun med hendene og den kan spilles på sittende på en stol eller ved å sitte oppå den. Alle sanser og hele kroppen tas i bruk for å leke rytmene frem sammen!

Pa Modou har mer enn 30 års erfaring fra hjemlandet Gambia og som trommelærer i Sverige og Norge. Han jobber for tiden som assistent i barnehage og har lang erfaring i å tromme sammen med barn og å lære bort til voksne. Han holder også egne kurs for barnegrupper og voksne på Kampen i Oslo.

Rytmask musikkpedagogikk i praksis

KURSHOLDER: *Tone Ophus*

Kurs 101 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

M.trinn /
U.trinn

På dette kurset vil du gjennom praktisk aktivitet få erfaring med hva rytmask musikkpedagogikk er og få ideer til hvordan du kan tilrettelegge for lekbetont rytmask aktivitet i musikkundervisningen. Gjennom sang, spill, klapping, lek og bevegelse vil vi se hvordan pulsfornemmelse, rytmesans, og koordineringsevne kan utvikles og styrkes innenfor et sosialt og inkluderende fellesskap. Ta med lette klær og innesko, og evt. kr. 40,- til kompendium med kursmateriale.

Tone Ophus er høgskolelektor i musikk ved grunnskolelærerutdanningen på Høgskolen i Oslo og Akershus. Hun har lang erfaring som lærer og kursholder i grunnskole, lærerutdanning og det frivillige musikkliv.

Musikkdramatisk lek med barn

KURSHOLDER: *Tone Ophus*

Kurs 102 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

SFO / S.trinn

Her vil du få nye, morsomme ideer til skapende og gjenskapende musikkdramatisk arbeid på barnetrinnet. Gjennom en herlig blanding av sang, rytme og musikkdramatisk lek vil vi jobbe med mange av kompetansemålene innen «Musisere» og «Komponere» som Kunnskapsløftet beskriver for 2. og 4. trinn. Husk lette klær og innesko!

Tone Ophus er høgskolelektor i musikk ved grunnskolelærerutdanningen på Høgskolen i Oslo og Akershus. Hun har lang erfaring som lærer i bl.a. grunnskole og lærerutdanning, og har også hatt en rekke workshops for bl.a. Rikskonsertene og Barnekoret ved Den Norske Opera og Ballett.

Snorer og bånd

KURSHOLDER: *Kari Skadsem*

Kurs 103 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

**Bhg / SFO /
Skole**

Å flette snorer er en aktivitet som tar liten plass og du kan ta den med deg overalt. På kurset lærer du ulike måter å fremstille snorer og bånd på – fra det enkleste til det kompliserte. Hendene er hovedredskaper. Bli med på å tvinne, flette, slindre, sno og hekle flotte bånd. Modeller til inspirasjon har kurslærer med.

Kari Skadsem er ansatt i Norges Husflidslag som husflidskonsulent i Finnmark. Hun har lang erfaring som kurslærer innen mange ulike teknikker og materialområder. Kurset arrangeres i samarbeid med Norges Husflidslag.

Trådsløyd – Tatersløyd

KURSHOLDER: *Magnhild Tallerås*

Kurs 104 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

SFO / Skole

Teknikken har fått navn etter at mange av de «reisende» laget visper og annet som de solgte. På kurset gjennomgås enkle modeller som barn kan lage og hva som egner seg for de ulike aldersgrupper. Kurslærer tar med materialer, det koster kr. 50,- og betales til kurslærer. Kursdeltagerne bør ta med noen spisse tenner om de har.

Magnhild Tallerås er ansatt i Norges Husflidslag som husflidskonsulent i Hedmark. Hun har bred erfaring som kurslærer innen ulike teknikker, og hun har undervisningserfaring fra ungdoms- og folkehøgskoler. Kurset arrangeres i samarbeid med Norges Husflidslag.

Kreativ dans for barn 3–6 år +++

KURSHOLDER: *Cathrine Bull Thorshaug*

Kurs 105 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg / SFO /
S.trinn

Kreativ dans bygger på Rudolf Labans analyse av dansens elementer: kropp, rom, bevegelse, dynamikk, relasjon. Dette er grunnlegget for kurset. Vi veksler mellom praktiske oppgaver, veiledning og samtale. Vi diskuterer tilrettelegging i forhold til barnas alder, gruppe, nivå. Den kreative dansen er unik, den tar vare på egen skapende kraft, mestringsglede og har ingen ferdighetskrav. I denne danseformen kan alle danse!

Cathrine Bull Thorshaug er førskolelærer, dansepedagog og cand.polit. Hun har skrevet hovedfagsoppgave om barn og kreativ dans ("Det ble en annen dans" HIO 2002) og boka «Rytmehuset» 2007. Undervisningserfaring fra barnehage, kulturskole, Spin Off dansestudio og Norges Dansehøgskole.

Ny norsk kunst

KURSHOLDER: *Øystein Ustvedt*

Kurs 106 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Alle

Ustvedt presenterer sentrale tendenser og utviklingstrekk i norsk kunst etter 1990. Hva kjennetegner den nye norske kunsten? Deltagere vil få innsikt i kunstnerskap som har gjort seg sterkt gjeldende i et vitalt og spennende tidsrom i norsk kunsthistorie.

Øystein Ustvedt er kurator ved Nasjonalmuseet for kunst, arkitektur og design og har magistergraden i kunsthistorie. Ustvedt har tidligere vært kunstkritiker i Aftenposten, konservator ved Astrup Fearnley Museet og museumsleder ved Stenersenmuseet. Kurset arrangeres i samarbeid med Fagbokforlaget.

Tegne med tråd

KURSHOLDER: *Synøve Eriksen Vadøy*

Kurs 107 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

SFO / B.trinn

Kurset gir innføring i hvordan man kan bruke barnetegninger som utgangspunkt for opplæring av barn i enkle broderiteknikker. En broderiramme med lerret har en magnetisk virkning på barn! Med garn i friske farger og en god nål blir barn inspirert til å skape sine egne sting på flaten. Kurslærer formidler gode ideer, og alle får prøve dette i praktiske oppgaver.

Synøve Vadøy er ansatt i Norges Husflidslag som husflidskonsulent i Sogn og Fjordane, er utdannet faglærer i kunst og håndverk og har 24 års erfaring fra alle klassetrinn i grunnskolen. Kurset arrangeres i samarbeid med Norges husflidslag.

Les og skriv med Nysgjerrigper – med vekt på strategisk lesing og autentisk skriving

KURSHOLDER: *Tuva Bjørkvold*

Kurs 108 F
Fredag 2.11
09.30–11.30

B.trinn

Innføring i Nysgjerrigpers nye konsept *Lesekroken*, et gratis undervisningsopplegg i strategisk lesing av fagtekster, samt bruk av Nysgjerrigpermetoden som metode for autentisk skriving. Oppgavene i *Lesekroken* er knyttet til bladet *Nysgjerrigper*. Vi viser deg hvordan dette kan brukes i undervisning og hvordan teorien bak er forankret i aktuell leseforskning. Kurset gir opplegg som kan brukes direkte i klasserommet.

Tuva Bjørkvold er høgskolelektor i norsk ved HiOA med lese- og skriveopplæring som hovedområde. Hun har utviklet konseptet *Lesekroken*. Bjørkvold er ressurslærer for Nysgjerrigper og forsker på hvordan Nysgjerrigper stimulerer til lesing og skriving. Kurset arrangeres i samarbeid med Nysgjerrigper (Norges forskningsråd).

Lesestrategier i Nysgjerrigper – nytt gratistilbud for strategisk lesing av fagtekster, *Lesekroken*

KURSHOLDER: *Tuva Bjørkvold*

Kurs 109 F
Fredag 2.11
14.00–15.00

B.trinn

Lesekroken er et nytt tilbud gjennom Nysgjerrigper. Dette er et gratis undervisningsopplegg innen strategisk lesing av fagtekster, og oppgavene er tilknyttet bladet *Nysgjerrigper*. Kurset tar for seg konseptet *Lesekroken*, hvordan dette kan brukes i undervisning og hvordan teorien bak er forankret i aktuell leseforskning. Kurset gir opplegg som kan brukes direkte i klasserommet.

Tuva Bjørkvold er høgskolelektor i norsk ved HiOA med lese- og skriveopplæring som hovedområde. Hun har utviklet konseptet *Lesekroken*. Bjørkvold er også ressurslærer for Nysgjerrigper og forsker på hvordan Nysgjerrigper stimulerer til lesing og skriving. Kurset arrangeres i samarbeid med Nysgjerrigper (Norges forskningsråd).

Nysgjerrig på... fagtekster, lesestrategier og leselyst

KURSHOLDERE: *Dagny Holm, Ingrid Spilde, Magnus Holm og Timo Parvela*

Kurs 110 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

B.trinn

Kurset begynner med å presentere *Lesekroken*, et gratis undervisningsopplegg for strategisk lesing av fagtekster. Oppgavene er tilknyttet bladet *Nysgjerrigper*, og opplegget kan brukes direkte i klasserommet. Derne st presenterer forfatterne Dagny Holm, Ingrid Spilde og Magnus Holm hver sin bok i *Nysgjerrig på...*, en prisbelønt fagbokserie for barn. Elevene trenger gode fagtekster som inspirer til lesing og som kan være eksempel tekster for egen skriving. Til slutt skuer vi til Finland, som er verdensledende i lesing i PISA-undersøkelsene. Barnebokforfatter Timo Parvela har med *Ella*-bøkene skapt et univers som gutter, jenter og ikke minst lærere fryder seg over.

Dagny Holm, Ingrid Spilde og Magnus Holm er blant Norges fremste innen formidling av forskning for barn og unge, som forfattere av flere læreverk og skribenter i *Nysgjerrigper*. Timo Parvela er en av Finlands fremste og mest populære barnebokforfattere. Han arbeidet som lærer før han ble forfatter, og er tett på hele skolemiljøet, elever og lærere. Kurset arrangeres i samarbeid med Mangschou forlag og *Nysgjerrigper*.

Tidlig innsats i norsk! Hvordan stimulere elevenes lese- og skrivelyst?

KURSHOLDER: *Turid Fosby Elsness*

Kurs 111 F
Fredag 2.11
12.30–16.00

S.trinn

Mange lærere opplever at elevene knekker lesekode n tidlig. Førsteamanuensis Turid Fosby Elsness viser hvordan du kan møte de nye behovene i norskfaget og stimulere til lese- og skrivelyst, helt fra starten.

Turid Fosby Elsness er førsteamanuensis ved Høgskolen i Østfold og har doktorgrad innen emnet lese- og skriveopplæring. Hun er forfatter av norskverket *Zeppelin 1–4*. Kurset arrangeres i samarbeid med Aschehoug & Co.

Lekende lett – den første lese- og skriveopplæringen

KURSHOLDERE: *Anne-Lise Gjerdrum, Anne Lise Solli og Hogne Moe*

Kurs 112 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

S.trinn

Når elevene skal lære å lese og skrive, er det viktig at de får en grundig og ikke minst motiverende innføring. På dette kurset vil Anne-Lise Gjerdrum og Hogne Moe vise hvordan musikk, sang og bevegelse fremmer leseinnlæringen hos barn. I tillegg vil Anne Lise Solli knytte teori til praksis og gi gode råd og eksempler til en morsom leseopplæring. Kursholderne vil bruke eksempler fra norskverket Elle Melle.

Anne-Lise Gjerdrum og Anne Lise Solli er forfatterne bak norskverket Elle Melle for 1.–4. trinn. De har begge lang erfaring fra norsk skole. Hogne Moe er musiker, forfatter og fysioterapeut og har jobbet med barnekultur de siste 25 årene. Kurset arrangeres i samarbeid med Fagbokforlaget.

Effektiv trening i lesestrategier i norskfaget

KURSHOLDERE: *Björg Gilleberg Løkken og Bjørn Gunnar Saltnes*

Kurs 113 F
Fredag 2.11
12.30–16.00

M.trinn

Lesing er en grunnleggende ferdighet som brukes i alle fag. Lesing står sentralt i læreplanen for norskfaget. For å lykkes med lesing trenger elevene konkrete ferdigheter, mestringsfølelse, motivasjon, lese lyst og lese glede.

Kursinnhold:

- lese- og læringsstrategier, i sakprosa tekster og skjønnlitterære tekster
- lesing og skriving hånd i hånd
- økt lese hastighet, bedre lese flyt og bedre lese forståelse

Björg Gilleberg Løkken har lang undervisningserfaring fra alle trinn i grunnskolen. Bjørn Gunnar Saltnes er fagpedagog med spesiell interesse for lesing og leseprosesser. Kurset arrangeres i samarbeid med Aschehoug & Co.

Storyline basert på litterære tekster. Skap leselyst og skriveglede

KURSHOLDER: *Marianne O. Nitschke*

Kurs 114 F
Fredag 2.11
14.00–16.00

Bhg / SFO /
Alle

Storyline er en metode hvor elevene gjennom en temafortelling skaper en fiktiv verden. De må være aktive i sin søken etter nye kunnskaper og ferdigheter. Arbeidet med tekstene vil bidra til å gi elevene en bedre forståelse for det de leser. Storyline gir elevene en lyst til selv å lese og et utgangspunkt for å skrive egne tekster. Storyline tar blant annet i bruk tekstskaping, presentasjoner, rollespill, digitale verktøy og konstruksjon.

Marianne O. Nitschke er pedagog på Bekkelaget skole. Hun har siden 1998 brukt storyline jevnlig. Hun holder kurs og har vært med på ulike Storylinekonferanser i inn og utland.

Flerspråklighet i barnehagen – er det mulig?

KURSHOLDER: *Margareth Sandvik*

Kurs 115 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Alle

Det er et mål at flerspråklige barn bør få mulighet til å utvikle både morsmålet og andrespråket sitt i barnehagen. Men i praksis viser dette seg å være vanskelig å få til. I dette foredraget blir det vist hvordan barnehagen kan arbeide for å nå målet om flerspråklig utvikling, hvilke arbeidsmåter og hjelpemidler som kan tas i bruk og hvordan digitale verktøy kan utnyttes. Med utgangspunkt i eventyr på mange språk blir flere arbeidsformer illustrert. Deler av foredraget foregår i samarbeid med en flerspråklig skuespiller.

Margareth Sandvik er førsteamanuensis i norsk ved førskolelærerutdanningen ved Høgskolen i Oslo og Akershus. Hun har i mange år forsket på barns språkutvikling og er særlig opptatt av språklig mangfold.

Litteraturformidling i ungdomsskolen

KURSHOLDERE: *Wanda Voldner og Bjarte Bakken*

Kurs 116 F
Fredag 2.11
09.30–11.30

U.trinn /
Ledere

For å inspirere ungdom til mer lesing, er det viktig at litteratur gjøres tilgjengelig og at formidlingen er god. Foreningen !les har lang erfaring med ulike prosjekter i ungdomsskolen, deriblant tXt-aksjonen og UPrisen. Et sakprosamagasin for ungdom skal også lanseres av foreningen i løpet av november. Hvordan skape interesse og nysgjerrighet for litteratur blant elevene? Hvordan kan formidlingsarbeidet gjennomføres i klasserommet? Hvilken litteratur fanger ungdomsskoleelever? Er det noen forskjeller på hva gutter og jenter liker å lese? Hva kjennetegner norske ungdomsbøker?

Med utgangspunkt i Foreningen !les sine prosjekter deler daglig leder Wanda Voldner og prosjektleder Bjarte Bakken sine erfaringer og kunnskaper med litteraturformidling for ungdom, og gir konkrete tips for hvordan lærere kan jobbe med litteratur i klasserommet. Foreningen !les ble etablert i 1997 og er en medlemsorganisasjon støttet av bredden i bok- og formidlingsbransjen. Foreningen !les jobber for å øke engasjementet for lesing blant hele Norges befolkning, og har spesialkompetanse med å jobbe med ungdom, litteratur og formidling. Kurset arrangeres i samarbeid med Foreningen !les.

Explore English – gå på oppdagelsesferd med elevene og utforsk språket

KURSHOLDER: *Mona E. Flognfeldt*

Kurs 117 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

S.trinn

Hvordan møte utfordringene i den første engelskundervisningen? Vi gir deg praktiske tips til aktiviteter i klasserommet slik at elevene kan lytte, forstå og kommunisere på engelsk fra første stund. Få ideer til:

- hvordan stimulere utforskertrang og aktivisere gjennom bilder og digital tavle
- systematisk innlæring av ord, strukturer og uttale allerede fra første trinn
- gjenbruk av tidligere innlærte ord på nye måter

Mona E. Flognfeldt er en av forfatterne av *Explore*, Gyldendals nye læreverk i engelsk for barnetrinnet. Hun underviser i engelsk i grunnskolelærerutdanningen ved HiOA og har lang erfaring som kursholder og lærer i etter- og videreutdanning for engelsklærere i grunnskolen. Kurset arrangeres i samarbeid med Gyldendal Undervisning.

Tidlig innsats i engelsk – med fokus på grunnleggende ferdigheter

KURSHOLDERE: *Tormod Lien, Pat Pritchard og Christine Røen Hansen*

Kurs 118 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

S.trinn

Kurset gir tips til praktiske, lett gjennomførbare øvelser som hjelper deg å få i gang kommunikasjonen i klasserommet. Gjennom aktivitetene, som enkelt kan tilpasses de ulike nivåene i klassen, får elevene tatt i bruk ulike grunnleggende ferdigheter. Du får også se nye, spennende engelskressurser for interaktiv tavle og verktøy for vurderingsarbeid.

Tormod Lien er rektor ved Øvre Slettheia skole. Pat Pritchard er ansatt ved Statped Vest. Begge har mange års undervisnings erfaring fra småskoletrinnet. Christine Røen Hansen har arbeidet i både internasjonale og nasjonale barnehager og skoler i Stavanger og Aberdeen. Hun har solid erfaring med vurdering for læring. Kurset arrangeres i samarbeid med H. Aschehoug & Co.

IKT i grunnskolen

IKT-boken 1–4 Analog metode – digital kompetanse

KURSHOLDERE: *Randi Bauge Skevik
og Kristina Johnsdatter Andreassen*

Kurs 119 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

B.trinn /
Ledere

IKT-boken er et sammenhengende undervisningsopplegg i digital kompetanse for barneskolen. Digital kompetanse defineres som de ferdigheter, kunnskaper og den kreativitet som skal til for å kunne bruke digitale medier. Eleven vil møte krav om bruk av IKT på mange områder i løpet av grunnskolen. Dette er ferdigheter som må utvikles gjennom flere år og som vil kreve en systematisk opplæring.

Kursholderne jobber til daglig ved Skøyen skole. Randi er IKT-ansvarlig og er med i referansegruppen for Osloprøven i digital kompetanse. Kristina er kontaktlærer på mellomtrinnet og tar master i IKT i læring. Kurset arrangeres i samarbeid med Tell Forlag.

Bruk av interaktiv tavle i småskolen

KURSHOLDER: *Tone Anita Bergfjord Næss*

Kurs 120 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

S.trinn

På kurset får du en innføring i pedagogisk bruk av interaktiv tavle på 1. og 2. trinn. Vi viser deg metodiske tips og ferdige undervisningsopplegg i norsk og engelsk som du lett kan ta i bruk i klassen din.

Tone Anita Bergfjord Næss er lærer i småskolen og erfaren bruker av interaktiv tavle i undervisningen. Hun har utviklet tavleressurser i fagene norsk og engelsk og er sertifisert instruktør på Smartboard. Kurset arrangeres i samarbeid med Aschehoug & Co.

Lese- og skrivemuligheter med IKT-verktøyet ClaroRead

KURSHOLDER: *Lars Johan Hagen*

Kurs 121 F
Fredag 2.11
14.00–16.00

Skole

ClaroRead Plus Pc&Mac er et brukervennlig hjelpemiddelet som tar for seg området lese- og skrivevansker med fokus på å gjøre det enklere for deg med å arbeide med din datamaskin. ClaroRead Plus har 50 forskjellige stemmer for opplesing av tekst, deri blant fem kvalitetsstemmer på norsk. Produktet har Stavekontroll, ordbok og synonymordbok. Produktet skanner papir og PDF-filer (OCR).

Lars Johan Hagen er utdannet lærer og har jobbet i åtte år med lese- og skrivehjelpemidler. Han har samarbeidet med firmaet Activium AS og var ansatt i to år i firmaet Include AS. Lars er nå deleier i firmaet tretac Interface AS med fokus på produkter fra firmaet ClaroSoftware med lese- og skrivehjelpemidler for Pc og Mac.

Nybegynnerkurs i digital billedbehandling

KURSHOLDER: *Knut Løken*

Kurs 122 F
Fredag 2.11
10.00–15.00

Alle

Kurset vil gi deg et kort innblikk i hvordan du overfører bilder fra kamera til PC, hvordan du manipulerer det enkelte bilde og hvordan du systematiserer bildene i forskjellige mapper. Selve programmet kan du laste ned gratis på PC. Nedlastingsprosedyre får du på kurset. Det følger en grundig bruksanvisning med kurset. Ta med et digitalt kamera og nødvendig ledning til tilkopling til PC. Ta også med en minnepenn.

Knut Løken har arbeidet ved Engebråten ungdomsskole i Oslo. Han har undervist i sju moduler i DATAKORTET. Han har hatt ansvar for dataopplæringen av personalet ved Engebråten skole og vært administrator for Classfronter.

Lese-Skrive-Matematikkopplæring på SMART Board

KURSHOLDERE: *Tove Torvund og Anita Gustavsen*

Kurs 123 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg / Skole

Bruk av SMART Board og Notebook i lese-, skrive- og matematikkopplæring. Kurset vil fokusere på eksempler for visualisering og konkretisering av begynneropplæringen i norsk og matematikk. Det blir også gitt en innføring i enkle Notebookteknikker til bruk i begynneropplæring og spesialundervisning i barnehage og på småskoletrinnet. Kurset passer for førskolelærere, lærere på småskoletrinnet, lærere som driver spesialundervisning og ledere.

Anita Gustavsen er kursavdelingsleder og Tove Torvund er fagansvarlig i Interactive Norway. Begge har pedagogisk utdanning og har bred erfaring i presentasjoner og opplæring i SMART Board/ Notebook og i undervisning i norsk og matematikk på småskoletrinnet. Kurset arrangeres i samarbeid med Interactive Norway.

Lær å lage Fotofortellinger med barna

KURSHOLDER: *Even Øiestad*

Kurs 124 F
Fredag 2.11
09.30–11.30

Bhg / SFO

Å lage fotofortellinger sammen med barna er en aktivitet som alle kan lære seg, uavhengig av hvilken erfaring du har med data. Kurset viser eksempler på forskjellige typer fotofortellinger og går igjennom alt du trenger å vite for å gjennomføre aktiviteten på egenhånd. Kurset er en kortversjon av et mer praktisk rettet kurs som kan bestilles til planleggingsdager og/eller personalmøter.

Even Øiestad er utdannet barnevernspedagog i 1986 ved Norges Kommunale og Sosialhøyskole i Oslo. Han har over 20 år fartstid i arbeid med barn og unge og teknologi/IKT.

Lær å lage Fotofortellinger med barna

KURSHOLDER: *Even Øiestad*

Kurs 125 F
Fredag 2.11
13.30–15.30

Bhg / SFO

Å lage fotofortellinger sammen med barna er en aktivitet som alle kan lære seg, uavhengig av hvilken erfaring du har med data. Kurset viser eksempler på forskjellige typer fotofortellinger og går igjennom alt du trenger å vite for å gjennomføre aktiviteten på egenhånd. Kurset er en kortversjon av et mer praktisk rettet kurs som kan bestilles til planleggingsdager og/eller personalmøter.

Even Øiestad er utdannet barnevernspedagog i 1986 ved Norges Kommunale og Sosialhøyskole i Oslo. Han har over 20 år fartstid i arbeid med barn og unge og teknologi/IKT.

Tidlig innsats i matematikk!

KURSHOLDER: *Christian Bøhn*

Kurs 126 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

S.trinn

Hvordan møter du den digitale og skoleforberedte femåringen? Hvilke muligheter og utfordringer gir tidlig innsats, med fokus på matematikk og IKT, og hvordan går lærebok og digitale ressurser hånd i hånd i framtidens skole? Kursholder Christian Bøhn demonstrerer effektive løsninger for læreren, med fokus på matematikk og IKT, og gir tips til hvilke hjelpemidler pedagoger må utruste elevene med for å møte framtiden.

Christian Bøhn har jobbet 14 år som kontaktlærer ved Dalgård skole i Trondheim og jobber nå som opplæringskonsulent ved IT-tjenesten i Trondheim. Kurset arrangeres i samarbeid med Aschehoug & Co.

Begynneropplæringen i matematikk

KURSHOLDERE: *Hanne Hafnor Dahl og May Else Nohr*

Kurs 127 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

S.trinn

I dette kurset får deltakerne konkrete og praksisnære ideer til hvordan de systematisk kan undervise for å gi elevene en solid grunnleggende tallforståelse. Undervisningsideene er inspirert av metoder fra blant annet Nederland og Singapore.

- Telling og tallforståelse i tallområdet 0–100
- Regnestrategier i addisjon og subtraksjon
- «Perlesnor» og «Tom Tallinje» – lineære tallmodeller

Hanne Hafnor Dahl og May Else Nohr er begge tidligere lærere på barnetrinnet med mange års undervisningserfaring fra en flerkulturell skole i Oslo, og har mastergrad i matematikdidaktikk. De er også ressurspersoner for Nasjonalt senter for Matematikk i Opplæringen. De jobber nå som fagkonsulenter og kursholdere i Utdanningsetaten Oslo. Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Grunnskole.

Hvordan motivere elever i matematikk?

KURSHOLDER: *Skage Hansen*

Kurs 128 F
Fredag 2.11
09.30–11.30

Alle

Kurset presenterer aktiviteter som fremmer læring og motivasjon i matematikk. For eksempel vil deltakerne lære hvordan man blir en god hoderegner. Deler av kurset er verkstedsbasert, og deltakerne kan gjøre sine egne erfaringer ut fra ulike tema. Begrepsundervisning i matematikk er et eksempel på et slikt tema. Det vil også bli mulig å få en innføring og å teste ut noen av getSmart kortstokkene, se www.getsmart.no.

Kursholder er siviløkonom, har studert matematikk og har fagdidaktisk utdanning i faget. Arbeider på Engebråten ungdomsskole med ansvar for matematikkelevne under Ny Giv. Han lager matematikkproduktene getSmart og har gitt ut boken getSmart matematisk begrepsleksikon. Kurset arrangeres i samarbeid med Skage Hansens GettingBetter.

Dei grunnleggjande ferdigheitene i *Matte overalt*

KURSHOLDRE: *Odd Tore Kaufmann og Audun Rojahn Olafsen*

Kurs 129 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

B.trinn

Dei grunnleggjande ferdigheitene er integrerte i kompetansemåla for matematikkfaget. Dei vil bli lagt enda sterkare vekt på i den reviderte utgåva av læreplanen som skal gjelde frå 2013. Kurset vil gi eit innblikk i korleis Matte overalt vektlegg dei fem grunnleggjande ferdigheitene. Deltakarane vil få mange praktiske idear og oppgåver som kan brukast på småskoletrinnet.

Kurshaldarane jobbar med matematikkdiraktikk på Høgskolen i Østfold og er medforfattarar av matematikkverket frå Samlaget: *Matte overalt*. Kurset arrangerast i samarbeid med Det Norske Samlaget.

Format – Aktiv matematikk for de minste

KURSHOLDER: *Ingebjørg Kristiansen*

Kurs 130 F
Fredag 2.11
13.30–16.00

Bhg / SFO /
S.trinn

Format: Aktivitetskasse og 101 tall- og geofliser lar barn utforske matematikkfaget gjennom praktiske oppgaver hvor de bruker hele kroppen. Kassen består av 86 ulike matematiske aktiviteter med tilhørende konkrete og organiseringsmateriell. Oppgaver og spill er delt inn i fagområder, og presenteres på illustrerte aktivitetskort. Aktivitetskortene er også differensiert på nivå og læringsstiler. Format knytter lek og matematikk sammen, og er svært godt egnet for barn i barnehage og på småskolen.

Ingebjørg Kristiansen har lang erfaring som pedagogisk leder ved Gipø barnehage i Nøtterøy kommune. Hun vil vise hvordan praktiske oppgaver bidrar til at barn får et spennende møte med matematikkfaget. Kurset arrangeres i samarbeid med Fagbokforlaget.

Regneglede og mestring – et metodisk kurs i matematikk for 1. til 4. trinn

KURSHOLDER: *Espen Skovdahl*

Kurs 131 F
Fredag 2.11
13.30–15.30

S.trinn

Kurset tar utgangspunkt i kompetansemålene til K06 og drøfter hvordan du kan følge opp enkeltelever samtidig som du har ansvaret for full klasse. Gjennom praktiske eksempler får du ideer til hvordan misoppfatninger og delvise begrep kan arbeides med samtidig som det gis store nok utfordringer til de som trenger det. Oppgaver og eksempler blir hentet fra læreverket *Tusen millioner 1–4*, som nå kommer i ny utgave.

Espen Skovdahl har lang erfaring som lærer i grunnskolen og er nå redaksjonssjef for realfag i Cappelen Damm grunnskole. Han er også medforfatter av læreverket *Tusen millioner 1–4*. Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Grunnskole.

Det er så vanskelig med tekstoppgaver! – Teknikker for løsning av tekst- oppgaver på småskoletrinnet

KURSHOLDERE: *Renate Strandseter og Ingebjørg Willassen*

Kurs 132 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

S.trinn

Mange elever synes det er vanskelig å løse tekstoppgaver. Ved å bruke enkle tegninger får elevene en visuell fremstilling av oppgavene. På kurset får du presentert fremgangsmåter som elevene kan benytte til å løse tekstoppgaver innenfor de fire regneartene. Kurset vil ta utgangspunkt i praksisnære undervisningsaktiviteter og elevoppgaver.

Renate Strandseter og Ingebjørg Solhaug Willassen jobber som lærere og kursholdere i matematikk i Oslo skolen. Kursholderne er forfattere av matematikkverket *Radius*, som er under utarbeidelse. Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Grunnskole.

Mattelek

KURSHOLDER: *Randi L. Sundby*

Kurs 133 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Bhg

Dette aktive kurset om Mattelek gir deltakerne en mengde konkrete og morsomme ideer til hvordan de kan engasjere barn til å leke med matematikk. Kurset gir inspirasjon til å ta i bruk Mattelek i barnehagen. Gjennom Mattelek styrkes barns nysgjerrighet og lyst til å utforske matematiske sammenhenger og får en lettfattelig oversikt over sentrale matematiske begreper.

Randi L. Sundby er lektor i spes. ped., grunnlegger av Læringsverkstedet og ofte benyttet kursholder for barnehager/småtrinn innen temaet lek og læring. Hun er forfatter av *Mattelek*, en praktisk idebok til barnehage/1. og 2. trinn. Kurset arrangeres i samarbeid med Karade Kunnskapsformidling.

ADHD, ADD(g), TS, OCD, ASD. Abra-kadabra eller meningsfulle diagnoser?

KURSHOLDER: *Jørgen Diderichsen*

Kurs 134 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Barn med sammensatte vansker innen oppmerksomhet, læring og atferdskontroll. Hvorfor trenger de nevrologisk (nevrobiologisk) utredning og evt. behandling med medisin?

Alle

Jørgen Diderichsen er barnelege med barnenevrologi (nevropediatri) som subspesiale. Han har bred klinisk erfaring fra sentrale barneavdelinger i Oslo og Bergen og BUP siden 1974.

Lek og læring i friluft

KURSHOLDER: *Nicolay Moe og Ståle Bratberg*

Kurs 135 F
Fredag 2.11
09.00–11.30

Kurset tar utgangspunkt i inspirasjonspermene *Barn i friluft* og *Læring i friluft*. Deltakerne får prøve på mange forskjellige aktiviteter med utgangspunkt i R-06 og L06. Hovedfokus er lek og læring med hele kroppen. Det gis også praktiske tips til hvordan uteaktivitet kan drives i barnehage, SFO og skole. Oppmøte ved Sognsvann T-banestasjon, følg skilt til kurssted.

Bhg / SFO /
S.trinn

Naturveilederne fra Oslofjordens Friluftsråd (OF) er utdannet innen friluftsliv, pedagogikk, idrett og folkehelsearbeid. OF arbeider for mer og bedre uteaktivitet i skole, SFO og barnehage, og hvert år er over 4000 barn og 1200 voksne deltakere på våre kurs og aktivitetsdager. Se www.oslofjorden.org. Kurset arrangeres i samarbeid med Oslofjordens Friluftsråd.

Mangfoldig naturglede i barnehagen – naturen som dannelsingsarena

KURSHOLDER: *Lars Maanum*

Kurs 136 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

Bhg / Alle

Lars gir forslag til lek, aktiviteter og eksperimentering med fagområdet natur, miljø og teknikk, og formidler sine faglige begrunnelser for disse. Kurset gjør personalet

- i stand til å gi barna sterke sansemessige opplevelser i naturen
- bevisst deres ansvar for å gi barn opplevelser som knytter dem følelsesmessig til naturen

Temaer som belyses: Det starter med opplevelsen, hvordan lærer barn seg naturen, naturen som dannelsingsarena, hverdagsferdigheter, naturglede gjennom årstidene, miljø og teknikk, hva er god miljøpedagogikk? Det er mange måter å være norsk på – flerkulturelle utfordringer i naturen – hvordan forklare både barn og foreldre hvor, hvordan og hvorfor vi skal på tur?

Lars Maanum er førskolelærer og inspirator. Han har over 40 års erfaring fra arbeid med barn i natur, 21 år som styrer i Steinbråten naturbarnehage, fem år som områdeleder i Rudene barnehageområde og fem år fra Vangen skistue og leirskole. Lars ga i 2010 ut boka «Mangfoldig naturglede i barnehagen» (Kommuneforlaget). Lars Maanum er kjent som en inspirerende kursholder og turleder. Han har vært pådriver for å få barn og voksne i norske barnehager mer ut i naturen og naturlige lekeområder.

Universell Naturfag Ungdom – praktisk og digital naturfagsundervisning

KURSHOLDER: *Hilde Norvalls*

Kurs 137 F
Fredag 2.11
09.30–11.30

U.trinn / Ledere

Ta naturen med deg inn i klasserommet, gjør forsøk uten søl og vekk elevenes nysgjerrighet. Bruk to timer til å få ny inspirasjon i naturfag og se hvordan du kan ta i bruk en helt ny ressurs i din naturfagsundervisning. Universell Naturfag Ungdom har et eget presentasjonsverktøy med innhold for interaktive tavler i tillegg til en omfattende elevressurs som dekker kompetansemålene etter Kunnskapsløftet.

Hilde Norvalls – Jobber i CyberBook som realfagskonsulent. Hun har lang undervisningserfaring i realfag og har utdanningsbakgrunn med hovedfag i botanisk økologi fra UMB. Kurset arrangeres i samarbeid med CyberBook AS.

Vannets kretsløp og vann i verden – et ferdig undervisningsopplegg for grunnskolen

KURSHOLDERE: *Ingrid Holøyen Skjæbakken og Kjetil Kjenseth*

Kurs 138 F
Fredag 2.11
13.30–15.30

M.trinn / U.trinn

Vannkunnskap.no er nettportalen som hjelper deg i din jobb med å finne godt faglig stoff om vann og miljø. Her er undervisningsopplegg med oppgaver, bilder, historier og presentasjoner. Til sammen ivaretar sidene flere kompetansemål i naturfag og samfunnsfag. I tillegg gir sidene grobunn for lokal interesse og samarbeid opp mot kommunens egen vann og avløpstjeneste.

Ingrid Holøyen Skjæbakken og Kjetil Kjenseth er ansatt i bransjeorganisasjonen Norsk Vann, som eies av 360 av Norges kommuner og representerer totalt 95 prosent av Norges befolkning. Ingrid sivilingeniør i rensning av vann, mens Kjetil er adjunkt.

Hvordan stimulere til aktivt elev-engasjement i natur- og samfunnsfag?

KURSHOLDERE: *Karen Wollberg og Anja Flølo Elilla*

Kurs 139 F
Fredag 2.11
13.00–16.00

S.trinn

På kurset mottar du praktiske tips til aktiviteter du kan ta i bruk for å øke elevenes forståelse av vår mangfoldige natur, og hvordan mennesker samhandler. I tillegg får du tips til hvordan interaktive tavleressurser gir deg som lærer nye muligheter til å motivere og variere undervisningen.

Trening i grunnleggende ferdigheter på første og andre trinn står i fokus. *Karen Wollberg og Anja Flølo Elilla* er begge lærere ved Hetlevik skole, Askøy. Begge har bred undervisningserfaring i naturfag og samfunnsfag fra barnetrinnet. Kurset arrangeres i samarbeid med Aschehoug & Co.

Idrettsglede i skolen

KURSHOLDERE: *Jorunn Sanderud og Anna Dønnestad*

Kurs 140 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Dette er et praktisk kurs med inspirasjon, påfyll og nye ideer til aktiviteter i friidrett, golf og orientering. Fra lek til friidrett, golf i skolen og gøy med kart.

Skole

Jorunn Sanderud, fagkonsulent i Norges Orienteringsforbund. Idrettsfaglig utdanning og bred erfaring fra skole og kurs/opplæring i orientering. Anna Dønnestad, fagkonsulent og seniorrådgiver i Norges Golfforbund. Pedagogisk utdanning og bred erfaring fra kurs/opplæring i golf.

Sprell levende

KURSHOLDER: *Hege Heiestad*

Kurs 141 F
Fredag 2.11
09.00–12.00

Det barn ofte ønsker mest av alt, er gode aktivitetsopplevelser sammen med andre barn og voksne. Hvis opplevelsene i tillegg gir rom for samspill, variasjon, utforskning og undring, er du på god vei til å gi dem et solid aktivitetsgrunnlag som de vil nyte godt av både under oppveksten og som voksne. Dette kurset bygger på boka *Sprell levende*, en bok full av aktivitetsforslag for barn fra 1–3 år. «Bli med på en inspirerende Sprell-time!

Bhg

Hege Heiestad er spesialist i barne- og ungdomsfysioterapi MNFF, og jobber som daglig leder i firmaet Sprell levende AS. Hun har også videreutdanning innen coaching og idrettsfysioterapi, og er svært engasjert i temaet barn og fysisk aktivitet. Kurset arrangeres i samarbeid med GAN Aschehoug.

Hvordan lage sunn og god mat på tur?

KURSHOLDERE: *Nicolay Moe og Ståle Bratberg*

Kurs 142 F
Fredag 2.11
12.30–15.00

Alle

Mat på tur er så mye mer enn pølser! Vi lager sunn og god tur-mat på bål og forskjellige kokeapparater. Deltakerne må ha med tallerken, kopp, bestikk og ev sitteunderlag. Kurset arrangeres utendørs uansett vær, ta på egnet tøy. Oppmøte i god tid ved Sognsvann T-banestasjon, følg skilt til kursstedet.

Naturveilederne fra Oslofjordens Friluftsråd (OF) er utdannet innen friluftsliv, pedagogikk, idrett og folkehelsearbeid. OF arbeider for mer og bedre uteaktivitet i skole, SFO og barnehage, og hvert år er over 4000 barn og 1200 voksne deltakere på våre kurs og aktivitetsdager. Se **www.oslofjorden.org**. Kurset arrangeres i samarbeid med Oslofjordens Friluftsråd.

Dans i barnehagen

KURSHOLDER: *Björg Grete Olsen*

Kurs 143 F
Fredag 2.11
14.30–16.00

Bhg

Kurset tar med personalet inn i en undervisningstime på linje med kursopplegget som benyttes ved barnehagene. Vi viser dansen forenet med begrepsopplæring, motorisk og sosial trening på tvers av kjønn, alder og etnisitet. Dansekursene gir økt selvtillit, selvironi og mestringsfølelse, forenet med masse latter og moro. Bevegelsene er enkle som barna husker, uavhengig av tid, sted og fysikk. Måltrettet fokus og konsentrasjon gir økte læringsresultater.

Björg Grete Olsen er utdannet dansepedagog, og er daglig leder og eier av Björg Gretes danseskole. Hun har arbeidet med musikk og barn, både funksjonsfriske og utviklingshemmede i over 30 år. Danseskolen har for tiden faste kursopplegg ved et flertall barnehager i Oslo og omegn. Kurset arrangeres i samarbeid med BG Dance Forum ltd/Björg Grethes Danseskole og Trygg Trafikk.

Inspirasjonskurs for deg som underviser i mat og helse

KURSHOLDER: *Kjersti Selseth*

Kurs 144 F
Fredag 2.11
10.00–15.00

M.trinn / U.trinn

Melk.no ønsker å gi deg som underviser i faget mat og helse inspirasjon og faglig påfyll til å lage spennende mat innenfor de rammene som er gitt. Kurset består av en teoretisk økt der du får innblikk i ungdommens kosthold i dag, og en praktisk økt der vi lager sunn mat som ungdommen enkelt kan lage selv. Oppskriftene er tilpasset en mat og helse-økt i grunnskolen.

Kjersti Selseth er utdannet faglærer i ernæring, helse og miljø-fag fra Høgskolen i Akershus. Hun har erfaring fra grunnskolen, videregående skole og voksenopplæring. Hun jobber nå i Opplysningskontoret for meieriprodukter hvor hun bl.a. holder fagdager for lærerstudenter. Kurset arrangeres i samarbeid med melk.no.

Velkommen til vår stand!

Trygg trafikk – for store og små

Vi har trykt og digitalt materiell, tips og pedagogiske verktøy til bruk i trafikkopplæringen i barnehager og skoler. Besøk oss på stand og se hva vi kan tilby.

www.tryggtrafikk.no

TRYGG TRAFIKK

Lørdag 3.11**Krenkelse i skolen – mobbingens bakteppe**KURSHOLDER: *Jostein Alberti-Espenes***Kurs 1 L**
Lørdag 3.11
09.00–12.30**Skole**

Hva handler egentlig mobbing om? Hvorfor får vi ikke bukt med det? Er det gode lærere eller gode atferdsprogrammer vi trenger? Bli med inn i en dypere forståelse av krenkelse, konflikt og løsninger i skolen!

Jostein Alberti-Espenes er utdannet allmennlærer med hovedfag i pedagogikk, har jobbet mange år som kontaktlærer, sosiallærer og de siste årene som systemrådgiver for skoler. Forfatter av boka *Krenkelse i skolen – mobbingens bakteppe*. Kurset arrangeres i samarbeid med Gyldendal Akademisk.

**Enkle veier til karakterdannelse/
The Virtues Project**KURSHOLDERE: *Elise Bakke Seljevold og Terje Bakke Seljevold***Kurs 2 L**
Lørdag 3.11
12.30–15.30**Alle**

Hensikten er å lære veier til karakterdannelse ved hjelp av 5 ulike fremgangsmåter. Å ta dette i bruk i dagliglivet i samvær med personalet og barna. Bli mer bevisste på våre egne og andres indre, gode egenskaper/dyder. Vi bruker hele tiden dydene som verktøy, og kursdeltagerne blir kjent med dem gjennom enkle øvelser med hverandre.

Elise Bakke Seljevold, barnevernspedagog og fasilitator i The Virtues Project. Mor til to barn. Terje Bakke Seljevold, agronom og musiker. Har tilrettelagt TVP-individuelt for psykisk utviklingshemmede.

Å være liten i barnehagen

KURSHOLDER: *May Britt Drugli*

Kurs 3 L
Lørdag 3.11
10.00–12.00

Bhg / Ledere

Dette kurset gir en oversikt over nyere forskning om små barn i barnehage. Kurset egner seg for alle som er opptatt av å sikre et godt barnehage tilbud til de yngste barna. Det vil særlig bli lagt vekt på å formidle kunnskap om hva vi vet om effekter av tidlig barnehagestart og hvordan sikre et kvalitativt godt tilbud for de yngste barna.

May Britt Drugli er utdannet cand. paed og dr. philos, og jobber som førsteamanuensis ved RBUP, NTNU. Hun har blant annet skrevet boken *Liten i barnehagen*. Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Akademisk.

Relasjonen lærer og elev – viktig for elevenes læring og trivsel

KURSHOLDER: *May Britt Drugli*

Kurs 4 L
Lørdag 3.11
13.00–15.00

Skole

Dette kurset gir en oversikt over forskningsbasert kunnskap om lærer/elevrelasjonen. Det blir bl.a. presentert funn fra nyere norske studier: Hva betyr denne relasjonen for elevenes læring, atferd og psykiske helse? Hva sier lærere og elever selv om relasjonskvalitet? Hvorfor oppstår negative relasjoner og hva skjer da? Hvordan kan man fremme gode relasjoner? Kurset egner seg for lærere, spesialpedagoger, sosiallærere og ansatte i PPT.

May Britt Drugli er utdannet cand. paed og dr. philos, og jobber som førsteamanuensis ved RBUP, NTNU. Hun har blant annet skrevet boken *Relasjonen lærer og elev – viktig for elevenes læring og trivsel*. Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Akademisk.

Elever og hverdagskriser

KURSHOLDER: *Trygve Ebbesvik*

Kurs 5 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

B.trinn

Mange elever opplever kriser i hverdagen. Det kan være vold i hemmet, omsorgssvikt, seksuelle overgrep, samlivsbrudd, ute-stensing og mobbing. Skolene blir anklaget for ikke å se disse elevene og gripe fatt i dem. Ingen kriseteam står klar. Opplevel-sene kan ha store konsekvenser for barnas læring, utvikling og helse. Det er avgjørende at skolen ser disse barna og står klar til å hjelpe dem og familiene.

Trygve Ebbesvik er utdannet prest. Nå er han daglig leder i Per-sonalomsorg. Han har arbeidet mye med barn i kriser. Han har gitt ut ressursverkene «Omsorg i Skolen» og «Omsorg i Barneha-gen».

Mestringspedagogisk leksehjelp

KURSHOLDER: *Odd Erik Germundsson*

Kurs 6 L
Lørdag 3.11
12.30–15.30

Alle

Dette kurset i mestringspedagogisk leksehjelp er for deg som gir eller leder et leksehjelpstilbud, eller for dere som planlegger å starte opp med leksehjelp. Kurset gir innsikt i metoder der lek-sehjelp blir brukt til å styrke elevens selvfølelse, egenverd og motstandskraft. Dette er noe elever som sliter på skolen, trenger mer av. Kurset tar sikte på å inspirere og engasjere deg til å skape en leksehjelp som det «svinger» av. Metodene har gitt prisbelønte resultater i Oslo indre øst.

Odd Erik Germundsson (1948) er cand.mag. og har lærerhøy-skole, sosialantropologi, historie og flerkulturell pedagogikk i fagkretsen. Han har i 24 år vært pioner for mestringspedagogisk leksehjelp og har i like mange år arbeidet med enslige mindre-årige asylsøkere. Han er nå kursholder og faglitterær forfatter. Er blitt tildelt Oslo kommunes Servicepris (1996), Det Nytter-prisen (1997) og Foreldreprisen (2000) for sitt mestringspeda-gogiske metodearbeid.

Mestringspedagogikk – veien til egenverd og motstandskraft

KURSHOLDER: *Odd Erik Germundsson*

Kurs 7 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Alle

Mange ser på mestring som en suksessoppskrift som skaper enere. Ikke så mange vet hva mestring egentlig innebærer. Dette kurset i mestringspedagogikk vil utforske mestringsens grunnleggende prinsipper om empati og medansvar, egenverd og motstandskraft. Dessuten skal vi se på metoder som fremmer mestringsopplevelser for barn og unge – metoder som gjør at de opplever seg selv som unike og verdifulle selv om ikke alle blir enere. Metodene har gitt prisbelønte resultater og kan brukes av alle pedagoger med empati for barn og unge som har flere odds mot seg.

Odd Erik Germundsson (1948) er cand.mag. og har lærerhøyskole, sosialantropologi, historie og flerkulturell pedagogikk i fagkretsen. Han har i 24 år vært pioner for mestringspedagogisk leksehjelp og har i like mange år arbeidet med enslige mindreårige asylsøkere. Han er nå kursholder og faglitterær forfatter. Er blitt tildelt Oslo kommunes Servicepris (1996), Det nytter-prisen (1997) og Foreldreprisen (2000) for sitt mestringspedagogiske metodearbeid.

Belønning av barn – veien til det kommersielle mennesket, eller selve løsningen på dysfunksjonell atferd?

KURSHOLDER: *Patrick Glavin og Erling Dokk Holm*

Kurs 8 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Alle

Kurset består av at Patrick Glavin, som en engasjert og aktiv bruker av psykologien Carolyn Webster-Stratton, legger fram teorien og bruker eksempler, og at Erling Dokk Holm avbryter og stiller kritiske spørsmål. Det blir en form for samtale der Patrick forteller, og der Erling er den kritiske dialogpartneren som forsøker å argumentere for at Carolyn Webster-Strattons teorier svekker barn og unges integritet, og gjør dem belønningsstyrte.

Patrick Glavin arbeider på Brusetkollen skole og ressurscenter i utadrettet tjeneste. Han er spesialisert på Carolyn Webster-Stratton pedagogikk. Erling Dokk Holm, er førsteamanuensis ved Markedshøyskolen og forsker på organisasjonsbygging, byutvikling med mer.

Barn med AD/HD – et stort problem i dagens skole eller en spennende utfordring for dyktige lærere?

KURSHOLDER: *Sølvi Glevoll*

Kurs 9 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Alle

Antall urolige barn og barn med lærevansker i skolen øker. Bør barn med spesielle problemer gå på spesialskoler? Medfører integrering at verken barn med AD/HD eller øvrige elever får god undervisning? Hva er årsaken til AD/HD, hvilke egenskaper hos lærere og hvilken pedagogikk er viktig for å lykkes med disse barna? Hvilke tilrettelegging er nødvendig for at krevende barn utvikles til nyttige samfunnsborgere?

Kursholder har vært leder for Oslo/Akershus Fylkeslag av ADHD Norge. Som forelder til barn med AD/HD, har hun mange års erfaring i hvordan utfordringer med barn med AD/HD kan løses i skolesituasjonen. Hun er en mye brukt foreleser.

SYNG OG LÆR – et læringsverktøy som gir kunnskap og glede!

KURSHOLDER: *Margaret Heldor*

Kurs 10 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

SFO / B.trinn

På kurset

- vil du få informasjon av hvordan SYNG OG LÆR-serien ble til.
- vil du synge og bli kjent med mange av de nyeste sangene fra SYNG OG LÆR SAMFUNNSFAG og SYNG OG LÆR RLE (religion, livssyn og etikk).
- vil du få en presentasjon og smakebit fra SYNG OG LÆR NORSK og SYNG OG LÆR MATEMATIKK.
- vil du få se videoklipp fra SYNG OG LÆR brukt i skolen.
- vil det bli satt fokus på hjernen og sang som læringsverktøy.
- vil du få tips og ideer til bruk av sang som metode i god klasseledelse.

Margaret Heldor er til daglig lærer i barneskolen. Hun har lang erfaring fra grunnskolen både som lærer og skoleleder og har vært pedagogisk konsulent under arbeidet med den nye SYNG OG LÆR -serien. Hun har bl.a. laget tekster og oppgaver til flere av de nye sangene. Kurset arrangeres i samarbeid med Noteservice.

Digitalt fortalte historier

KURSHOLDERE: *Kristin Holte Haug,
Carsten Ohlmann og Grete Jamissen*

Kurs 11 L
Lørdag 3.11
13.00–15.00

Alle

I alle samfunn og kulturer er det blitt fortalt historier. Også i den digitale verden forteller vi historier, kanskje flere enn noen gang. Digital historiefortelling kan også være en vei til læring. Vi viser fortellinger og presenterer erfaringer med arbeidsmåten i barnehage og skole. Kurset inneholder også en innføring i redigeringsverktøy, visuelle og dramaturgiske virkemidler og etiske problemstillinger.

Kursholderne er redaktører av boken «Digitalt fortalte historier». De arbeider på Høgskolen i Oslo og Akershus, med lærerutdanning og mediefag, og er involvert i høgskolens prosjekt med digital historiefortelling. Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Akademisk.

Sammen kan vi klare det. Samarbeid med minoritetsspråklige foreldre

KURSHOLDER: *Bente B. Hugo*

Kurs 12 L
Lørdag 3.11
13.00–15.00

**SFO / S.trinn /
Ledere**

«Sammen kan vi klare det!» I hvilken grad får minoritetsspråklige foreldre muligheter til å bli myndiggjort i møte med skolen? I dette kurset vil du få konkrete forslag og gode ideer til hvordan vi kan få til et godt samarbeid mellom foreldre til elever fra språklige minoriteter og skole/SFO gjennom anerkjennelse og myndiggjøring.

Bente B. Hugo har over 30 års erfaring fra barnehage og skole. De siste 25 årene har hun jobbet i flerspråklige grupper. For tiden er hun ansatt som lærer og koordinator for flerkulturelt arbeid ved Fagerlund skole i Brumunddal.

Hvordan kan en god vurderingspraksis føre til god klasseledelse?

KURSHOLDER: *Marit Jensen*

Kurs 13 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Skole

- Fra kunnskapsmål til kompetansemål- hvordan?
- Hvordan formulere gode kjennetegn på måloppnåelse?
- Hvordan gi faglig tilbakemelding og framovermelding?
- Hvordan arbeide systematisk med vurdering uten å drukne i dokumentasjon?
- Hvordan involvere elevene i vurderingsarbeidet? Hva kjenner-tegner god klasseledelse?

Det blir gitt konkrete eksempler som skolen kan bruke i sin praksis.

Marit Jensen har mange års undervisningserfaring fra grunnskolen, og har også arbeidet som skoleleder. Hun har vært ansatt som pedagogisk veileder i Utdanningsetaten i Oslo kommune. For tiden arbeider hun som faglig pedagogisk veileder ved Fyrstikkalléen skole i Oslo. I tillegg driver hun konsulentfirmaet *Endringsagenten*, hvor fagområdene blant annet er skolevurdering og elevvurdering.

Det verdifulle museumsbesøket?

KURSHOLDER: *Stine Kühle-Hansen*

Kurs 14 L
Lørdag 3.11
10.00–12.00

Alle

Hva skal skolen gjøre, og hva skal museet gjøre for at et museumsbesøk skal gi elevene stort utbytte? Kurset retter seg til skoler som benytter Den Kulturelle Skolesekken eller som besøker museer og vitensentre. Det blir presentert ny forskning om læring på museer og ny forskning om skole/museumssamarbeid.

Stine Kühle-Hansen er lærer og museumsformidler. I tjue år har hun undervist i både grunnskolen og museer. I masteroppgaven skrev hun om museene som læringsarenaer. Kühle-Hansen produserer temautstillinger og undervisningsopplegg.

Barn og ungdom som uteblir fra skolen. Erfaringer fra arbeid med skoler, familier og elever

KURSHOLDER: *Sjur Langeland*

Kurs 15 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

Skole

Hva skjer når barn og unge blir borte fra skolen over lenger tid? Hvilke rutiner har skolen og kommunen i møte med denne problematikken, og hvilke utfordringer kan det stille samarbeidet mellom hjem og skole overfor? Hvordan kan vi møte de elevene det gjelder og legge til rette for at de kan finne veien tilbake til skolen og fellesskapet? Kurset tar for seg og drøfter disse spørsmålene med utgangspunkt i erfaringer fra mitt arbeid med elever, lærere og familier.

Sjur Langeland har mastergrad i religionspsykologi og er utdannet familieterapeut. Han arbeider til daglig med og har lang erfaring fra familieterapi, terapi, rådgivning og veiledning i kommunal regi og i privat praksis.

Det optimistiske barnet – hvordan finne og styrke barns positive tenkning

KURSHOLDER: *Hedvig Montgomery*

Kurs 16 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Alle

Optimistiske barn klarer seg bedre både faglig og sosialt – dette kurset viser hvordan du kan hjelpe barn å finne tro på fremtiden, snu negative situasjoner til noe positivt og til å si nei til katastrofetankene. På den måten er barna bedre rustet i møte med vanskelige situasjoner, får mer ut av undervisningen og kan unngå psykiske problemer som angst og depresjon. Innholdet er basert på prof.dr. Martin P E Seligmans kunnskap om motstandskraft og positiv psykologi og hans program for å styrke barns positive tenkning.

Hedvig Montgomery er utdannet psykolog og familieterapeut og er en engasjert og aktiv foredragsholder for skoler, barnehager og foreldre. Kurset arrangeres i samarbeid med Montgomery as.

Kunsten å stille gode spørsmål i klasserommet

KURSHOLDER: *Anne Schjelderup*

Kurs 17 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

M.trinn / U.trinn

Hvordan kan vi hjelpe elevene i å bli selvstendige og kompetente i sin egne tenkning? For å utvikle presis tenkning, må elever være i et miljø der god tenkning praktiseres hele tiden, i alle fag. Kurset gir en kort innføring i filosofisk metode og hvordan å lede samtaler der klassen sammen kan analysere fagstoff og skape helhet og sammenheng. Samtidig innvies elevene i kritisk tenkning. Metoden styrker elevenes leseforståelse og evne til oppgaveløsning. Deltagerne vil bli kjent med metodikk for å trene elevene i oppgaveløsning og drøfting, og de vil bli kjent med strategier for å kunne stille gode spørsmål.

Anne Schjelderup har hovedfag i pedagogikk og er spesialisert innen filosofisk samtaleledelse. Hun er erfaring som lærer, høgskolelektor og som filosofisk samtaleleder, blant annet i samarbeid med Barne- og Ungdomsfilosofene. I løpet av 2012 lanserer Kommunebokforlaget hennes bok om hvordan integrere filosofisk metode i fagundervisningen i skolen.

Kunsten å stille gode spørsmål i barnehagen

KURSHOLDER: *Anne Schjelderup*

Kurs 18 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

Bhg

Hvordan kan vi hjelpe barn til å utvikle sin egen tenkning? Barns undring og vitebegjær er et godt utgangspunkt for å ha filosofiske samtaler med barn. Kurset gir en kort innføring i små barns intellektuelle utvikling, og i hvordan vi voksne kan stimulere barns tenkning, synliggjort gjennom konkrete eksempler fra hverdagssituasjoner. Vi ser på sammenhengen mellom barnas tenkning og språkutvikling, og grunnleggende filosofisk/viten-skapelig metode. Deltagerne vil trene på å stille gode spørsmål ved å analysere konkrete utsagn. Det vil bli gitt en grunnleggende innføring i filosofisk samtaleledelse, og noen øvelser og aktiviteter vil bli presentert.

Anne Schjelderup har hovedfag i pedagogikk og er spesialist innen filosofisk samtaleledelse. Hun har erfaring som filosofisk samtaleleder, blant annet i samarbeid med Barne- og Ungdoms-filosofene. Anne var tidligere høyskolelektor ved førskolelærer-utdannelsen ved Høgskolen i Vestfold. Hun er nå fagleder for Plan og Utvikling for fem barnehager i bydel Søndre Nordstrand, og daglig leder for Taranrød barnehage.

Lederskap i klasserommet

KURSHOLDER: *Peter Sjöberg*

Kurs 19 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Alle

Ikkeverbal kommunikasjon – er verktøy og modeller for og bli bedre på kommunikasjon. Du vil oppdage nøyaktig hva det er som gjør at møter blir bedre, fordi vi kan gjøre flere av disse ikkeverbale teknikker og modeller uavhengig av pedagogikk, utdanning og erfaring.

- opprette naturlig og vellykket relasjon med uhåndterlige personer
- fundament og betydningen av ikkeverbal kommunikasjon, som er et sted mellom 85-93 prosent av vår kommunikasjon
- bli oppfattet av andre som svært kompetent, trygg og tydelig – uten å si et eneste ord!
- vellykket ledelse ved hjelp av ikkeverbale teknikker og modeller.

Peter Sjöberg som er svensk, men bor og arbeider i Norge, har forelest og undervist innenfor kommunikasjon og ledelse i snart 14 år. Han inspirer og utvikler folks evne til kommunikasjon slik at de oppnår resultater på en profesjonell, troverdig og inspirerende måte. Peter utdanner ikke for å øke deltagerens kunnskaper, han utdanner for å øke deltagerens ferdigheter.

Neste time

KURSHOLDER: *Kaare Skagen*

Kurs 20 L
Lørdag 3.11
13.00–15.00

Skole

Det tar tid å bli en fullbefaren lærer som behersker undervisning og skolearbeid til fulle. Mye tyder på at de lærerne som lykkes har en vilje til å lære bort noe verdifullt. En lærer som selv har hatt utbytte av sin faglige utdanning, vil gjerne formidle det samme til elevene sine. Kaare Skagen tar opp hvordan en nyutdannet lærer gradvis utvikler seg til en erfaren, dyktig lærer.

Kaare Skagen er forfatter og professor ved Høgskolen i Oslo og Akershus, og kommer i mai med boken *Neste time*. Han har tidligere blant annet gitt ut boken *Læreren som elsket å undervise*. Kurset arrangeres i samarbeid med Fagbokforlaget.

Demokratisk medborgerskap

KURSHOLDER: *Janicke Heldal Stray*

Kurs 21 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

M.trinn /
U.trinn / Ledere

I kurset gjennomgår vi forskjellige undervisningsstrategier som bidrar til å styrke elevenes demokratiske kompetanse. Elevenes demokratiske kompetanse knyttes til de grunnleggende ferdighetene og kompetansemålene. Kursdeltagerne lærer hvordan demokratisk medborgerskap kan forstås i en pedagogisk sammenheng og hvordan teorier om demokratisk medborgerskap kan brukes som redskap i undervisningen.

Janicke Heldal Stray er pedagog og har skrevet boken «Demokrati på timeplanen». Hun er redaktør og bidragsyter i boken «Demokratisk medborgerskap i skolen». Kurset arrangeres i samarbeid med Fagbokforlaget.

Vi kan! Skapende arbeid i barnehagen

KURSHOLDER: *Morten Sæther*

Kurs 22 L
Lørdag 3.11
09.00–11.30

Bhg

Gjennom bruk av fortellinger, lek og kreative aktiviteter skapes en læringsarena der barna er hovedaktører. En praktisk tilnærming med fokus på rammeplanens fagområde Kunst, kultur og kreativitet. La deg inspirere av Morten Sæthers unike evne til å oppdage potensialet for lek og læring med musikk, fortellinger, hverdagslige situasjoner og bilder.

Morten Sæther er en engasjerende kursholder. Han jobber ved Dronning Mauds Minne høgskole i Trondheim, og er opptatt av at leken skal være den aller viktigste aktiviteten for barna i barnehagen. Kurset arrangeres i samarbeid med Cappelen Damm Undervisning.

Barnet viser vei.

– Veien til samhandling med barn som er vanskelige å forstå og vanskelige å komme i kontakt med

KURSHOLDERE: *Mette Thiedemann, Lena B Nettum og Greta Aagre*

Kurs 23 L
Lørdag 3.11
13.00–14.30

Alle

Gjennom å dele våre erfaringer, refleksjoner og videoeksempler ønsker vi å illustrere hvordan barnet kan vise vei i samhandlingen. Ved å tone seg inn på og lytte til barnets uttrykksformer, blir de hjulpet til å forstå barnet bedre. Ved å følge og speile barna etableres det gradvis en relasjon som igjen gir rom for gjensidig lek og samhandling. Vi beveger oss inn i et landskap med tidlig relasjon og samspill, musikk, musisk improvisasjon og ikke minst lek.

Kursholderne er musikkterapeuter og førskolelærere, og ansatt på Pedagogiske fagsenter i hver sin bydel i Oslo. Deres musikkterapeutiske arbeidsområde er knyttet til barn med nedsatt funksjonsevne i bydelenes barnehager. De er også førskolelærere med til sammen over 30 års erfaring som musikkterapeuter ved fagsentrene.

Lydfargemetoden

KURSHOLDER: *Maaike Visser*

Kurs 24 L
Lørdag 3.11
13.00–14.30

Skole

Lydfargemetoden er en fonologisk lese- og skriveopplæringsmetode. Det er en praktisk metode som er konkret og appellerer til flere sanser. Elever som har brukt metoden øker sin fonologiske bevissthet og utvikler en raskere og sikrere avkodning. Lydfargemetoden bygger på en faglig progresjon hvor en går skrittvis fram og det blir brukt en del konkretiseringsmaterieill.

Maaike Visser er pedagog, helsesøster og Marte Meo-terapeut, og har lang erfaring i kunnskapsformidling. Hun utviklet Lydfargemetoden etter at hun opplevde at hennes dyslektiske sønn ikke hadde tilstrekkelig utbytte av ordinær spesialundervisning.

Rommet som den tredje pedagog

KURSHOLDER: *Ragnhild Eielsen Wiig*

Kurs 25 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Bhg / S.trinn

Rommet som den tredje pedagog – praktisk vinkling på hvordan det fysiske rommet kan fremme det pedagogiske arbeidet og tilrettelegge for et godt læringsmiljø. Barnehagens arkitektur og fysiske miljø har betydning for den pedagogiske virksomheten. I kurset vil jeg se på hvordan man kan tilrettelegge for gode fysiske rammer for omsorg, lek, læring og danning. Kurset vil i hovedsak fokusere på innemiljø, men også ta for seg noe om det fysiske rommet ute. Kurset er lagt opp med mange eksempler og bildebruk.

Ragnhild Eielsen Wiig – utdannet førskolelærer, jobbet som styrer i privat barnehage, jobbet som rådgiver hos barnehagesjefen i Stavanger kommune, driver nå inPed med pedagogkollega. Fokus på læring gjennom dialog og relasjonsbygging. Kurset arrangeres i samarbeid med InPed.

Prosjektarbeid i barnehagen – Verden gjennom kunst

KURSHOLDERE: *Anne B. Hansen og Bente Marie Widell*

Kurs 26 L
Lørdag 3.11
12.30–15.30

Bhg

Verden gjennom kunst er et prosjekt med fokus på de estetiske fagene i barnehagen, knyttet opp mot en flerkulturell tilnærming. Østheim Barnehage har de siste årene jobbet med prosjektarbeid og har utviklet seg i takt med at barnehagen har fått mer og mer inspirasjon fra Reggio Emilia. Kurset passer for de som ønsker nye impulser til prosjektjobbing, ideer til å jobbe med estetiske fag og de som er nysgjerrige på pedagogikken i Reggio Emilia.

Bente M. Widell og Anne B. Hansen jobber som styrer og pedagogisk leder i Østheim Barnehage. De har fem års samarbeid med fokus på prosjektarbeid og estetiske fag. Reggio Emilia-pedagogikken preger deres barnesyn etter å ha deltatt på kurs i Italia høsten 2012.

Steg for Steg

KURSHOLDER: *Wenche Kamp Øibrekken*

Kurs 27 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Bhg / SFO /
S.trinn

Fra fødselen og frem til 5–8 år er barn først og fremst følelses-mennesker. Det er i denne alderen at deres følelsesliv programmeres, som for eksempel følelsen av å være verdifull, eller ikke. Kurset vil handle om hvordan du som voksen møter barna på en likeverdig, men ikke likestilt måte. Jeg vil demonstrere Steg for Steg (tre hovedområder: empati, sinne og problemløsning) som arbeidsredskap for å vise hvordan voksne kan møte barn slik at de har tillit til å vise sin sosiale kompetanse og har tro på at de er verdifulle og gode nok som de er!

Wenche Kamp Øibrekken har holdt kurs for barnehagefolk i over 15 år. Hun er førskolelærer, har lang utdanning og erfaring i ledelse, har en spesialpedagogisk utdanning, og er snart utdannet relasjonsterapeut ved Relasjonssenteret. Hun har jobbet i over 30 år med barn i barnehagen, i skolen og i pedagogisk psykologisk tjeneste. Hun stortrives med å jobbe med barn. Kurset arrangeres i samarbeid med Prosocial – senter for sosial og emosjonell læring.

Retten til å ta egne valg – dialogbasert undervisning som engasjerer mange elever – et undervisningsopplegg som kan brukes i ulike fag

KURSHOLDER: *Ronit Cohen og Bjørg Spillum*

Kurs 28 L
Lørdag 3.11
09.00–11.30

U.trinn

Presentasjon av veilederen «Retten til å ta egne valg – ideer til undervisningsopplegg om tvangsekteskap og nærliggende temaer». Den er basert på erfaringer fra IMDis arbeid mot tvangsekteskap og utviklet av IMDis minoritetsrådgivere i samarbeid med lærere. Opplegget har skapt stort engasjement hos elever hvor det har vært prøvd ut. Kan benyttes og tilpasses ulike fag som samfunnskunnskap, religion, norsk, historie m.m.

Ronit Cohen og Bjørg Spillum er minoritetsrådgivere i Oslo-skolen. De jobber spesielt med ungdommer som utsettes for en type kontroll som resulterer i manglende sosial og faglig utvikling, deltakelse og evne til selvstendighet. Kurset arrangeres i samarbeid med Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi).

Barn og unge født i feil kropp som får behandling på Rikshospitalet

KURSHOLDERE: *Tone Maria Hansen og Mikael Bjerkeli*

Kurs 29 L
Lørdag 3.11
12.30–15.30

Alle

Kurset tar opp forskjellige utfordringer og problemstillinger for barn og ungdom som opplever de er født i feil kropp og som får behandling på Rikshospitalet. Det blir også tatt opp nyere forskning og forskjellige kjønnsidentitetsproblemer hos barn og unge. Kurset henvender seg til leder og lærere i skolen, ansatte i barnehager og andre som arbeider med barn og unge.

Tone Maria Hansen er sosiolog og har publisert mange artikler om tematikken kjønnskifte. Mikael Bjerkeli er sosionom. Begge er ansatte i Harry Benjamin ressursenter som arbeider for kjønnskiftepasienter på Rikshospitalet.

Seksuelle overgrep mot barn og unge. Hvordan kan jeg oppdage det – og hva gjør jeg da? Kan det forebygges?

KURSHOLDER: *Margrete Wiede Aasland*

Kurs 30 L
Lørdag 3.11
09.00–15.00

Alle

Mange barn og unge som utsettes – eller har blitt utsatt for seksuelle overgrep (s.o), blir ofte oversett. De går i barnehage, skole og SFO. Barn som utsettes for s.o kan gi vage signaler på at de blir utsatt for overgrep. Voksne som ble utsatt for overgrep som barn sier: «De voksne må ha sett at noe var galt». Hva kan *DU* gjøre for at de utsatte barna skal tørre å si fra til deg? Hva må du kunne for å se signalene fra barn og unge? Kurset inneholder informasjon om barns seksualitet, signaler, forebygging og hva du skal gjøre når du er bekymret.

Margrete Wiede Aasland er forfatter, spesialist i sexologisk rådgivning og terapeut og er tilknyttet Institutt for klinisk sexologi og terapi i Oslo. Hun er en engasjert og dyktig foredragsholder som klarer å gjøre temaet om seksuelle overgrep mot barn både levende og lærerikt.

Løsningsfokus i ledelse, noen grep ved ulike lederutfordringer

KURSHOLDER: *Jan Olav Haugen*

Kurs 31 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Leder / Alle

Kurset gir en innledning til tankegang/filosofi i LØFT og noen hovedprinsipper for løsningsfokusert tilnærming. Derneft omtales og drøftes områder løsningsfokus kan benyttes på i ledelse – samarbeidsutvikling, konfliktløsning, individuelle samtaler, kulturutvikling. Tilnærmingene kan anvendes både i ledelse av voksne og i klasseromsledelse.

Jan Olav Haugen er utdannet cand.polit. med fagene pedagogikk, sosiologi, psykologi og historie. Sertifisert på LØFT-metoden. Ledererfaring og bred erfaring innen opplæring, HMS og organisasjonsutvikling i stat og kommune. Lærer deltid i NKI.

Lederstiler: Flokkleder eller sliten gjeter?

KURSHOLDERE: *Anne Kristin Palm og Anne Kari Vindenes*

Kurs 32 L
Lørdag 3.11
13.00–15.30

Skole

Noen lederstiler skaper mer entusiasme og større lojalitet enn andre. Ledere som skaper endring og oppfordrer til dette – er viktige i arbeidslivet, da evnen til forandring er utslagsgivende for å henge med i dagens kunnskapssamfunn og utvikling. Forskning tyder på at ledelse i form av kontroll og styring bør utfylles av bevisstgjøring av lederen som rollemodell og inspirator.

Anne Kristin Palm og Anne Kari Vindenes har spesialisert seg på co-active coaching og transformasjonsprosesser. Gjennom å trene menneskene og utvikle relasjonene mellom dem styrkes motivasjonen, mestringsopplevelsen og produktiviteten.

Innføring i coachingteknikker

KURSHOLDERE: *Anne Kristin Palm og Anne Kari Vindenes*

Kurs 33 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Alle

Grunnleggende teknikker for å bruke coaching som metode i barnehage og skole. Bevisstgjøring av og trening på ferdigheter som gjør ledere og lærere bedre i stand til å møte barn, ungdom og kollegaer og påvirke til positiv produktivitet.

Anne Kristin Palm og Anne Kari Vindenes har spesialisert seg på co-active coaching og transformasjonsprosesser. Gjennom å trene menneskene og utvikle relasjonene mellom dem styrkes motivasjonen, mestringsopplevelsen og produktiviteten.

Kvalitetsvurdering som organisasjons- læring på skole- og kommunenivå – Når lærere, ledere og politikere skaper skoleutvikling

KURSHOLDER: *Knut Roald*

Kurs 34 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Alle

Kursholder belyser forskningsresultater og praktiske eksempel på velfungerende kvalitetsarbeid på skole- og kommunenivå. Nasjonale prøver, kartleggingsprøver, tilstandsrapporter og tilsyn fungerer svært ulikt fra skole til skole og fra kommune til kommune. Hvorfor har noen miljøer nytte av dette, mens andre opplever vektleggingen av tester og resultater som ufruktbart? Hva er ledernes rolle i kvalitetsarbeidet, og hvordan trekke både ansatte og politikere med på en meningsfull måte?

Kursholder er dosent ved Høgskolen i Sogn og Fjordane og har jobbet med nasjonale forskningsprosjekter om kvalitetsvurdering på skole- og kommunenivå. I juni kommer boken *Kvalitetsvurdering og organisasjonslæring*, en bok med utgangspunkt i hans doktorgradsarbeid. Kurset arrangeres i samarbeid med Fagbokforlaget.

Lederteam som gjør en forskjell

KURSHOLDERE: *Birgitte Hauge og Christine Stray*

Kurs 35 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Ledere

I alle virksomheter er ledelse en viktig faktor for å oppnå resultater. Moderne organisasjoner ser betydningen av å jobbe i lederteam for å møte komplekse utfordringer og høye krav. Dette kurset har en praktisk tilnærming og viser hvordan du kan jobbe med eget lederteam. Kurset omhandler:

- Ulikheter som ressurs – hvordan utnytte komplementære ferdigheter til beste for organisasjonen.
- Fra gruppe til lederteam – hvordan bygge et velfungerende team.
- Kjennetegn ved team som oppnår ekstraordinære resultater.

Birgitte Hauge og Christine Stray jobber sammen i nettverket Veien Videre Consulting – **www.veienvidereconsulting.no**. Birgitte Hauge er statsviter, og Christine Stray er siviløkonom. Begge er sertifiserte coacher med lang erfaring innenfor organisasjonsutvikling og endringsledelse. De jobber med ledertrening, kommunikasjon og coaching.

Situasjonsavhengig ledelse – hvordan treffe medarbeiderne der de er?

KURSHOLDERE: *Birgitte Hauge og Christine Stray*

Kurs 36 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

Ledere

Medarbeidere er forskjellige, og krever derfor ulike ferdigheter av deg som leder. Det er lett å fryse fast i et mønster. Av og til krever situasjonen at du tar i bruk nye sider av deg selv. Kurset viser hvordan du som leder kan:

- analysere medarbeiderens utviklingsnivå når det gjelder kompetanse og motivasjon
- ta i bruk ulike lederstiler som passer til medarbeiderens utviklingsnivå
- gjøre medarbeidere mer motiverte og selvgående
- bli tydeligere og mer effektiv som leder

Birgitte Hauge og Christine Stray jobber sammen i nettverket Veien Videre Consulting – **www.veienvidereconsulting.no**. Birgitte Hauge er statsviter og Christine Stray er siviløkonom. Begge er sertifiserte coacher med lang erfaring innenfor organisasjonsutvikling og endringsledelse. De jobber med ledertrening, kommunikasjon og coaching.

LØFT for barn i barnehagen

KURSHOLDER: *Terje Wiik*

Kurs 37 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

Bhg /
Ledere / Alle

Løsningsfokuset tilnærming (LØFT) er et glimrende verktøy for å løfte barn i barnehagen. Også de voksnes trivsel og motivasjon øker når man jevnlig lykkes som stolt barneveileder. I dette kurset møter du situasjoner og historier du vil gjenkjenne. Ettåringen løfter på beinet helt selv under bleieskift og får klapp og ros. Toåringen blir yr av glede når du tar henne på fersken i selv å henge opp smokken. Femåringen gleder seg til neste gang dere skal ha en trivselsprat. Du får verktøy som kan hjelpe deg til å øke innsatsen for det vi vet virker aller best. Gjennom humor, latter og lek skaper du en arena på din avdeling der barn blir sett for sine talenter og får sjansen til å utvikle seg til den beste versjonen av seg selv.

Terje Wiik er pedagog og far til tre jenter. Han har ti års erfaring som inspirator og foredragsholder og har de siste årene kurset og veiledet SFO-er og barnehager i LØFT-metodikk. I forbindelse med kurset får du spesialpris på boken «LØFT for barn i barnehagen», se **www.loftforbarn.no**.

Skatteskrinet – Repertoar til samlingsstunden!

KURSHOLDER: *Anita Berge*

Kurs 38 L
Lørdag 3.11
09.00–13.00

**Bhg / SFO /
Ledere**

Alle som jobber med barn trenger å få påfyll av ideer innimellom. Kurset Skatteskrinet gir deg en overflod av sanger, regler, rytmer, fortellinger og dukketeater av typen som virker hver gang og forgyller hverdagen og samlingsstunden! Alt er enkelt å ta rett med deg og dele med barna på din arbeidsplass. Bli med på et morsomt og inspirerende kurs!

Anita Berge er utdannet førskolelærer og musikk lærer, og jobber som dukkefører, kursholder og skribent i Alveslottet Dukketeater. Hun har skrevet boken «Dukketeater i barnehagen» (2011).

Musikk for smårollingene i barnehagen. Hvorfor og hvordan arbeider vi med musikk med 1–3-åringene

KURSHOLDER: *Bente Bogen*

Kurs 39 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Bhg

Praktisk musikkarbeid med 1–3-åringene i barnehagen med eksempler på sanger, regler, bevegelse, lydarbeid og spill på instrumenter. Kort teoridel om barns musikalske og sansemotoriske utvikling. NB! Kurset er kun åpent for deltakere som kan være tilstede i hele kursets lengde.

Bente Bogen driver privat musikkpedagogisk praksis med Musikk fra livets begynnelse-grupper, piano- og gitarundervisning, damekor og barnehagekurs. Hun er utdannet musikkpedagog ved Bergen Lærerhøgskole, Universitetet i Oslo og Barratt Due musikk institutt.

Sesam, sesam lukk deg opp!

KURSHOLDER: *Constance Elmenhorst*

Kurs 40 L
Lørdag 3.11
10.00–12.00

Bhg / SFO /
S.trinn

27 års lek med formingsfaget skal samles mellom to permer. I kurset får du konkrete tips om daglig formingslek med barn. Vi snakker om hva målet med forming kan være, rammen rundt en aktivitet og ser på bilder som viser barn i ulikeformingsprosesser. Vi er innom temaene akvarell, trykk, fettfarger og tredimensjonalt materiell.

Constance Elmenhorst er førskolelærer med lang erfaring og har forfattet boken «Skrinet med det rare i. Praktisk bruk av eventyr i barnehage og småskole». Driver firmaet «Titt-deg!» Kommunikasjon og inspirasjon og er veileder og kursholder.

Musisk lek gjennom lyd – stemme – bevegelse

KURSHOLDER: *Svein Fuglestad*

Kurs 41 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Bhg / SFO /
S.trinn

Målet med kurset er å gi ny inspirasjon og mot til å sette i gang musiske aktiviteter i barnehage og småskole, og samtidig vise at lek med musikk kan stimulere barns skapende evner og sosial kompetanse. Med utgangspunkt i lyd, stemme, bevegelse og kroppens instrument vil vi utforske, eksperimentere og komponere på ulike måter. Deltagelse på kurset krever ingen spesielle forkunnskaper i musikk eller ferdigheter på instrumenter.

Svein Fuglestad er høgskolelektor i musikk ved Høgskolen i Oslo og Akershus, og underviser studenter på barnevern, muntlig fortelling og drama og teaterkommunikasjon. Han har lang erfaring innen musikkterapeutisk arbeid med barn og voksne, og er Fellow i den musikkterapeutiske retningen *Guided Imagery and Music*. I over 20 år har han jobbet på *Aksept – senter for alle berørt av hiv*, *Kirkens Bymisjon*. Svein er også utøvende sanger og kursholder, og har jobbet musikkterapeutisk på *Støttesenter mot Incest* og på *Senter for seksuelt misbrukte menn*.

Små barn, store streker – Forming med de minste i barnehagen (Praksisdel) – Workshop

KURSHOLDER: *Camilla Grieg*

Kurs 42 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

Bhg

Fargelek for alle

Fargelek for alle er en kreativ workshop for deg som trenger inspirasjon og ideer til hvordan du kan arbeid med form og farge i egen barnehage, på SFO, i skogen, i parken eller i klasserommet. I verksted vil du få anledning til å prøve ut en lekende og eksperimentell metodikk som er tilpasset små barns forutsetninger. Metodikken du blir kjent med er åpen og uten fasit. Sammen med steiner, trestykker, papp, bobleplast, gamle fotballer, små kuler, klær, stoffrester i spreke farger, spruteflasker, papir og plastfolie, får du anledning til å prøve ut barnehagens basismateriell på nye måter. Dette er et praktisk og lekende kurs. Ha med deg egen maleskjorte. Kursmateriell per person kr 50,–.

Camilla Grieg er utdannet førskolelærer og har arbeidet med barn i barnehage og skole i mange år. I dag har hun etablert som frittstående kursholder og tekstforfatter, og har hatt skriveoppdrag blant annet for *Barnahageforum.no* og *Verktøykassa*. Høsten 2010 kom hun med boken *Fargelek – en håndbok for barnehagen*, som ble laget i samarbeid med Pedagogisk Forum. Høsten 2012 kommer hun ut med boken *Skapende barnehage – matematikk*.

Kreativ grindvev

KURSHOLDER: *Tove Gulsvik*

Kurs 43 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

M.trinn

Enkel innføring i grindveving med fokus på fargeglede og mestring. Det veves kreative armbånd, skjerf og «akvariefisker». Lærer tar med alt utstyr som trengs. Materialpakke: kr. 30,– inkl. liten grindvev kr. 60,–.

Tove Gulsvik er ansatt i Norges Husflidslag som husflidskonsulent i Buskerud. Hun er utdannet vevlærer fra Høgskolen i Oslo og har undervist på alle trinn i grunnskolen og i videregående. I Norges Husflidslag er hun kurslærer bl.a. på kurs for instruktører i barnehusflid. Kurset arrangeres i samarbeid med Norges Husflidslag.

Leker med låt

KURSHOLDER: *Anne Guri Gunnerød*

Kurs 44 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

SFO / B.trinn

Med ferskt trevirke og skarp kniv spikker vi enkle «musikkinstrumenter» som purkefele, vindorgel, skralle, rislerasle og ryt-mestokker. Vi maler med friske farger og pynter med det vi har for hånden. Bruk av kniv, sag og øks på trygg og sikker måte. Hvordan organisere et spikkeverksted. Enkle spikkegrep gjennomgå. Hvilke treslager er best og hva skjer når treet tørker? Lærer har spikkeemner og verktøy.

Kursholder er ansatt i Norges Husflidslag, er lærer og har undervist i folkehøgskole og i grunnskolen. Gjennom prosjektet «Gjør et spikk» har hun kurset lærere og elever i å forme tre med kniv og øks. Kurset arrangeres i samarbeid med Norsk husflidslag.

Forming med barn – materialer og teknikker

KURSHOLDER: *Trude Iversen*

Kurs 45 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

Bhg / SFO /
S.trinn

Forming med barn handler mer om prosess enn om produkt. Rammeplanen fordrer oss til å jobbe med ulike teknikker og ulike materialer. I løpet av dette kurset skal vi innom litt teori knyttet til barns estetiske prosesser og fenomenet forming i barnehagen, i tillegg blir det utforskning med materialer og teknikker. Målet med kurset er å utvide begrepet forming – kanskje dere blir inspirert til å sette i gang med nye og annerledes formingsprosjekter?

Kursholder er faglærer i Kunst og håndverk, med videreutdanning i barnehageped. og småbarnsped. Jobbet tidligere som sløydlerer på ungdomsskole. Har vært engasjert som vikar på førskolelærerutdanningen på HiOA. Trude har jobbet flere år i barnehage som pedagogisk leder på småbarnsavdeling og jobber aktivt med form, farge, teknikker, materialitet og kreativitet for barn i alle aldre.

Formingsglede med av form

KURSHOLDER: *Tor Eirik Magnussen*

Kurs 46 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Alle

Vi gjentar suksessen. Kun formingsglede og inspirasjon i høysete. Vi leker med ostevox og bonzaytrad, vi maler og lager skulpturer og smykker. Og alle går hjem lykkelige med massevis av formingsprodukter. Kurset passer for alle. Kr. 50,- for kursmateriell som betales ved oppmøte.

Tor Eirik Magnussen har holdt over tusen formingskurs med vekt på i motivasjon og formingsglede og beviser at alle behersker forming, uansett forkunnskaper. Kurset arrangeres i samarbeid med av form.

Produksjon for sal og scene

KURSHOLDER: *Hogne Moe*

Kurs 47 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

M.trinn /
U.trinn / Ledere

Det er mange urpremierer rundt på norske skoler. Ivrige skuespillere, regissører, sangere og dansere jobber med stor iver fram mot forestilling og smiler med hele seg når applausen bruser mot dem. Dette kurset tar for seg alle elementene som er med på et teaterprosjekt: Manus/ dramatisering, regi, musikk/ sanger/ kontumentumlyder/filmeffekter, scenografi, kostymer og scenelys/ scenelyd. De fleste skoleoppsetninger har begrenset budsjett og på kurset vil deltagerne få høre om smarte måter å få så godt resultat som mulig.

Kursholder Hogne Moe har lang erfaring med å sette opp teaterstykker for barn og ungdom. Han har skrevet barnebøker (Jonas i jungelen, Mia- det er meg m. fl) og laget mange sanger for samme målgruppe. Han jobber for tiden som dramalærer på Toneheim Folkehøyskole. Kurset arrangeres i samarbeid med Norsk Noteservice as.

Trommekurs

KURSHOLDER: *Modou Nying*

Kurs 48 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Alle

Lær å spille afrikansk djembe av erfarne Pa Modou. Fokus er grunnleggende rytmer, teknikk og samspill. Djembe er en tromme som gir en rund god lyd. Man spiller kun med hendene og den kan spilles på sittende på en stol eller ved å sitte oppå den. Alle sanser og hele kroppen tas i bruk for å leke rytmene frem sammen!

Pa Modou har mer enn 30 års erfaring fra hjemlandet Gambia og som trommelærer i Sverige og Norge. Han jobber for tiden som assistent i barnehage og har lang erfaring i å tromme sammen med barn og å lære bort til voksne. Han holder også egne kurs for barnegrupper og voksne på Kampen i Oslo.

Trommekurs

KURSHOLDER: *Modou Nying*

Kurs 49 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

Alle

Lær å spille afrikansk djembe av erfarne Pa Modou. Fokus er grunnleggende rytmer, teknikk og samspill. Djembe er en tromme som gir en rund god lyd. Man spiller kun med hendene og den kan spilles på sittende på en stol eller ved å sitte oppå den. Alle sanser og hele kroppen tas i bruk for å leke rytmene frem sammen!

Pa Modou har mer enn 30 års erfaring fra hjemlandet Gambia og som trommelærer i Sverige og Norge. Han jobber for tiden som assistent i barnehage og har lang erfaring i å tromme sammen med barn og å lære bort til voksne. Han holder også egne kurs for barnegrupper og voksne på Kampen i Oslo.

Sans og samling

KURSHOLDER: *Ingeborg Somer*

Kurs 50 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

1. del: Grunnleggende øvelser innen danseimprovisasjon, kreativ bevegelse med tverrfaglig innhold og enkel komposisjon. Tilrettelagt klasserom, gymsal og andre arealer.

S.trinn

2. del: Innføring i kinestetiske øvelser som stimulerer og styrker indre muskulatur, bevisstgjøring og velvære i kroppen. Emosjonell og sanselig stimuli, gjennom langsom bevegelse og vennlig berøring. Bidrar til å styrke hjernens funksjon og utvikler sosiale ferdigheter. Ha med myke, bevegelige klær og skrivesaker.

Ingeborg Somer er styremedlem i Dans i Skolen. Hun er utdannet danser, koreograf og pedagog og har lang erfaring som yogalærer, dansepedagog og dansekunstner i inn- og utland. Kurset arrangeres i samarbeid med Dans i skolen.

Kunst og håndverk etter K97

KURSHOLDER: *Agneta Stave*

Kurs 51 L
Lørdag 3.11
12.30–16.00

Foredraget viser eksempler på nødvendige endringer for kunst- og håndverksfaget etter kunnskapsløftet. Vurderingsarbeidet står sentralt i denne endringen og foredraget viser eksempler og konkretiserer med bilder av elevarbeider.

B.trinn

Agneta Stave er faglærer ved Skøyen skole i Oslo og har et utvidet fagansvar ved skolen. Hun har også vært med å utarbeide veiledningsheftet for vurdering i kunst- og håndverk, gitt ut av utdanningsetaten i Oslo.

Hvordan lage flotte dyrehoder av gips og papir!

KURSHOLDERE: *Liv Hegerstrøm og Solveig Sæter*

Kurs 52 L
Lørdag 3.11
09.00–12.30

M.trinn

Dette er et praktisk kurs, du går hjem med et ferdig opplegg og et eksempel du kan vise elevene dine: Et jakttrofé! Oppgaven er utprøvd flere ganger på 7.trinn og engasjerer både gutter og jenter. Dette er en oppgave alle mestrer. Man lager et skjelett av hønsenetting som kles med gipsbånd. Hodene dekorerer med silkepapir, servietter el.

Liv Hegerstrøm er allmennlærer med tilleggsutdanning i KH. Solveig Sæter er utdannet fra Kunst og håndverkskolen med tilleggsutdanning i pedagogikk. Begge har mange års praksis fra mellomtrinnet.

Trådsløyd – Tatersløyd

KURSHOLDER: *Magnhild Tallerås*

Kurs 53 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

SFO / Skole

Teknikken har fått navn etter at mange av de «reisende» laget visper og annet som de solgte. På kurset gjennomgås enkle modeller som barn kan lage og hva som egner seg for de ulike aldersgrupper. Kurslærer tar med materialer, det koster kr. 50,- og betales til kurslærer. Kursdeltagerne bør ta med noen spisse tenner om de har.

Magnhild Tallerås er ansatt i Norges Husflidslag som husflidskonsulent i Hedmark. Hun har bred erfaring som kurslærer innen ulike teknikker, og hun har undervisningserfaring fra ungdoms- og folkehøgskoler. Kurset arrangeres i samarbeid med Norges Husflidslag.

Design og kreativitet på stram line

KURSHOLDER: *Anne Tolk*

Kurs 54 L
Lørdag 3.11
09.00–15.00

M.trinn / U.trinn

Kreativitet må læres og utvikles! Oppnå gode resultater gjennom morsomme, praktiske og enkle prosesser i kunst og håndverk. «Designbrief» er en arbeidsmetode som gir eleven mulighet til å foreta bevisste valg, utvide horisonten og skape gode design. Kurset blir delt inn i praktisk arbeid, eksempler på elevarbeid på alle nivåer fra 5.til 10.trinn, oppgaver og vurdering. Materialpris: kr. 50,- pr. deltaker.

Anne Tolk er faglærer ved Bakkeløkka ungdomsskole. Har 17 års fartstid fra mellomtrinn, ungdomstrinn og vgs. Drifter utvekslingsprosjekter i teknologi/design, entreprenørskap og kunst og håndverk med engelsk skole. Har hatt designreportasjer i bladet «Form».

Dans for 4.–7. trinn

KURSHOLDER: *Hanne Mari Ørbæk*

Kurs 55 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

B.trinn

På kurset lærer dere noen enkle, morsomme danser som kan brukes i musikk-, gym- eller fysaktivitetene! Passer best for 4.–7. trinn.

HMØ er musikk lærer som har arbeidet i grunnskolen i mange år. Hun har også lang erfaring som kursholder i dans og bevegelse for lærere.

Muntlige ferdigheter i norskfaget – praksiseksempler fra ungdomstrinnet

KURSHOLDERE: *Kathinka Blichfeldt og Therese Fløtre*

Kurs 56 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

U.trinn

Kurset vil vise eksempler på hvordan man systematisk kan trene muntlige ferdigheter. Det vil bli lagt vekt på vurdering for læring og å vise mulige veier fram mot muntlig eksamen og sluttvurdering.

Therese Fløtre arbeider for tiden som inspektør på Risenga ungdomsskole i Asker. Der har hun særlig ansvar for spesialundervisning og underviser i norsk. Hun er en av forfatterne bak *Kontekst Tekster 3* og *Kontekst Fordypning i norsk*. Kathinka Blichfeldt er rektor ved Borgen ungdomsskole i Asker og har bakgrunn som sosiallærer med fagene norsk og musikk. Hun er en av forfatterne bak norskverket *Kontekst* og har de siste årene holdt en rekke kurs i norskfaget.

Sikringskost for god skolestart

KURSHOLDER: *Marit Aars Eide*

Kurs 57 L
Lørdag 3.11
13.00–15.00

S.trinn

Å knekke lesekode er utfordrende. Hvordan kan vi sikre at vi får med oss alle? Hva er en god bokstavprogresjon, og hva er enkel nok tekst for en nybegynner? Hvordan får vi foreldrene med på laget i dette viktige arbeidet? Kurset gir en praktisk innføring i trinnene i leseprosessen og i hva som er god sikring for å få trygge og glade lesere.

Marit Aars Eide er adjunkt med fordypning i norsk og leseopplæring. Hun har 19 års erfaring fra Nesodds skolen, der hun nå jobber som leseveileder og holder foreldrekurs innenfor emnet.

Les mindre – forstå mer! Om lesing og lesestrategier

KURSHOLDERE: *Lisbeth M. Brevik og Ann Elisabeth Gunnulfsen*

Kurs 58 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Skole

Mange elever leser fra første til siste ord i en tekst. Ved å bruke lesestrategier oppdager de at de kan lese mindre – men forstå mer! Kurset tar opp:

- Hvordan elever kan lese for å forstå
- Hvordan «angripe» en tekst selv om den er vanskelig – og få noe ut av den
- Hvordan oppleve mestring ved hjelp av lesestrategier

Lisbeth M. Brevik er doktorgradsstipendiat ved Institutt for lærerutdanning og skoleforskning, UiO, og har arbeidet som lærer og avdelingsleder i grunnskolen og videregående skole. Ann Elisabeth Gunnulfsen har bakgrunn som rektor på Søndre Modum ungdomsskole og har mastergrad i utdanningsledelse. Hun har også vært lærer og undervisningsinspektør i grunnskolen. Kurset arrangeres i samarbeid med Gyldendal Akademisk.

Veiledet lesing på småskoletrinnet

KURSHOLDER: *Solveig Kristin Holm*

Kurs 59 L
Lørdag 3.11
09.00–13.00

S.trinn / M.trinn

Lesing er en av de viktigste grunnleggende ferdigheter... Hvordan kan vi gjennom tidlig innsats drive en systematisk og individuell opplæring i denne ferdigheten? Dette kurset gir deg ideer og inspirasjon til å gjennomføre veiledet lesing på småskoletrinnet med fokus på:

- Å lese for å lære
- Lesing i alle fag
- Å tilegne seg effektive lese- og læringsstrategier tidlig

Solveig Kristin Holm er undervisningsinspektør ved Heggedal skole i Asker som har drevet veiledet lesing siden 2002. Hun har holdt kurs i veiledet lesing for Cappelen Damm siden 2005.

Å skrive er å tenke – arbeid med skrijving som grunnleggende ferdighet i alle fag!

KURSHOLDER: *Marit Jensen*

Kurs 60 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

M.trinn /
U.trinn / Ledere

De siste årene med skriveforskning har bidratt til større innsikt i hva vi faktisk gjør når vi skriver. Hvordan planlegger, formulerer og bearbeider vi tekstene våre? Gode tekster blir sjelden skrevet rett ned, de er omarbeidet flere ganger. Dette er en viktig innsikt elevene må få så tidlig som mulig i sitt skriveutviklingsløp. Kurset vi gi konkrete tips og opplegg når det gjelder skrivestrategier og hvordan en motiverer elevene til å skrive.

Marit Jensen har mange års undervisningserfaring fra grunnskolen. For tiden arbeider hun som faglig pedagogisk veileder ved Fyrstikkalleen skole i Oslo. I tillegg driver hun konsulentfirmaet *Endringsagenten*. Hun er forfatter av læreverket *Fra saga til CD* (Fagbokforlaget).

Fortellerkurs – Miljøfortelling

KURSHOLDER: *Georgiana Keable*

Kurs 61 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Bhg

Miljøfortelling for barnehager. Målet er å vekke kjærlighet for trær og fugler, vann og sol gjennom levende fortelling. Samtidig som barna får styrket sine lytterferdigheter, utviklet sitt språk og blir ENDA mer glad i deg!

Georgiana Keable er pioner for fortellerrenessansen i England og Norge. Leder for Fortellerhuset. Undervist Fortellerkunst i 15 år på HiO. Ledet seks fortellerfestivaler i Oslo og fortalt i mange land. Forteller på et 5-årig skoleprosjekt i Groruddalen. Brenner for miljøfortelling, poesi og flerspråklig fortelling.
(www.georgiana.net)

Les for meg!

KURSHOLDER: *Karianne Reite*

Kurs 62 L
Lørdag 3.11
13.00–15.00

Bhg

Høytlesing stimulerer språk og fantasi hos barn og kan bidra til den gode samtalen. Kurset viser også hvordan en kan bruke litteratur i barnehage og småskole og fokuserer på leselyst. I tillegg presenteres en del av årets barnelitteratur som kan bidra til å gi barna gode leseopplevelser.

Karianne Reite er barnebibliotekar ved Nesodden bibliotek og leder for samarbeid mellom bibliotek og barnehager. Hun reiser mye rundt og holder bokbad og lesestunder for de minste barna.

Så blekket spruter – skrijving i ulike sjangre

KURSHOLDER: *Kathrine Wegge*

Kurs 63 L
Lørdag 3.11
09.00–11.00

M.trinn

Kurset handler om å lære skrijving i ulike tekstsjangre: Elevene presenteres for en modelltekst og læreren guider dem gjennom denne ved å peke på kjennetegn i teksten. Læreren synliggjør også skriveprosessen, fra fundering, gjennom planlegging og skrijving av utkast, til finpussing og endelig framføring eller publisering. Lærerens rolle er å være mellomledd mellom tekst og leser – og tekst og skriver.

Kathrine Wegge har erfaring fra Osloskolen som skoleleder og lærer. Etter to studiebesøk i Australia og New Zealand har hun formidlet veiledet lesing til norske lærere. I tillegg har hun oversatt og bearbeidet verket *Så blekket spruter*.

Fortellerkurs – mer levende engelsk!

KURSHOLDER: *Georgiana Keable*

Kurs 64 L
Lørdag 3.11
12.30–15.30

U.trinn

Hvordan får et fremmedspråk til å leve – ved bruk av fortelling. Spesielt med tanke på engelsk.

Georgiana Keable er pioner for fortellerrenessansen i England og Norge. Leder for Fortellerhuset. Undervist Fortellerkunst i 15 år på HiO. Ledet seks fortellerfestivaler i Oslo, og fortalt i mange land. Forteller på et 5-årig skoleprosjekt i Groruddalen. Hun brenner for miljøfortelling, poesi og flerspråklig fortelling.
(www.georgiana.net)

Lese- og skrivemuligheter med IKT-verktøyet ClaroRead

KURSHOLDER: *Lars Johan Hagen*

Kurs 65 L
Lørdag 3.11
09.00–11.00

Skole

ClaroRead Plus Pc&Mac er et brukervennlig Hjelpemiddelet som tar for seg området lese- og skrivevansker, med fokus på å gjøre det enklere for deg med å arbeide med din datamaskin. ClaroRead Plus har 50 forskjellige stemmer for opplesing av tekst, deri blant fem kvalitetsstemmer på norsk. Produktet har Stavekontroll, ordbok og synonymordbok. Produktet skanner papir og PDF-filer (OCR).

Lars Johan Hagen er utdannet lærer og har jobbet i åtte år med lese- og skrivehjelpemidler. Han har samarbeidet med firmaet Activium AS og var ansatt i to år i firmaet Include AS. Lars er nå deleier i firmaet tretac Interface AS med fokus på produkter fra firmaet ClaroSoftware med lese- og skrivehjelpemidler for Pc og Mac.

Nybegynnerkurs i Powerpoint

KURSHOLDER: *Knut Løken*

Kurs 66 L
Lørdag 3.11
10.00–15.00

Alle

Kurset gir en kort innføring i bruk av dataprogrammet POWER-POINT. Dette verktøyet er nyttig og morsomt i forbindelse med presentasjon av forskjellige emner. I løpet av fem timer får du bare en smakebit av hva POWERPOINT består av. Men dette kan kanskje inspirere deg til ytterligere innsats for å lære verktøyet. Ta med minnepenn, fordi dere får bruksanvisning på den.

Knut Løken har arbeidet ved Engebråten ungdomsskole i Oslo. Han har undervist i sju moduler i DATAKORTET. Han har hatt ansvar for dataopplæringen av personalet ved Engebråten skole og vært administrator for Classfrontier.

Photo Story i skolen

KURSHOLDER: *Petter Rustad*

Kurs 67 L
Lørdag 3.11
13.00–15.00

M.trinn / U.trinn

Photo Story er et presentasjonsverktøy som gir deg muligheten til å kombinere tekst, lyd og bilde på en kreativ måte. Photo Story egner godt til å lage digitale fortellinger med bilder eller tegninger som utgangspunkt. Programmet er gratis, og det er enkelt og intuitivt å bruke.

Petter Rustad er lærer på Alværn ungdomsskole på Nesodden. Tidligere har han jobbet 9 år som kontaktlærer på mellomtrinnet. Underviser i fag som matematikk, samfunnsfag, RLE, kroppsøving og musikk.

Smartboard på barnetrinnet

KURSHOLDER: *Ketil Torvund Sørlien*

Kurs 68 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

B.trinn

Bruk av Smartboard på barnetrinnet. Introduksjon av praktiske undervisningsopplegg, ideer til undervisningsopplegg, workshop med veiledning og presentasjon av gruppearbeid.

Ketil Sørlien 44-årig utdannet allmennlærer. Ikt-ansvarlig på Disen skole. Brenner for å utvikle IKT i skolen.

Fra kreative lydopptak til animasjonsfilm

KURSHOLDER: *Marianne Undheim*

Kurs 69 L
Lørdag 3.11
09.00–12.00

Bhg

Arbeid med digitale verktøy i barnehagen er viktig, og det er nødvendig å sikre progresjon i det digitale arbeidet. Hvor skal vi begynne? Hva passer for de yngste barna, og hva med de eldste? Gjennom arbeid med animasjonsfilm, kan barna delta aktivt, fra ide til ferdig produkt. Jeg vil vise konkret hvordan en animasjonsfilm kan lages, og presenterer aktuelle verktøy i dette arbeidet.

Marianne Undheim er assisterende styrer i Klepp familie- og friluftsbarnehage. Kurset arrangeres i samarbeid med GAN Aschehoug.

Inkluderende spesialundervisning og tilpasset opplæring i matematikk på ungdomstrinnet

KURSHOLDER: *Brynhild Farbrot Foosnæs*

Kurs 70 L
Lørdag 3.11
09.00–11.30

M.trinn / U.trinn

Kurset bygger på kursholders erfaringer fra arbeid med elever med svake resultater i matematikk på ungdomstrinnet. Det blir en blanding av teori og gjennomføring av en rekke praktiske aktiviteter som er med på å fremme forståelse og motivasjon for faget. Kurset passer for alle som jobber med matematikkopplæring på mellomtrinnet og ungdomstrinnet. Ta med egen saks, limstift, kortstokk og en terning. Kursholder er rektor på Bærums Verk skole.

Kursholder er rektor på Bærums Verk skole. Brynhild har erfaring som matematikklærer og spesiallærer i hele grunnskolen, holder stadig kurs og har siden 2005 vært tilknyttet matematikksenteret som ressursperson.

Forsøk til oppklaring, undring og lek

KURSHOLDER: *Kai Lützenkirchen*

Kurs 71 L
Lørdag 3.11
13.00–15.00

M.trinn

Enkelte konsepter i naturfag kan være vanskelige å fatte. Dette kurset vil være en demonstrasjon av en del forsøk som lett kan utføres med hele klasser og krever ikke avansert utstyr. Forsøk som kan brukes til å forklare evolusjon og dannelse av solsystemer, forsøk som lar elever prøve seg fram og undersøke egenskaper samt noen enkle leker som kan brukes for å demonstrere ulike fysiske prinsipper.

Kai Lützenkirchen er utdannet allmennlærer med spesialisering i naturfag, som han synes er kjempegøy! Han jobber som lærer på mellomtrinnet og har mye erfaring med hvordan man med praktisk tilnærming kan formidle naturfag til barn.

Aball1 – motiver til faglig læring gjennom samarbeid og morsom fysisk aktivitet!

KURSHOLDER: *Glenn Andersen*

Kurs 72 L
Lørdag 3.11
13.00–15.00

Alle

Kurset gir innblikk i hvordan du enkelt kan legge til rette for en aktiv og engasjerende læringshverdag. Aball1 er både metoden og et læringsverktøy som gjør det mulig å kombinere morsom fysisk aktivitet med regning, skriving og lesing. Oppgavene løses i fellesskap og samarbeidsferdigheter trenes under læringsaktiviteten. Glenn gir deg mange konkrete ideer og tips til morsomme oppgaver og øvelser.

Glenn Andersen er gründer og utvikler av det pedagogiske konseptet Aball1. Han har lang erfaring med å engasjere utsatte barn og unge til læring gjennom fysisk aktivitet og samarbeid, og er en av Ferds sosiale entreprenører. Kurset arrangeres i samarbeid med Gladiator GT AS.

Barna i skogen

KURSHOLDER: *Jan-Kåre Fjeld*

Kurs 73 L
Lørdag 3.11
13.00–15.00

Bhg / SFO /
S.trinn

«Barna i skogen» er fortellingen om ungene på Borge skole natur-SFO som siden 2005 har tilbrakt all sin SFO-tid i villmarksleiren i skogen. Stikkord: Frisk luft, fysisk aktivitet, sunt kosthold. Det vil bli vist film, «1317 Skøvven – Barna i skogen» og eksempler på ukeplaner, månedsplaner og årsplaner som viser hva, hvordan og hvorfor.

Jan-Kåre Fjeld (54), førskolelærer, har arbeidet som SFO-leder siden 1990. Har holdt kurs og foredrag om ute-SFO både innenlands og utenlands, blant annet ved The European Institute of Outdoor Adventure Education and Experiential Learning.

Alle barn skal være «Konge over Kroppen» – hele livet

KURSHOLDER: *Per Kølle*

Kurs 74 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

Alle

Barn skal være «konge over kroppen» hele livet. Derfor bør de i barnehage og skole ha en kroppsutdannelsesmappe. Mappen kommer fra danske prosjekter i skole og barnehage og er et avgjørende samarbeidsredskap for barn, foreldre og pedagoger. Aktivitetsideene illustrerer hva barn normalt skal kunne fysisk/motorisk i ulike aldre og stammer fra års praksis med fysisk aktivitet og læring. På kurset kan du prøve apparater og bestille mappene.

Kursholder har hatt ledelsesansvar i Ballerup kommune i praktisk-estetiske fag, underviser på lærehøgskoler og idrettsinstitutt og er en mye brukt foredragsholder. Han har utarbeidet kroppsutdannelsesmappen samt fysiske redskaper/apparater til læringsmiljøer i barnehage, skole og SFO. Kurset arrangeres i samarbeid med Per Kølle.

Skrivedans

KURSHOLDER: *Marianne Rasch Johnsen*

Kurs 75 L
Lørdag 3.11
09.30–11.30

Bhg / SFO /
S.trinn

Skrivedans er en skriftmetode som er utviklet av Ragnhild Ous-soren-Voors fra Nederland i begynnelsen av 90-årene. Materialet består av 9 temaer. Hvert tema bearbejdes først med grov-motoriske bevejelser i luften, deretter de samme bevejelserne på papiret eller tavlen til samme musikk. Målet er å gå fra frie linjer til konkrete linjer. Skrivedans er et samspill mellom lek, musikk og bevegelse.

Marianne Rasch Johnsen er ergoterapeut og jobber på Haug skole og ressurscenter. Hun har brukt Skrivedans for barn med spesielle behov i mange år. Hun har også brukt Skrivedans i vanlig skole hvor det er integrert barn med spesielle behov. Skrivedans er for alle!

Naturleikeklassen

KURSHOLDER: *Jan M. Loftesnes*

Kurs 76 L
Lørdag 3.11
13.00–16.00

Bhg / SFO /
S.trinn

Naturleikeklassen – Uteaktivitet som ein arena for heilskapleg læring. Etablering av og bruk av uteområde. Leik som metode. Teoretisk innføring og aktivitetar.

Jan M. Loftesnes er førstelektor ved Høgskolen i Sogn og Fjordane. Brei erfaring som undervisar og kurshaldar sidan 1990 både i friluft og kroppsøving i skule og førskoleutdanning.

Dans i barnehagen

KURSHOLDER: *Bjørg Grete Olsen*

Kurs 77 L
Lørdag 3.11
12.00–13.30

Bhg

Kurset tar med personalet inn i en undervisningstime på linje med kursopplegget som benyttes ved barnehagene. Vi viser dansen forenet med begrepsopplæring, motorisk og sosial trening på tvers av kjønn, alder og etnisitet. Dansekursene gir økt selvtillit, selvironi og mestringsfølelse, forenet med masse latter og moro. Bevegelsene er enkle som barna husker, uavhengig av tid, sted og fysikk. Måltrettet fokus og konsentrasjon gir økte læringsresultater.

Bjørg Grete Olsen er utdannet dansepedagog, og er daglig leder og eier av Bjørg Gretes danseskole. Hun har arbeidet med musikk og barn, både funksjonsfriske og utviklingshemmede i over 30 år. Danseskolen har for tiden faste kursopplegg ved et flertall barnehager i Oslo og omegn. Kurset arrangeres i samarbeid med BG Dance Forum ltd/Bjørg Grethes Danseskole og Trygg Trafikk.

Dans i barnehagen

KURSHOLDER: *Bjørg Grete Olsen*

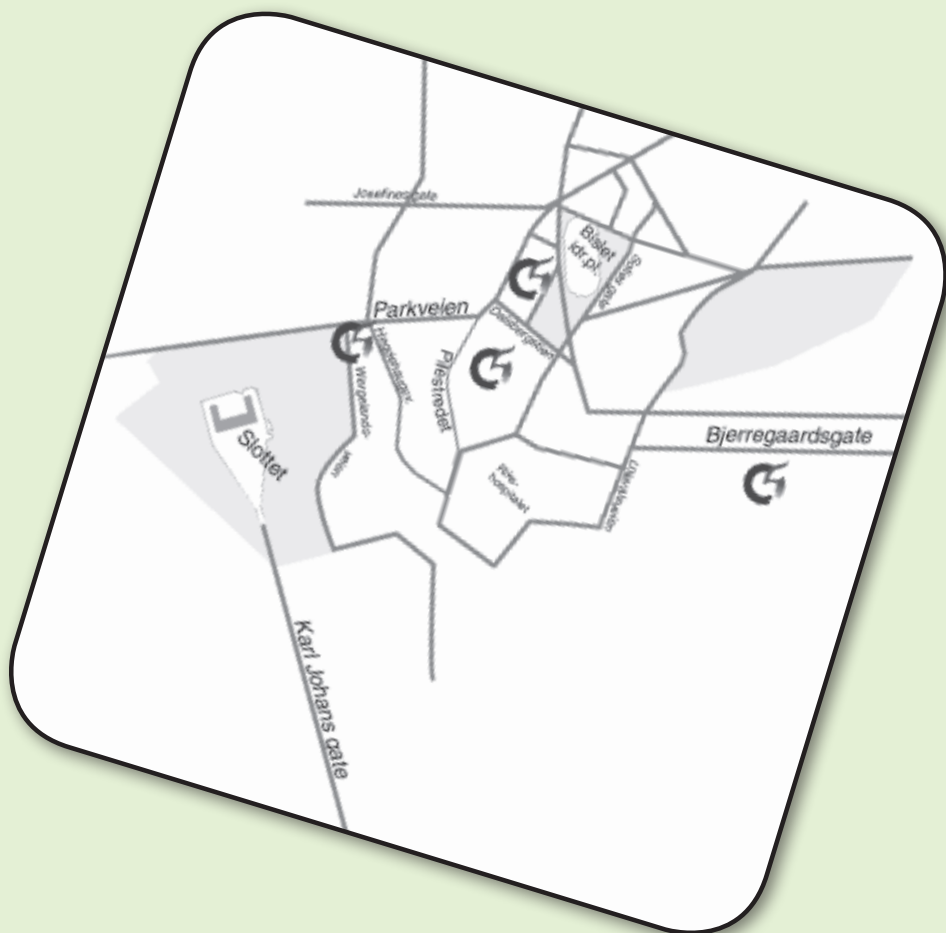
Kurs 78 L
Lørdag 3.11
14.00–15.30

Bhg

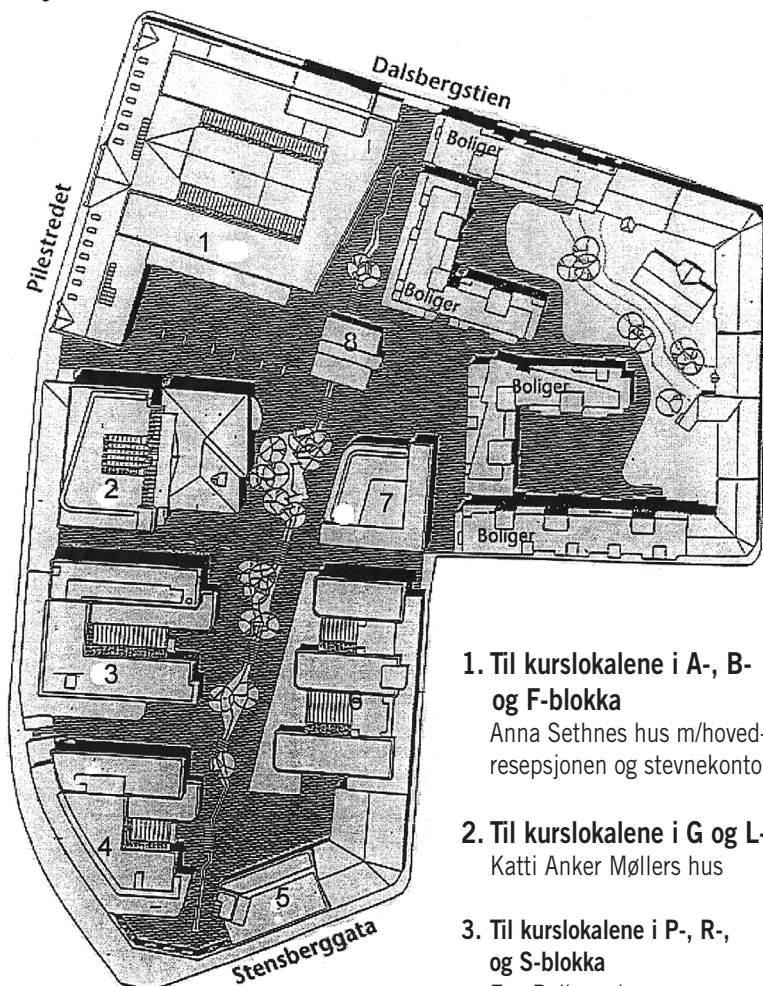
Kurset tar med personalet inn i en undervisningstime på linje med kursopplegget som benyttes ved barnehagene. Vi viser dansen forenet med begrepsopplæring, motorisk og sosial trening på tvers av kjønn, alder og etnisitet. Dansekursene gir økt selvtillit, selvironi og mestringsfølelse, forenet med masse latter og moro. Bevegelsene er enkle som barna husker, uavhengig av tid, sted og fysikk. Måltrettet fokus og konsentrasjon gir økte læringsresultater.

Bjørg Grete Olsen er utdannet dansepedagog, og er daglig leder og eier av Bjørg Gretes danseskole. Hun har arbeidet med musikk og barn, både funksjonsfriske og utviklingshemmede i over 30 år. Danseskolen har for tiden faste kursopplegg ved et flertall barnehager i Oslo og omegn. Kurset arrangeres i samarbeid med BG Dance Forum ltd/Bjørg Grethes Danseskole og Trygg Trafikk.

Høgskolen i Oslo

Frydenlundområdet

1. Til kurslokalene i A-, B- og F-blokka

Anna Sethnes hus m/hoved-resepsjonen og stevnekontoret.

2. Til kurslokalene i G og L-blokka

Katti Anker Møllers hus

3. Til kurslokalene i P-, R-, og S-blokka

Eva Balkens hus

4. NKS-gruppen

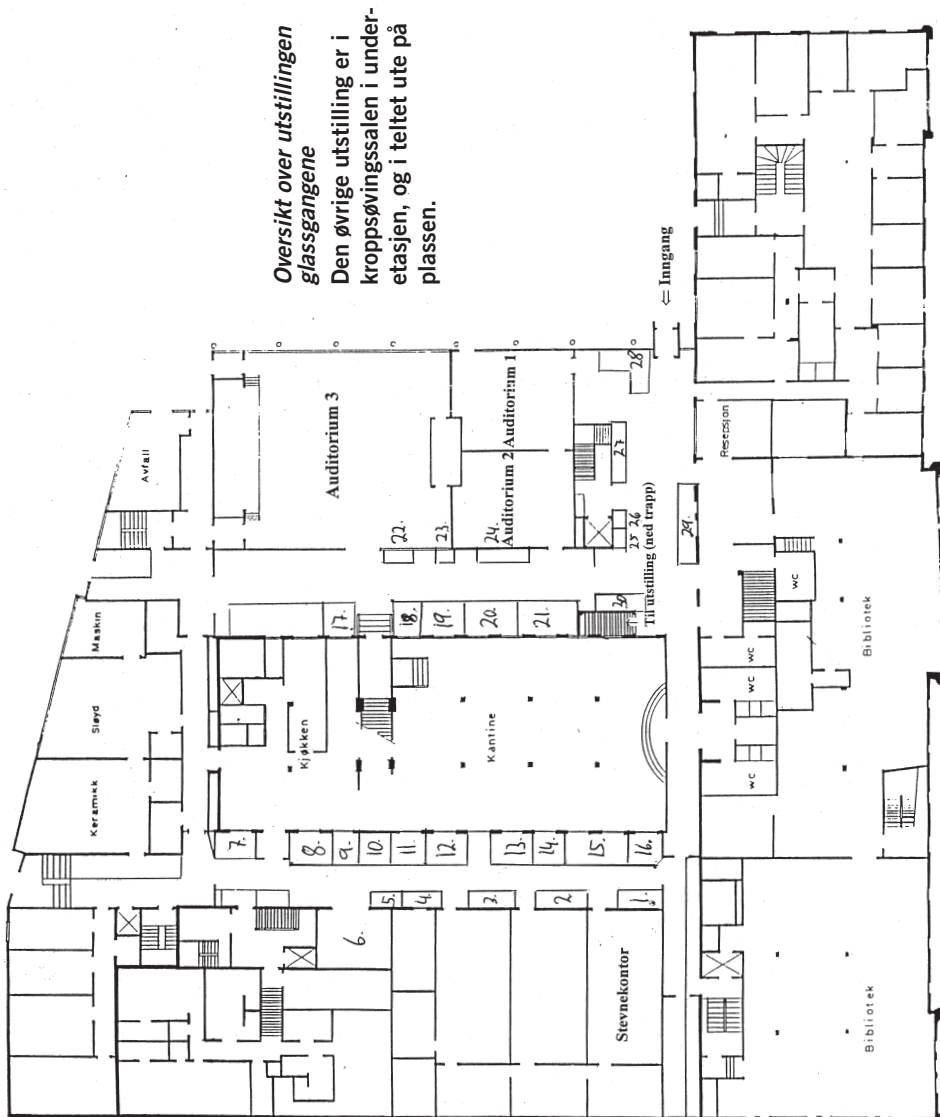
7. Til Flu-salen

FIRMA	PLASSERING	STAND NR
Utstilling i glassgangen		
Amajo as	Glassgang	19
Bjørg Grete danseskole	Glassgang	23
Den Norske Turistforening	Glassgang	17
Elektronisk Undervisningsforlag AS	Glassgang	14
Esstess-Forlaget	Glassgang	15
FORUT	Glassgang	25
FUG	Glassgang	5
GAN Aschehoug	Glassgang	27+28
Grom as	Glassgang	18
Gyldendal Bhg+Akademisk	Glassgang	24
Hurra Forlag	Glassgang	26
Kompetansetorget AS	Glassgang	9
Kopinor	Glassgang	21
Libretto forlag	Glassgang	1
LingIT	Glassgang	8
Mangschou Forlag	Glassgang	10
Milas	Glassgang	29
Norges Film As	Glassgang	12
Norges Husflidlag	Glassgang	13
NorMedia AS	Glassgang	2
Norsk Vann	Glassgang	3
Norsk Noteservice as	Glassgang	6
PVS Pedagogisk Vikarsentral	Glassgang	22b
Snøball Film As	Glassgang	4
Special Pædagogisk forlag	Glassgang	22a
Tell Forlag as	Glassgang	20
TRESS	Glassgang	30
Tretac interface AS	Glassgang	16
Utdanningsforbundet Akershus	Glassgang	11
Yrkesforlaget AS	Glassgang	9

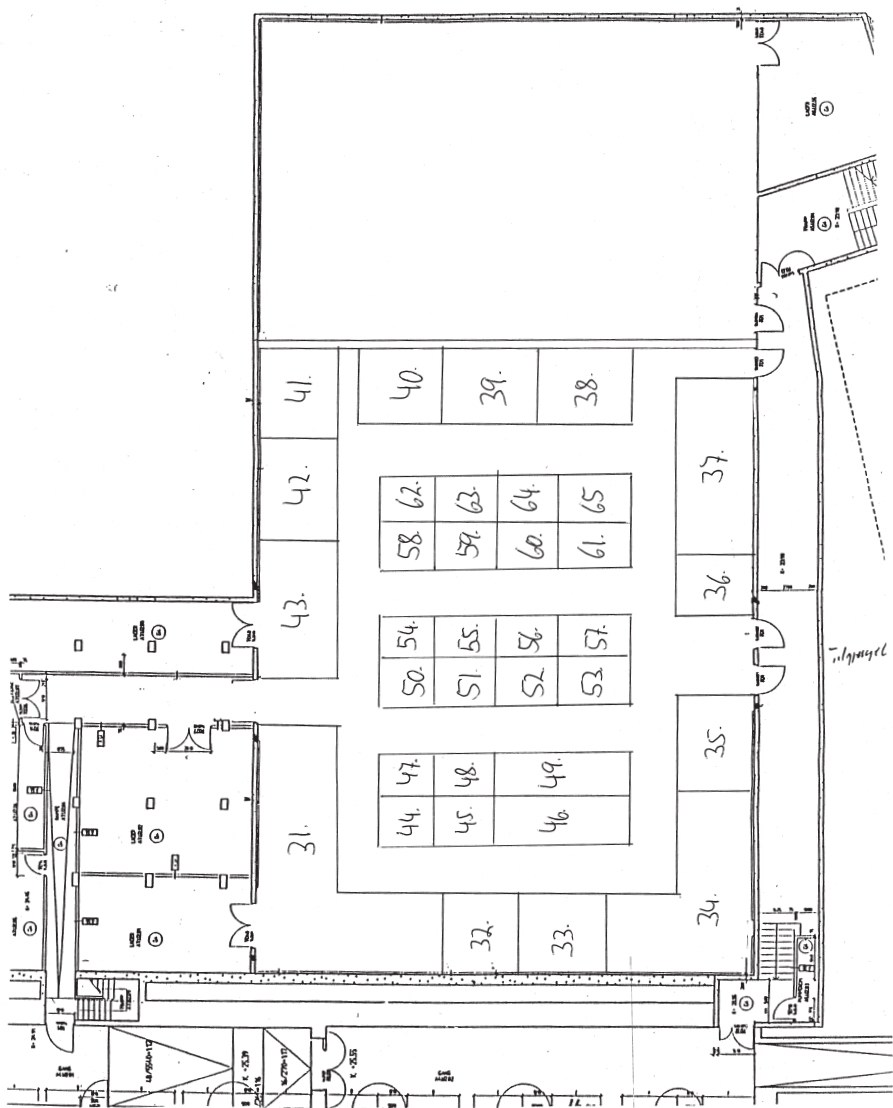
FIRMA	PLASSERING	STAND NR
Utstilling i kroppsøvingssalen		
ABA - Skol	Kr.øv.sal	34
ADHD Norge Oslo	Kr.øv.sal	54
AH2	Kr.øv.sal	45
BARNEVADEREN	Kr.øv.sal	55
Det norske skogselskap	Kr.øv.sal	31
e-Lector	Kr.øv.sal	50
Harry Benjamin Ressurssenter	Kr.øv.sal	62
Lese Bedre	Kr.øv.sal	58
Leser søker bok	Kr.øv.sal	44
Livsglede for eldre	Kr.øv.sal	59
Match Learner AS	Kr.øv.sal	47
Medietilsynet	Kr.øv.sal	33
MikroVerkstedet as	Kr.øv.sal	32
Musikk-Husets Forlag A/S	Kr.øv.sal	48
Norsk Leirskoleforening	Kr.øv.sal	38
Norsk Skogbruksmuseum	Kr.øv.sal	31
OKANI Læremidler	Kr.øv.sal	37
Retursamarbeidet LOOP	Kr.øv.sal	51
Scandec Systemer AS	Kr.øv.sal	42
Skogbrukets kursinstitutt.	Kr.øv.sal	31
Utstilling i teltet på gårdsplassen		
Arbeid med ord	Teltet	72
Ascehoug Undervisning	Teltet	66
Cappelen Damm AS	Teltet	69
Cyberbook	Teltet	74
Elektronisk Undervisningsforlag	Teltet	76
Fagbokforlaget	Teltet	67
GAN Aschehoug	Teltet	71
Gyldendal Undervisning	Teltet	68
ORDNETT	Teltet	70
Pedagogisk Bokklubb	Teltet	73
Trygg Trafikk	Teltet	75
Utstilling ute på gårdsplassen		
Mesnali leirskole og leirsted	Ute	77

Kart over utstillere

1. et.

Oversikt over utstillere i kroppsvøvingssalen

Oversikt over utstillere i teltet

10		7			
66.			67.	68.	69.
76.	75.	74.	73.	72.	71.
				70.	

Vedtekter for Østlandsk Lærerstevne

§ 1 Målsetting

Formålet med Østlandsk Lærerstevne er å samle skolefolk, barnehagepersonell og andre interesserte til kurs, orienteringer og drøftinger av aktuelle skole- og utdannings spørsmål.

§ 2 Program m.v.

Styret skal legge opp et allsidig program for hvert stevne. Programmet skal tilgodese interesser og behov hos brede grupper. Organisasjonsmessige spørsmål skal holdes utenfor programmet. Stevnet bør omfatte en utstilling av læremidler og undervisningsutstyr.

§ 3 Styre

Stevnet ledes av et styre som består av leder, nestleder og ni medlemmer. Styret velges på årsmøte etter innstilling fra en valgkomite (jfr.§5). Stemmerett har alle som møter på årsmøte. Dersom mer enn to styremedlemmer går ut av styret i perioden, avgjør styret selv om suppleanter skal tiltre styret fram til neste valg. Suppleantene har talerett, men ikke stemmerett i styret. Lederen velges ved særskilt valg for en periode på ett år. Styret velger nestleder blant styremedlemmene for en periode av ett år. Styremedlemmene velges for to år. Ved gjenvalg velges styremedlemmene for ett år av gangen.

§ 4 Revisor

Årsmøte velger to revisorer for en periode på ett år.

§ 5 Valgkomitè

De medlemmer som går ut av styret utgjør valgkomitè for neste årsmøte.

§ 6 Årsmøte

På hvert årsmøte skal styret legge fram en årsmelding. Dessuten skal forretningsføreren avgi rapport om regnskapet for foregående stevne. Revisorene skal avgi revisjonsberetning.

§ 7 Forretningsfører

Styret kan tilsette forretningsfører for ett år av gangen. For forretningsføreren gjelder egen instruks som fastsettes av styret.

§ 8 Oppløsning

Vedtak om oppløsning skal fattes av årsmøtet. Den eventuelle kapital institusjonen eier skal avsettes til et fond. Fondet skal komme tilsatte i barnehager og skoler på Østlandet til gode i form av stipendier som deles ut etter søknad. Til å forvalte fondet oppnevner årsmøtet et fondsstyre med fem medlemmer. Fondsstyret skal søke å finne grunnlag for å gjenoppta driften. For at forslag om oppløsning skal kunne behandles, må årsmøtet være innkalt gjennom offentlig kunngjøring, der forslaget er referert.

NOTATER

[illegible]

KORT OM

Fabelaktig

FØRMIDLING

Norske lærere er fabelaktige formidlere. I Kopinor har vi latt oss inspirere til, sammen med lærere, å sette i gang flere aktiviteter under navnet *Fabelaktig formidling*. Samtidig ønsker vi å skape bevissthet om Kopinoravtalen, som gir adgang til å kopiere tekster og bilder fra bøker, blader, aviser og Internett.

Følg med oss på Østlandsk lærerstevne!

Kopinor

WWW.KOPINOR.NO/SKOLE

NATURSKOLEN 2012

Gi elevene dine frisk luft og godt vett - vi inviterer dere med ut i naturen! **VELKOMMEN**

NORSK SKOGMUSEUM

- 36** 04.09 - 07.09 Fra malm i myra til stål i smia, Jernblestring
- 38** 18.09 - 21.09 Det kommer fra skogen
- 42** 16.10 - 19.10 Fangst og dyreliv
- 44** 30.10 - 01.11 Rovdyr i norsk natur
- 46** 13.11 - 15.11 Dyr i snø og kulde
- 49** 04.12 - 07.12 Juleverksted

Alle er temadager for grunnskolen

Med forbehold om endringer

KLEVFOS INDUSTRIMUSEUM

- 34** 21.08 - 24.08 Fra tømmer til papir
- 35** 28.08 - 31.08 Fra tømmer til papir
- 39** 25.09 - 28.09 Skogen, elva og fabrikken
- 49** 04.12 - 07.12 Adventstid på Klevfos

Gode beskrivelser om innholdet i den enkelte temadag finner du på

www.skogmus.no/naturskolen.

Følg oss også på Facebook for løpende informasjon om våre tilbud til skoler og barnehager.